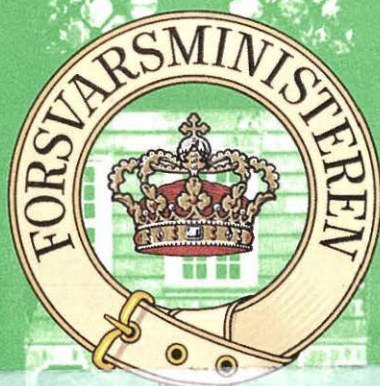

ÅRLIG REDEGØRELSE 1984

DIIS BIBLIOTEKET

3.1

32 800

Forsvarsministerens årlige redegørelse 1984

Oplag: 6.000 eksemplarer, december 1984

Tryk: Visoprint as, grafisk produktion

Layout: Verner Jørgensen

Sats: Saga-Data ApS

Udgiver: Forsvarsministeriet, Slotsholmsgade 10, 1216 København K.
Tlf. 01 11 62 60

Redaktionen sluttet d. 15. november 1984

ISSN 0109-5757

ÅRLIG REDEGØRELSE 1984

Forsvarsministeriet 1984

Forord

Den 29. juni indgik de fire regeringspartier og Socialdemokratiet en aftale om forsvarets udvikling i perioden 1985-87.

Forud for forliget var der for regeringen to afgørende punkter, vi gerne så afspejlet i en forligsaftale:

For det første en forbedring af vores mobiliseringsstyrke, og for det andet gennemførelsen af væsentlige materielanskaffelser til alle værnene.

På begge disse områder lykkedes det at nå et acceptabelt resultat.

Mobiliseringsstyrken vil blive styrket både gennem den planlagte forlængelse af tjenestetiden i kamp- og ingeniørtropperne til 12 måneder – hvilket i øvrigt er den første tjenestetidsforlængelse gennem de seneste snart 30 år – samt gennem en forøget mønstringsaktivitet og med en understregning af reserveofficerskorpsets uddannelsesmuligheder.

For materielanskaffelsernes vedkommende gennem et investeringsbudget, som over de tre år bliver på ca. 7 milliarder kr.

Hertil kommer, at det i forhandlingerne lykkedes at fastholde forsvarets hovedstruktur, og at der på beholdningssiden samt i forhold til hjemneværnet ydes et ekstra beløb, udover det hidtidige forsvarsbudget, der i øvrigt på alle væsentlige områder vil blive pris- og lønreguleret som hidtil.

I hæren vil den kommende periode blive præget af at få tilpasset uddan-

nelsen til den forlængede tjenestetid og at få omstillet organisationen til, at der indkaldes flere værnepligtige, og antallet af stampersonel justeres.

I søværnet vil der i perioden ske en række tilpasninger på materielområdet, berunder fornyelser af en række våbensystemer.

I flyvevåbnet vil perioden blive præget af anskaffelsen af de 12 yderligere F-16, der er aftalt i forliget, samt af, at der inden periodens udløb vil blive opstillet yderligere 2 IHAWK-eskadriller, således at det samlede antal bliver 8 eskadriller.

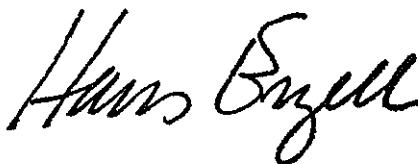
Det er min vurdering, at vi — også ved udgangen af 1987 — vil råde over et effektivt og afbalanceret forsvar. Når det positive er nævnt, kan vi naturligvis ikke lukke øjnene for, at vi også i de kommende år vil skubbe en række uløste spørgsmål foran os. Forsvarets grundlæggende problemer er ikke endelig løst med den nye aftale, idet det specielt havde været ønskeligt med en hurtigere materiel- og våbenfornyelse og en yderligere opbygning af beholdninger, der har en afgørende indflydelse på forsvarets udholdenhed. Vanskelighederne på disse områder vil derfor i særlig grad påvirke situationen efter forligsperioden, hvor man allerede i forvejen kan konstatere et behov for omfattende fornyelser.

Også når det gælder udviklingen i forsvarets personeltal, er der grund til overvejelse. Vi har i løbet af en årrække oplevet ganske betydelige reduktioner, og denne tendens vil desværre også fortsætte i de kommende år. Dette har bl.a. betydet, at hæren har færre enheder klar i fredstid. I søværnet og flyvevåbnet er nedgangen i fredsstyrken affødt af det færre antal våbensystemer i form af bl.a. et mindre antal fly og skibe. Denne nedgang kan

naturligvis ikke ses isoleret, men må også vurderes i sammenhæng med styrkernes kvalitet. Men vi må gøre os ganske klart, at der er en nedre grænse for reduktionerne. Hvor en sådan grænse går er vanskeligt at fastsætte, men den kan eksempelvis være, hvor det er meningsløst at indsætte danske enheder, eller hvor vore allierede ikke længere finder det forsvarligt at sende forstærkninger hertil. Det er min opfattelse, at vi er et godt stykke fra denne grænse — dansk forsvar vil fortsat kunne leve op til de stillede krav og målsætninger. Men vi må i debatten om dansk forsvar gøre os klart, at der i perioden efter 1987 vil være udfordringer på mange områder, der kalder på nytænkning og en vilje til at forstærke forsvarsindsatsen.

Forsvarets muligheder fastlægges først og fremmest som en konsekvens af den åbne og demokratiske debat om vor forsvarspolitik og placeringen i alliancesamarbejdet. Det er afgørende, at denne debat kan finde sted på grundlag af et så fyldestgørende og alsidigt beslutningsmateriale som muligt. Det er mit håb, at denne redegørelse vil indgå som et vægtigt bidrag i denne debat.

København, den 15. november 1984

Hans Ergell
Forsvarsminister

1. Sikkerhedspolitiske forhold

1.1. Danmark og NATO

1.1.1. Den internationale situation

Hvis man vurderer forholdet Øst-Vest i 1984 alene på grundlag af udviklingen på våbenkontrolområdet, bliver resultatet ret negativt. MBFR-forhandlingerne i Wien fortsætter ganske vist på 11. år, men chancerne for et gennembrud synes for tiden ikke store. Klimaet her er præget af, at det foreløbig ikke er lykkedes at genetablere de forhandlinger i Genève — START og INF — som Sovjetunionen afbrød i november 1983.

Tilløbene til forhandlinger om våbenkontrol m.m. i det ydre rum har heller ikke ført til noget konkret. USA har fra begyndelsen været imødekommende over for Sovjetunionens forhandlingstilbud, men efterfølgende synes disse at være blevet mere indsnævrede og gjort betingede.

En del af forklaringen på ubevægeligheden i forhandlingerne mellem USA og Sovjetunionen skal formentlig søges i ændringerne i ledelsen i Moskva men også i den kendsgerning, at USA det meste af året har befundet sig i en valgkampsituation. Det bør dog ikke overses, at de to supermagter i forbindelse med åbningen af FN's generalforsamling har haft kontakter, der kan blive indledningen til en genoptagelse af de konkrete forhandlinger.

Det er også værd at erindre sig, at den ramme for en dialog mellem Øst og Vest, der i 70'erne blev skabt i

form af Den europæiske sikkerheds- og samarbejdskonference (CSCE), fortsat består, og at den faktisk ved årets begyndelse fik tilført et nyt indhold ved åbningen i Stockholm af Konferencen om tillid- og sikkerhedsskabelde foranstaltninger samt nedrustning i Europa.

Der er her mulighed for at nå frem til aftaler, som kan fremme den gensidige tillid mellem parterne, især ved at udvide pligten til at rapportere om militære bevægelser.

Denne tillid er en fundamental forudsætning for, at det skal lykkes at komme videre i retning af en verden, hvor varig fred er sikret. Det er derfor nødvendigt fortsat at udnytte alle chancer for at fremme kontakterne mellem Øst og Vest — og ikke blot hvor det drejer sig om våbenkontrol og nedrustning. Kun derved kan man løse det, der er det store problem: At få vendt atomvåbenkapløbet, så der kan gennemføres en reel nedrustningsproces, først og fremmest hvad angår atomvåbnene, men også på det konventionelle område.

Hvad angår de interne alliancerelationer, bør det noteres, at USA's kongres i sommerens løb var meget nær ved at beslutte, at den amerikanske militære tilstedeværelse i Europa ikke skulle opretholdes i hidtidigt omfang, med mindre de europæiske landes forsvarsbudgetter blev forøget ganske betydeligt. Selv om beslutningen altså ik-

ke blev en realitet, er der nok grund til at forvente, at spørgsmålet om fordelingen af forsvarsbyrderne mellem USA og de vesteuropæiske lande fortsat vil være et aktuelt problem.

Det er også væsentligt at bemærke den seneste udvikling inden for Den vesteuropæiske Union (WEU), som på fransk-tysk foranledning er blevet søgt genoplivet. WEU's 7 medlemslande — hvortil Danmark ikke hører — synes navnlig at sigte mod en øget vesteuropæisk sikkerhedspolitisk samordning, der kan styrke Europas stemme i NATO. Det er endnu uvist, i hvilket omfang de NATO-lande, der ikke er medlemmer, vil blive inddraget i arbejdet.

1.12. Forsvarsministrenes møde december 1983

I forbindelse med NATO-forsvarsministrenes møde i Bruxelles i december 1983 mødtes som sædvanlig de europæiske ministre, der udgør den såkaldte EUROgruppe, til en drøftelse af spørgsmål, der er af særlig interesse for de europæiske NATO-lande. På EUROgruppens møde drøftede ministre navnlig det europæiske samarbejde på områderne forsyninger, medicin, kommunikation, uddannelse og materiel. De mere generelle aspekter af våbensamarbejdet mellem Europa og USA blev også drøftet.

Forsvarsministeren informerede i forbindelse med EUROgruppens møde sine europæiske kolleger om indholdet af Folketingets dagsorden af 1. december 1983*). Ministeren gjorde opmærksom på, at en sådan dagsorden er bindende for den danske regering, og at den således er en del af regeringens udenrigs- og sikkerhedspolitiske grundlag.

På mødet for forsvarsministrene fra alle NATO-landene var især NATO's konventionelle forsvarsplanlægning i focus. På grundlag af landenes rapportering om deres styrker gav ministrene tilsagn om styrkebidragene for 1984.

Et andet punkt på dagsordenen var den økonomiske ramme for NATO's fællesfinansierede infrastrukturprogram for de kommende 6 år (1985-90). Der forelå fra NATO's militære myndigheder en lang række forslag til højt prioriterede projekter, som — hvis de alle skulle gennemføres inden for seksårsperioden — ville medføre en betydelig stigning i udgifterne til infrastrukturprogrammet.

Det blev aftalt at fortsætte drøftelsen om den økonomiske ramme for infrastrukturprogrammet på mødet i foråret 1984.

På det egentlige forsvarsministermøde redegjorde Forsvarsministeren — som på EUROgruppemødet — på ny for Folketingets seneste dagsorden, og ministeren bad om, at de synspunkter, der er indeholdt i Folketingets dagsorden, måtte blive taget i betragtning under drøftelserne. Endelig udvirkede ministeren, at den danske holdning kom til at fremgå af *communiquéet* i form af en generel fodnote til afsnittet om den påbegyndte opstilling af mellemdistanceraketter i Europa.

*) Denne dagsorden havde følgende ordlyd:
"Folketinget pålægger regeringen ved det førstkommande ministerrådsmøde i NATO på Danmarks vegne at tage klar afstand fra den påbegyndte opstilling af de 572 vestlige mellemdistanceraketter og at få denne afstandstagen præciseret i *communiquéet*, da forhandlingsmulighederne ikke har været fuldt udnyttet.
Folketinget opfordrer endvidere regeringen til at arbejde aktivt for, at forhandlingerne om de europæiske mellemdistance-raketter genoptages hurtigst muligt, gerne gennem en kombination af START- og INF-forhandlingerne.
Målet må være sådanne reduktioner af de sovjetiske SS-20 raketter, at en opstilling af de vestlige raketter undgås. Folketinget går derefter over til næste sag på dagsordenen".

Russisk korvet af TARANTUL-klassen passerer Kronborg i forbindelse med omsejling af Sjælland den 8.-9. marts 1984. Denne type findes også i den polske flåde. Foto: Forsvaret

1.13. Forsvarsministrenes møde maj 1984

Også i forbindelse med forårsmødet 1984 mellem NATO's forsvarsministre i Bruxelles mødtes EUROgruppen til drøftelse af de spørgsmål, der særlig er af interesse for de europæiske lande. Udover det europæiske samarbejde på områder, der er nævnt ovenfor under omtalen af mødet i december 1983, drøftede man samarbejdet i IEPG (Independent European Programme Group), hvor man har et samarbejde uafhængigt af NATO om produktion af og handel med forsvarsmateriel, og hvori også Frankrig er deltager.

På det egentlige NATO-ministtermøde (NATO's forsvarsplanlægningskomité) gennemgik ministrene NATO's styrkemål for den økonomiske planlægningsperiode 1985-1990. Styrkemålene er anbefalinger til de enkelte landes forsvar, vedtaget i NATO. Denne planlægning bør tillige omfatte den mest effektive anvendelse af øgede forsvarsbevillinger og det størst mulige udbytte heraf. Ministrene fandt også, at de muligheder for at forbedre det konventionelle forsvar, der er knyttet

til anvendelsen af de nye teknologiske muligheder, spiller en væsentlig rolle ved forsvarsplanlægningen.

Man drøftede på mødet på ny det fællesfinansierede infrastrukturprogram for de kommende 6 år, og da der var en række forskellige forslag med hensyn til de økonomiske rammer, som måtte vurderes nærmere, blev sagens endelige afgørelse udsat til forsvarsministrenes halvårsmøde i december 1984.

I forbindelse med såvel styrkeplanlægningen som infrastrukturprogrammet blev koordinationen af forsvarsplanlægningen drøftet. Det blev fremført, at man under hensyn til de høje omkostninger, der er knyttet til ny teknologi, bør overveje, om man, ikke mindst for de små landes vedkommende, kan foretage koordinering af anskaffelser og løsning af fælles opgaver. Fra dansk side pegede man på muligheden af, at visse opgaver kan løses med mindre komplicerede – og derved mindre kostbare – tekniske systemer, og at man således kunne nedsætte omkostningerne.

Man gennemgik også situationen på

våbenkontrollområdet, både START (de strategiske nukleare våben), INF (de nukleare mellemdistanceraketter) og MBFR (konventionelle styrkereduktioner) samt Stockholm-konferencen om tillid- og sikkerhedsskabende foranstaltninger samt nedrustning i Europa.

På mødet redegjorde den danske forsvarsminister for Folketingets dagsordener af 3. og 10. maj 1984. Denne redegørelse blev taget til efterretning.

1.14. Information om forsvarsforliget

Som led i NATO's forsvarsplanlægningssystem indberetter nationerne årligt om deres forsvarsplanlægning ved udarbejdelse af "Defence Planning Questionnaire" (DPQ). På baggrund af denne rapportering gennemgår NATO hvert år nationernes forsvarsplanlægning og vurderer, i hvilket omfang de rådige styrker kan løse de stillede opgaver.

Den samlede vurdering, benævnt "General Report", forelægges forsvarsministrene til godkendelse på det årlige ministermøde i december. "General Report" indeholder for hvert land et kapitel, der i detaljer behandler vedkommende lands forsvarsplanlægning.

Den danske rapportering fra i år afspejler forsvarsforliget, men herudover fandt man fra dansk side, at det var hensigtsmæssigt på forhånd at give NATO (SHAPE) en orientering om følgerne af det nye forsvarsforlig for herved at bedre mulighederne for en nøgtern og saglig vurdering af forliget i forbindelse med den årlige forsvarsgennemgang.

1.15. Styrkelse af det konventionelle forsvar

Der har i NATO i en årrække været peget på behovet for at gøre sig mindre afhængig af tidlig anvendelse af atomvåben i forbindelse med et angreb på alliancen.

Denne afhængighed skyldes primært, at NATO-landene ikke har en sådan konventionel forsvarskapacitet, at man gennem længere tid kan modstå et massivt konventionelt angreb uden brug af atomvåben. Blandt de muligheder, der overvejes, er den teknologiske udvikling, der stadig åbner nye perspektiver. Især inden for det elektroniske område foreligger en viden, som kan udmøntes i hurtigere indhentning af oplysninger om mål og i præcisionsstyring af våben. Der er altså ved at opstå nogle nye muligheder for at forstærke det konventionelle forsvar. Dermed kunne NATO blive i stand til at rette op på den konventionelle ubalance, der er forårsaget af Warszawapagtens styrkeopbygning. Samtidig er muligheden for at mindske afhængigheden af atomvåben kommet inden for rækkevidde. Med andre ord kan man måske komme i den situation, at det vitale problem, som — med rette — optager offentligheden, nemlig NATO's evt. brug af atomvåben på et tidligt tidspunkt af en konventionel aggression, ikke i samme grad vil trænge sig på. Det alene forekommer at være tilstrækkelig grund til nøje at studere den nye teknologi og vurdere dens konkrete anvendelse.

Teknologiproblematikken blev taget op af stats- og regeringscheferne på NATO-mødet i Bonn den 10. juni 1982. Det hedder i erklæring herfra bl.a.:

"Vi vil undersøge mulige metoder til at drage fuld fordel, både teknisk og økonomisk af frembrydende teknologier, især for at forbedre det konventionelle forsvar..."

I konsekvens heraf forelagde den amerikanske forsvarsminister på NATO's ministermøde i december 1982 et oplæg til et opklaringsarbejde med hensyn til, hvilken ny teknologi der kunne komme på tale, og hvilken rolle den ville kunne spille i forskellige konkrete sammenhænge. Dette arbej-

Den russiske missil-krydser Frunze i Store Bølt den 27. august 1984. Frunze er indtil videre den anden enbed af KIROV-klassen, der er indgået i Nordflåden i Murmansk. Foto: Forsvaret

de har foreløbig ført til en erkendelse af behovet for at udvikle et fælles planlægningsgrundlag for alliancen som forudsætning for en rationel udnyttelse af den ny teknologi. Det er således besluttet, at de militære myndigheder skal udarbejde et bredere grundlag, der muliggør en samlet vurdering af, hvorledes det konventionelle forsvar kan forbedres *inden for rammerne af den gældende strategi*. Herved vil også andet konceptarbejde, der er igang inden for NATO-organisationen, kunne tages i betragtning i en større sammenhæng.

Herved skabes mulighed for at forbedre NATO's konventionelle forsvarsindsats og dermed hæve den nukleare tærskel.

1.16. Den nukleare planlægningsgruppe

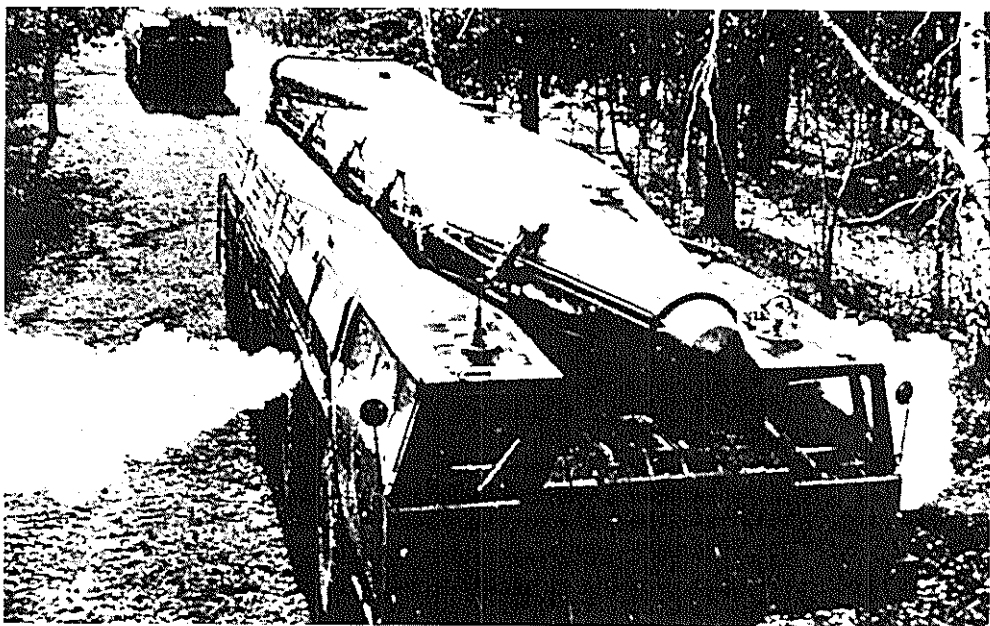
I den nukleare planlægningsgruppe har der været afholdt to rutinemæssige forsvarsministermøder i 1984 foruden

de faste møder i NATO-ambassadørernes kreds.

Der har været arbejdet videre i disse fora med dobbeltbeslutningen fra 1979 om den udstationering af Pershing II og krydsermissiler i en række europæiske lande, som begyndte i 1984.

I 1977 besluttedes det at gennemføre en analyse af atomvåbenlagrene. Undersøgelsen foregik i den særlige High Level Group bestående af højt-placerede repræsentanter for medlemslandene, der også havde dansk deltagelse fra Forsvarsministeriet. Formålet var at opnå en begrænsning og at fjerne nødvendige af hensyn til udviklingen både for de konventionelle og atomare våben.

På grundlag af foreløbige resultater fra High Level Group besluttede NATO i december 1979 ensidigt at reducere med 1000 atomsprænghoveder. Denne tilbagetrækning blev gennemført i 1980.

Russisk jord-til-jord atommissil af typen SS-12 (SCALE BOARD). Det blev i 1984 for første gang stationeret uden for USSR, nemlig i Østtyskland og Tjekkoslovakiet.

Med vedtagelsen af dobbeltbeslutningen blev det yderligere besluttet, at evt. udstationering af nye længere-rækkende missiler (krydsermissiler og Pershing II) skulle ledsages af tilbagetrækning af et tilsvarende antal eksisterende atomsprænghoveder. Samtidig blev arbejdsgruppen anmodet om at undersøge muligheden for yderligere reduktioner med henblik på at sikre, at NATO kun besidder det minimale antal sprænghoveder, der er nødvendigt for afskrækkelse og forsvar.

Denne nye fase i analysen blev afsluttet i 1983, og som et resultat besluttede NATO's forsvarsministre at fjerne 1400 atomvåben fra NATO's lagre i Europa.

Denne beslutning benævnes Montebello-beslutningen efter stedet, hvor den blev vedtaget. Beslutningen blev gennemført uafhængigt af våbenkontrolforhandlinger og er således et klart udtryk for NATO's vilje til at oprethol-

de en troværdig afskrækkelse på et så lavt niveau, som er foreneligt med strategien om afskrækkelse.

1.2. NATO's fællesfinansierede infrastrukturprogram

1.2.1. De grundlæggende ideer bag det fælles infrastrukturprogram

Da Den vesteuropæiske Union blev dannet i 1948, enedes medlemslandene om at dele udgifterne til opbygningen af hårdt tiltrængte flyvestationer og signalinstallationer i Frankrig og Holland, og da NATO blev oprettet, optog alliancen denne idé om et fællesfinansieret infrastrukturprogram.

I den nordatlantiske traktats artikel 3 tilkendegiver de underskrivende lande, at de både hver for sig, i fællesskab og ved gensidig hjælp vil opretholde og udvikle deres individuelle og kollektive evne til at imødegå væbnet angreb, og denne bestemmelse udgør det

traktatlige grundlag for blandt andet infrastruktur samarbejdet inden for NATO.

Lige fra gennemførelsen af de første årsprogrammer har det været et grundlæggende princip, at medlemslandene betaler til infrastrukturprojekter i forhold til deres evne til at betale og ikke i forhold til f.eks., hvilken andel af projekterne der gennemføres på det enkelte lands territorium.

Med dette betalingsprincip er det fællesfinansierede infrastrukturprogram et meget stærkt udtryk for solidariteten inden for alliancen.

1.22. Praktiske fordele ved et fælles infrastrukturprogram

Infrastrukturprogrammet omfatter de faste installationer, der er nødvendige for de væbnede styrkers indsættelse og anvendelse. I programmet indgår projekter inden for følgende kategorier:

- Flyvestationer,
- flådestationer,
- anlæg til drivmidler (rørledninger, lagertanke m.v.),
- kommunikationsanlæg,
- navigationshjælpemidler,
- varslingsanlæg,
- krigshovedkvarterer,
- træningsfaciliteter,
- anlæg til jord-til-luft missiler,
- anlæg til jord-til-jord missiler,
- ammunitionsdepoter,
- fremskudte depoter,
- andre anlæg til støtte for forstærkninger.

Forslag til infrastrukturprojekter udarbejdes af medlemslandene og de øverste militære NATO-kommandoer. Projekterne opstilles i prioritetsrækkefølge og gennemføres efter prioritet i det omfang, der er råd til det inden for den økonomiske ramme, som medlemslandene i fællesskab aftaler.

Gennem den samlede prioritering sikres det, at de midler, der inden for

alliancen er til rådighed for infrastruktur, altid anvendes der, hvor det af hensyn til alliancens samlede forsvarsevne er vigtigst.

En anden meget vigtig side af det fælles infrastrukturprogram er den standardisering og koordinering, der sker gennem programmet, og som er af helt afgørende betydning for de europæiske NATO-landes muligheder for og evne til at modtage forstærkninger.

Bygning af kommunikationsanlæg og militære, allierede hovedkvarterer, som gør det muligt for medlemslandene at optræde som én fælles alliance, kunne selsagt heller ikke ske uden en fællesfinansiering.

1.23. Forhandlingerne om en økonomisk ramme for de kommende årsprogrammer

Som tidligere omtalt blev spørgsmålet om den økonomiske ramme for infrastrukturprogrammet drøftet på forsvarsministrenes møder i december 1983 og maj 1984, idet der skulle aftales en ramme for de næste 6 årsprogrammer for årene 1985-90.

De militære NATO-myndigheders liste over infrastrukturprojekter, der bør gennemføres inden for de næste 6 årsprogrammer, indeholder så mange højt prioriterede projekter, at en gennemførelse af alle projekterne ville kræve meget store stigninger i landenes bidrag til infrastrukturprogrammet.

I flere lande må bidragene til infrastrukturprogrammet betales inden for den økonomiske ramme, der er nationalt fastsat for forsvarsudgifterne. De danske infrastrukturbidrag må således afholdes inden for den økonomiske ramme, der er aftalt i forsvarsforliget. En kraftig forhøjelse af infrastrukturbidraget vil derfor medføre, at der bliver færre penge til opfyldelsen af nationale behov. Det har været den danske holdning under de hidtidige drøftelser om den økonomiske ramme for

infrastrukturprogrammet, at rammen må fastsættes ved en afvejning mellem på den ene side hensynet til behovet for gennemførelsen af flest mulige af de højt prioriterede infrastrukturprojekter og på den anden side hensynet til det enkelte lands muligheder for at opfylde sine styrkemål.

Med i overvejelserne må naturligvis spille, i hvilket omfang der på listen over højt prioriterede infrastrukturprojekter er anlæg, som kan forbedre vore muligheder for at modtage forstærkninger og yde disse støtte. Danmark lægger således stor vægt på, at der bliver tilstrækkelige midler til f.eks. bygning af beskyttelsesanlæg — de såkaldte shelters — til allierede flyforstærkninger.

Beslutning om den økonomiske ramme for de næste 6 årsprogrammer bliver formentlig truffet på forsvarsmnistrenes møde i december 1984.

Det må forventes, at det danske bidrag til det fælles infrastrukturprogram vil stige i de kommende år. Bidraget var i 1983 255,5 mill.kr. Det vil i 1985 blive noget højere, og der kan herefter forventes stigninger fra år til år. Denne stigning er forudsat i forligsaftalen.

Dansk tilslutning til en ramme for de næste 6 årsprogrammer vil i givet fald blive givet med forbehold af de bevillende myndigheders godkendelse.

1.24. Effektiv udgiftsstyring

Under drøftelserne har Danmark arbejdet for gennemførelsen af en effektiv udgiftsstyring inden for infrastrukturprogrammet, således at der kan fastsættes bindende lofter for de samlede infrastrukturbidrag for hvert enkelt år. Fastsættelsen af sådanne bindende lofter må være af afgørende betydning for Danmarks stilling til størrelsen af den økonomiske ramme for de næste 6 årsprogrammer. Det er lykkedes at skabe bred tilslutning blandt de øvrige lande til det danske forslag om effek-

tiv udgiftsstyring, som formentlig vil kunne gennemføres i forbindelse med fastsættelsen af den økonomiske ramme for de næste 6 årsprogrammer.

1.25. Mulige infrastrukturprojekter i Danmark i de kommende år

Der er siden NATO's oprettelse gennemført en lang række fællesfinansierede infrastrukturprojekter i Danmark. Navnlig i alliancens første år var der et meget stort behov for udbygning af de faste forsvarsinstallationer herhjemme — f.eks. flyvestationer, flådestationer, rørledningssystemer og brændstofdepoter.

Der er indtil nu anvendt nogenlunde samme beløb til infrastrukturprojekter i Danmark, som Danmark har betalt til det fælles program, men dette forhold varierer fra år til år.

Der vil i de kommende år blive behov for at fortsætte opførelsen af anlæg på de danske flyvestationer — især til brug for allierede forstærkninger. Det drejer sig f.eks. om shelters til fly, parkeringsplatforme, brændstofdepoter og lagerhaller og ammunitionsdepoter til oplægninger.

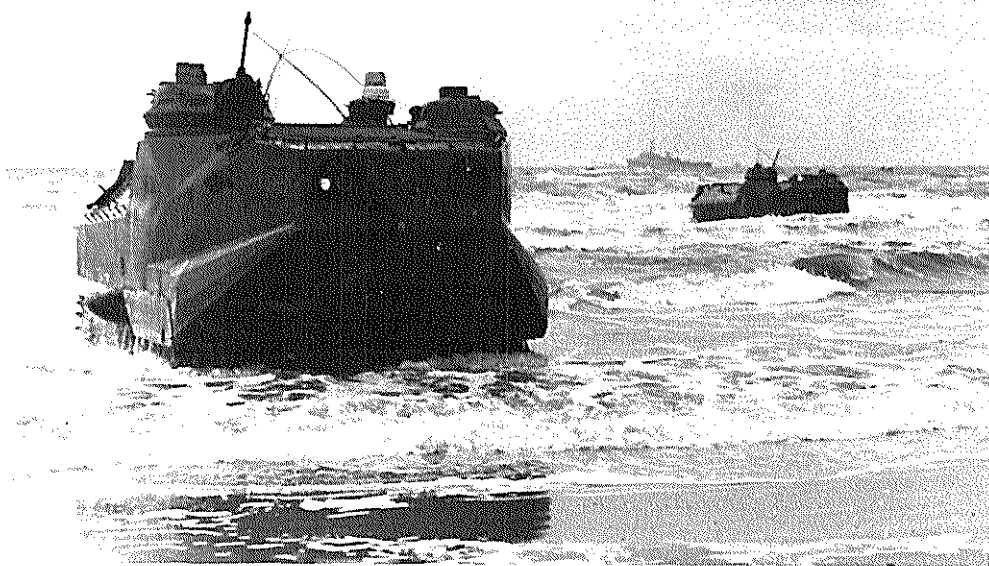
Der skal formentlig i de kommende år ske en vis udbygning og modernisering af rørledningssystemet.

Det kan endvidere forudses, at den tekniske udvikling vil medføre et behov for udbygning og modernisering af kommunikationsanlæg.

I det omfang der viser sig behov for at skaffe depotplads til eventuelle forhåndsoplægninger til hærstyrker, der indgår i forstærkningsmulighederne til Danmark, vil der blive behov for fællesfinansiering af depotbyggeri.

1.3. Forstærkninger

I forstærkningsplanen fra Den øverstkommanderende for NATO's styrker i Europa (SACEUR) er fastlagt, hvilke muligheder NATO's medlemslande i påkommende tilfælde har for at tilkalde allierede styrker til at forstærke

Enbeder fra USA's marinekorps under en landsætningsøvelse på den jyske vestkyst. Korpsen er blandt de styrker, der er tiltænkt Danmark som forstærkning. Foto: Forsvaret

deres eget militære forsvær. Denne plan bliver med mellemrum revideret, og i 1984 er foretaget nogle mindre justeringer i forholdet til Danmark.

1.31. Støtte til flyforstærkninger

Også i det senest indgåede forsvarsforlig er det gentaget, at de praktiske foranstaltninger til modtagelse af forstærkninger, aftale om støtte m.v. i videst mulige omfang bør forberedes i fredstid. I overensstemmelse hermed har Danmark i 1984 undertegnet en aftale om logistisk støtte til flyelementet ved en amerikansk marineamfibiebrigade, der er tildelt Nordregionen som helhed.

1.32. Forhandlinger med USA

I begyndelsen af 1984 blev Danmark enige med de amerikanske myndighe-

der om, at det ville være hensigtsmæssigt at nedsætte en fælles teknisk planlægningsgruppe, så parterne fik et passende forum til forhandling om dansk logistisk støtte til de amerikanske forstærkninger, som er tildelt Nordregionen.

Gruppen har kun holdt ét møde, hvorunder der fastsattes terminen, inden for hvilke amerikanerne skal opgøre deres behov for dansk støtte til landelementet fra enheder fra det amerikanske marinekorps og eventuelt til en amerikansk infanteridivision samt udpege civile flyvepladser, som kan anvendes til støtte for marinekorpsens operationer.

Forhandlingerne vil fortsætte i det kommende år, når Danmark har haft lejlighed til at vurdere de amerikanske behov.

1.33. Forhandlinger med England og Vesttyskland

De britiske myndigheder har endnu ikke truffet beslutning om, hvorvidt de måtte ønske depoter og lignende til forhåndsoplægninger til de fly- og hærforstærkninger, som kan indsættes i Danmark.

Da der er mangel på depotplads her i landet til brug for forstærkninger, er der blevet indgået en aftale med de vesttyske myndigheder om en udvidelse af Danmarks dispositionsret over NATO-ammunitionsdepoterne i Jylland. De NATO-depoter, som Danmark har lejet af vesttyskerne, kan nu eventuelt stilles til rådighed for de allierede forstærkningsstyrker, der er tildelt BALTAP-området. Løsningen er af midlertidig karakter, og oplægningerne vil blive flyttet til flyvestationerne, så snart de nødvendige depoter er blevet opført.

I øvrigt er de tyske myndigheder indstillet på at forhandle om yderligere depotkapacitet til eventuelle britiske oplægninger.

1.4. Ny teknologi i NATO, doktriner m.m.

En forudsætning for at den ny teknologi kan udnyttes rationelt, er selvsagt, at der udvikles tilpassede taktiske doktriner. En en-til-en udskiftning af materiel vil ikke være økonomisk gennemførlig og heller ikke tilgodesede de muligheder, som teknologien rummer. Det er denne erkendelse, der har ført til, at alliansens forsvarsministre i december 1983 pålagde NATO's militære myndigheder at udarbejde et fælles grundlag, hvori de spredte planlægningsdokumenter som "Follow on Forces Attack" og "Land Battle 2000" skal indpasses.

Det skal bemærkes, at disse overvejelser foregår inden for rammerne af

NATO's defensive strategi om fleksibel imødegåelse, hvis mål er at skabe en troværdig afskrækkelse. Den ny teknologi synes nemlig ikke at give anledning til at ændre på strategien, men synes tværtimod at indeholde en mulighed for NATO til bedre at leve op til den gældende strategi. Et forbedret konventionelt forsvar ville øge fleksibiliteten, styrke strategien og gøre afskrækkelsen mere troværdig — men ville ikke kunne ændre ved, at atomvåbnene stadig vil udgøre den væsentligste afskrækkelse.

1.5. Officielle besøg m.m.

Som et vigtigt led i samarbejdet med vore allierede er der i løbet af året gennemført en række officielle besøg, hvor emner af fælles interesse har været drøftet.

Nævnes her skal bl.a.:

- Den norske forsvarsminister var på officielt besøg i Danmark 16.-17. januar, og den danske forsvarsminister foretog genvisit i Norge den 28.-30. august,
- 11.-13. april var Forsvarsministeren på officielt besøg i Frankrig,
- 5.-7. juni modtoges besøg af den amerikanske viceforsvarsminister Richard N. Perle,
- 5.-11. august foretog Folketingets Forsvarsudvalg en rundrejse på Grønland, hvorunder bl.a. forsvarsområderne i Thule og Søndre Strømfjord blev besøgt,
- 24. august modtoges besøg af "The House Armed Services Committee" fra USA,
- 13. september modtoges besøg af den amerikanske viceforsvarsminister William H. Taft IV,
- 19. september modtoges besøg af den engelske viceforsvarsminister Lord Trefgarne,
- 12.-14. november var Forsvarsministeren på officielt besøg i England.

2. Forsvarets økonomiske forhold

2.1. Budgetterne for 1985-88

Det budgetmæssige grundlag er fastsat i aftalen af 29. juni 1984 vedrørende forsvarrets ordning for perioden 1985-1987. Forsvarsbudgettet er i princippet fastsat uændret i forhold til bevilningen i finansloven for 1984, d.v.s. 11.442 mill.kr. (prisniveau januar 1983). Dog tilføres hjemmeværnet i hvert af årene 30 mill.kr., Forsvarskommandoen 20 mill.kr. til beholdninger, herunder mundering, og det civile anlægsbudget 30 mill.kr. til anskaffelse af nye redningsbåde (i 1985 dog kun 15 mill.kr.).

Forsvarsbudgettet forventes herefter i finansloven for 1985 at udgøre følgende beløb for 1985 og de tre budgetoverslagsår (prisniveau januar 1984):

	Mill.kr.
1985	12.013,7
1986	12.029,7
1987	12.029,7
1988	12.029,7

Forsvarsbudgettet er fastsat netto, således at øgede driftsindtægter bevirker, at bruttoudgiftsbeløbet kan forhøjes i samme omfang, medens færre indtægter på tilsvarende måde begræn-

ser adgangen til at afholde driftsudgifter.

Med hensyn til reguleringen af forsvarsbudgettet er i det nye forsvarsforlig anført følgende:

"I lighed med hvad der gælder for øvrige statsområder, reguleres forsvarsbudgettet for lønstigninger, som bliver resultatet af overenskomstforhandlingerne med de pågældende faglige organisationer, der repræsenterer forsvarrets personel.

Forsvarsbudgettet reguleres endvidere for valutakursudsvingninger og prisudviklingen for materiel, brændstoffer m.v., som det er nødvendigt at importere.

Forsvarets anlægsgudgifter reguleres efter samme regler som for det øvrige statsområde.

Forsvarets øvrige driftsudgifter reguleres med 2% i 1985.

Forligspartierne drøfter medio 1986, om der er anledning til at ændre reguleringen for resten af forligsperioden. Dette forudsætter enighed mellem forligspartierne."

I det nye forlig er det som hidtil forudsat, at der ydes kompensation for forsvarrets deltagelse i foreningsbekæmpelse og lignende ikke-militære opgaver samt for fredsbevarende operationer under FN.

2.2. Forsvarsbudgettets sammensætning

Forsvarsbudgettets hovedposter udgør følgende beløb i årene 1982-85:

Tabel 1: Hovedposterne i absolutte tal

	1982	1983	1984	1985
Prisniveau	medio 82	medio 83	jan 83	jan 84
	mill. kr.			
Militærafsnit:				
Fællesudgifter	268	300	297	323
Forsvarskommandoen . . .	7810	8361	8114	8492
Hjemmeværnet	363	391	365	413
Danske militære FN-styrker	30	28	24	25
Driftsudgifter i alt	8471	9080	8800	9253
Materielinvesteringer til værnene og hjemmeværnet	1750	1884	1678	1670
Nationalt finansierede bygge- og anlægsarbejder m.v.	107	122	158	205
Dansk bidrag til internationalt finansierede NATO-anlægsarbejder	207	255	225	225
Internationalt finansierede NATO-anlægsarbejder . . .	196	246	280	180
Internationalt bidrag til NATO-anlægsarbejder . . .	- 196	- 246	- 280	- 180
Anlægsudgifter i alt	2064	2261	2051	2100
I alt	10535	11341	10851	11353
Civilafsnit:				
Driftsudgifter	513	551	530	571
Anlægsudgifter	104	78	51	90
I alt	617	629	581	661
Forsvarsbudgettet i alt . . .	11152	11970	11442	12014

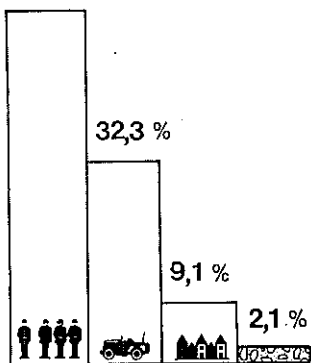
Forsvarsbudgettets hovedposter udgør i årene 1982-85 følgende andele af de samlede forsvarsudgifter:

Tabel 2: Hovedposterne i relative tal (procenter)

	1982	1983	1984	1985
	%			
Militærafnsnit:				
Fællesudgifter	2,4	2,5	2,6	2,7
Forsvarskommandoen . . .	70,0	69,9	70,9	70,7
Hjemmeværnet	3,3	3,3	3,2	3,4
Danske militære FN-styrker	0,3	0,2	0,2	0,2
Driftsudgifter i alt	76,0	75,9	76,9	77,0
Materielinvesteringer til værnene og hjemmeværnet	15,7	15,7	14,6	13,9
Nationalt finansierede bygge- og anlægsarbejder	1,0	1,0	1,4	1,7
Dansk bidrag til internatio- nalt finansierede NATO- anlægsarbejder	1,8	2,1	2,0	1,9
Anlægsudgifter i alt	18,5	18,8	18,0	17,5
I alt	94,5	94,7	94,9	94,5
Civilafsnit:				
Driftsudgifter	4,6	4,6	4,6	4,8
Anlægsudgifter	0,9	0,7	0,5	0,7
I alt	5,5	5,3	5,1	5,5
Forsvarsbudgettet i alt . . .	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 3: Sammensætningen af Forsvarskommandoens budget for 1985

	mill.kr.	i pct.	(prisniveau januar 1984)
Personeludgifter	6400	56,5	56,5 %
Materieludgifter:			
driftsudgifter	1985	32,3	32,3 %
anlægsudgifter	1670		
Bygninger og arealer:			
driftsudgifter	601	9,1	9,1 %
anlægsudgifter	205		
anlægstilskud	225		
Øvrige driftsudgifter,	241	2,1	2,1 %
Udgifter, brutto	11327	100,0	
Indtægter	735		
Udgifter, netto	10592		

2.3. Forsvarskommandoens budget

Forsvarskommandoens budget udgør ca. 90% af det samlede forsvarsbudget. Tabel 3 viser, hvorledes beløbet fordeles sig på hovedudgiftsområder i 1984.

2.4. NATO-landenes forsvarsudgifter

Tabel 4 viser forsvarsudgifternes andel af bruttonationalproduktet opgjort i US dollars pr. indbygger for NATO-medlemslandene (ekskl. Island og Spanien). Forsvarsudgifterne er i denne forbindelse opgjort efter en af NATO-myndighederne udarbejdet definition, som for Danmarks vedkommende adskiller sig fra det af Folketinget vedtagne forsvarsbudget ved bl.a. at indeholde visse pensionsudgifter, medens visse driftsudgifter under civilafsnittet ikke medtages.

Tabel 4: 14 af NATO-landenes forsvarsudgifter i procent af bruttonationalproduktet og i US dollar pr. indbygger*)

	1981	1982	1983	1984
Belgien	3,4 304	3,4 293	3,3 284	283
Canada	1,8 244	2,1 252	2,0 262	273
Danmark	2,5 274	2,5 274	2,4 273	274
Frankrig	4,2 414	4,2 415	4,2 417	409
Forbunds- republ. Tyskland	3,4 377	3,4 374	3,4 382	384
Græken- land	7,0 271	7,0 269	6,8 271	267
Italien	2,5 156	2,6 160	2,7 162	163
Luxem- borg	1,1 109	1,2 113	1,3 117	120
Holland	3,2 307	3,2 312	3,2 319	323
Norge	2,9 398	3,0 412	3,1 423	436
Portugal	3,5 80	3,4 80	3,4 80	79
Tyrkiet	4,9 58	5,2 59	4,9 59	58
Storbri- tannien	4,9 411	5,1 433	5,4 450	469
U.S.A.	5,8 791	6,4 846	6,6 922	1006

*) Udgifterne pr. indbygger er af hensyn til sammenligneligheden beregnet efter fælles NATO-kriterier. Der er anvendt 1982-priser og -kurser. Senere indtrufne store udsving i dollar-kursen gør, at sammenligningen må tages med et vist forbehold.

3. Udviklingen i værnene

Den politiske aftale af 29. juni 1984 om forsvarets ordning i perioden 1985-87 er baseret på en skitse fra Forsvarschefen over forsvarets udvikling 1985-89, og efter indgåelsen af aftalen har Forsvarskommandoen iværksat den detaljerede planlægning, der skal danne grundlag for gennemførelsen af forsvarsaftalen.

3.1. Hæren 1985-87

3.1.1. Fredsstrukturen

Af forligsaftalen fremgår det, at længden af den første uddannelsesperiode for værnepligtige menige ved kamptropperne og ingeniørtropperne øges fra nuværende 9 til 12 måneder. Denne forøgelse planlægges at ske fra 1986. Det er endvidere i forliget fastsat, at en arbejdsgruppe skal analysere de værnepligtiges anvendelse i forsvaret, herunder mulighederne for en differentieret tjenestetid. På grundlag af arbejdsgruppens resultat kan det blive nødvendigt at foretage indbyrdes justering af det målsatte antal stampersonal og værnepligtige.

Hærens ændrede fredsstruktur kan derfor ikke fastlægges endeligt, før ovennævnte analyse er afsluttet, men Forsvarskommandoen overvejer enhederne i fredsstrukturen opstillet efter følgende principper:

- I kamptropperne (med undtagelse af kampvognsenheder og opklaringsenheder) og i ingeniørtropperne anvendes værnepligtige menige med

Det nye forsvarsforlig indebærer, at antallet af indkaldte værnepligtige bliver øget. Foto: Forsvaret

12 måneders og værnepligtige befalingsmænd med 24 måneders indledende uddannelsestid.

- I øvrige tjenestegrene anvendes værnepligtige menige med 9 måneders og værnepligtige befalingsmænd med 21 måneders indledende uddannelsestid.
 - I kampvognsenheder og opklaringsenheder påtænkes anvendelse af menigt stampersonel med tidsbegrænsede kontrakter på 24 måneder.
 - I telegraftropperne påtænkes anvendelse af menigt stampersonel med tidsbegrænsede kontrakter på 36 måneder.
 - Øvrigt menigt stampersonel har uændrede kontraktforhold.
- Den ændrede struktur påregnes at

indebære en reduktion i antallet af underafdelinger i den samlede fredsstyrke.

Fredsstyrkens brigadeenheder vil af ressourcemæssige grunde ikke kunne bemannes ensartet.

Der vil blive opstillet korps- og divisionsenheder samt enheder til kampgruppen på Bornholm. Herudover påregnes opstillet kadre til krigsstrukturens højst prioriterede mobiliseringsenheder, omfattende et begrænset antal officerer og stampersonel.

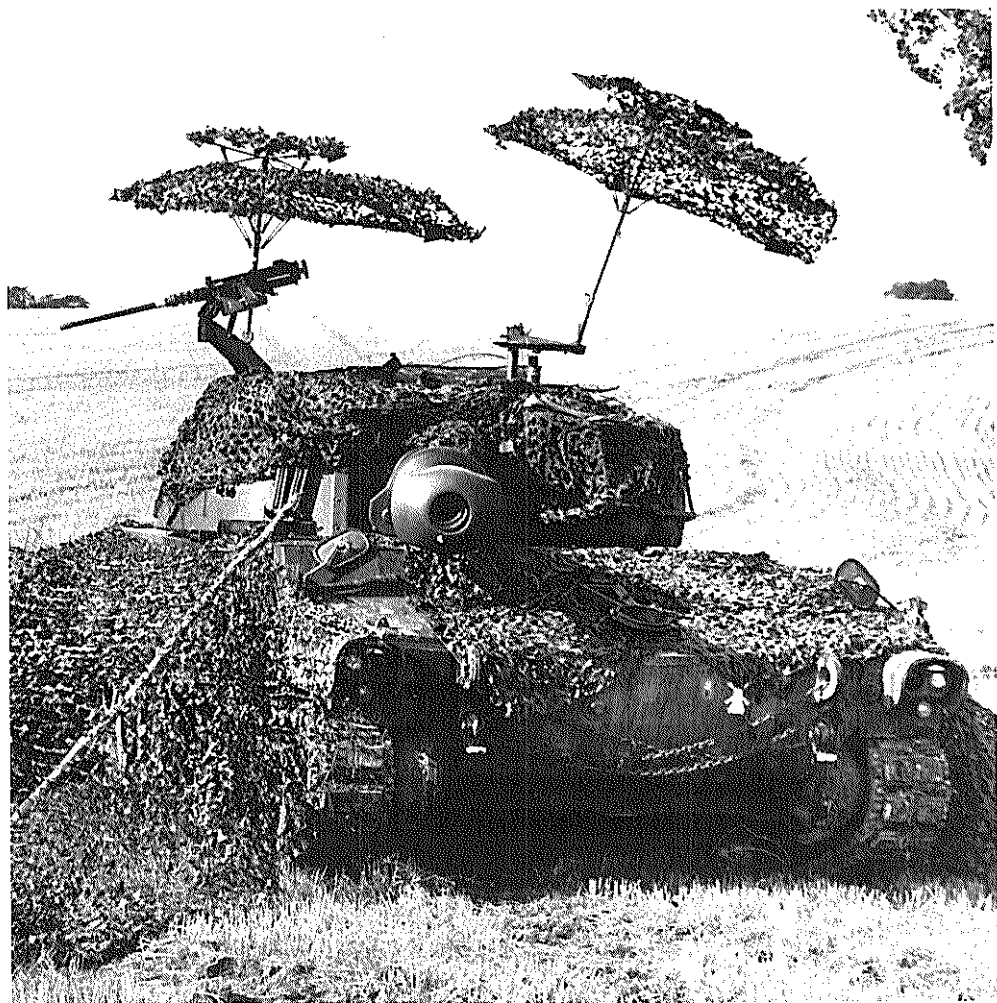
3.12. Krigsstrukturen

Hærens krigsstyrke vil fortsat bestå af både felthærs- og lokalforsvarsstyrker og omfatte ca. 72.000 mand.

Til det fremskudte forsvar af den

Det planlægges, at et antal af hærens pansrede mandskabsvogne skal udstyres med maskinkanoner. Foto: Forsvaret

155 mm selvkørende haubits indgår i brigaderne. Foto: Forsvaret

jyske halvø vil der fortsat blive opstillet korpsenheder samt en division med tre brigader og divisionsenheder.

På Sjælland opstilles fortsat et antal korpsenheder samt to brigader. Organisationen af de sjællandske kampgrupper justeres, og der gennemføres en forbedring af den på Lolland-Falster opstillede kampgruppe.

I Bornholms Region forudses ingen ændringer i antallet af afdelinger. Son-

dringen mellem felthærs- og lokalforvarsstyrker i dette begrænsede område bringes til ophør.

3.13. Materielsituationen

Med henblik på at forøge krigsbeholdningerne og for at anskaffe højt prioriteret materiel vil det være nødvendigt i de kommende år at overføre midler til materielområdet.

Den reducerede fredsstruktur er

forudsætningen for en sådan styrkelse.

I perioden indledes anskaffelse af et tidssvarende luftværnsmissilsystem til de højest prioriterede enheder, og det nuværende områdeluftværnssystem REDEYE overføres til lavere prioriterede enheder. Endvidere planlægges anskaffelse af dels et antal panserværnshelikoptere, dels et antal panserede mandskabsvogne med maskinkanoner. Der vil også blive anskaffet ingeniørmaskiner.

Det påregnes, at hærens ammunitionsbeholdning vil blive øget i perioden.

Til erstatning for kassabelt materiel anskaffes signalmateriel, lette panserværns våben, mørkekampudstyr, køretøjer m.v.

Materielafløsning af CENTURION kampvognene vil først kunne finde sted efter perioden.

3.14. Aktivitetsniveau

Som anført har de fem brigader færre enheder til uddannelse end for nærværende. Dette indebærer, at der inden for et givet kalenderår kun vil foregå samvirkeuddannelse af enheder ved to jyske og en sjællandsk brigade. Uddannelsesaktiviteterne ved de opstillede enheder vil fortsat være i overensstemmelse med de uddannelsesmæssige krav.

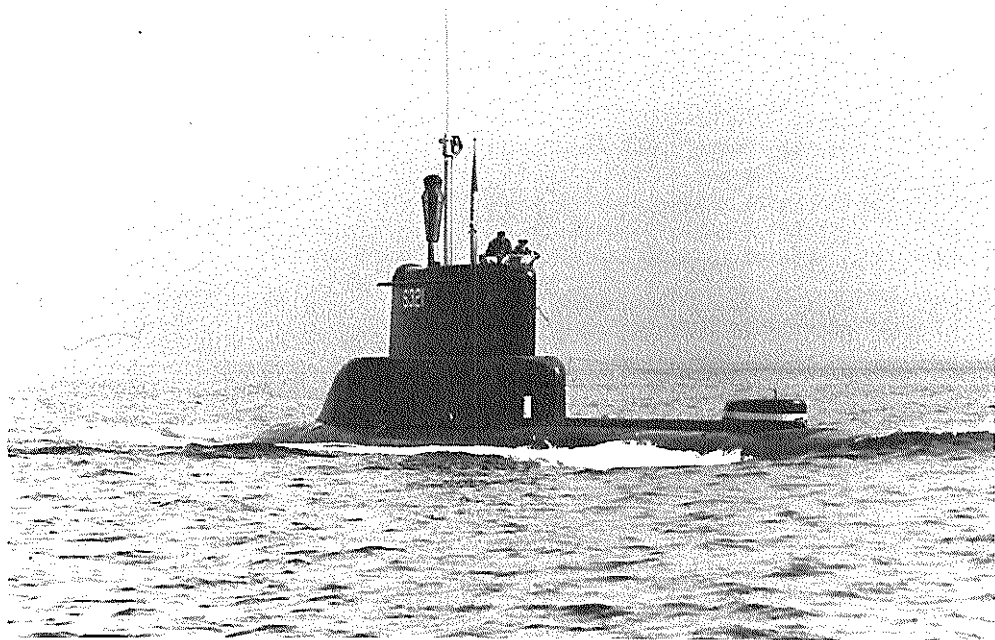
3.2. Søværnet 1985-87

3.2.1. Strukturudvikling

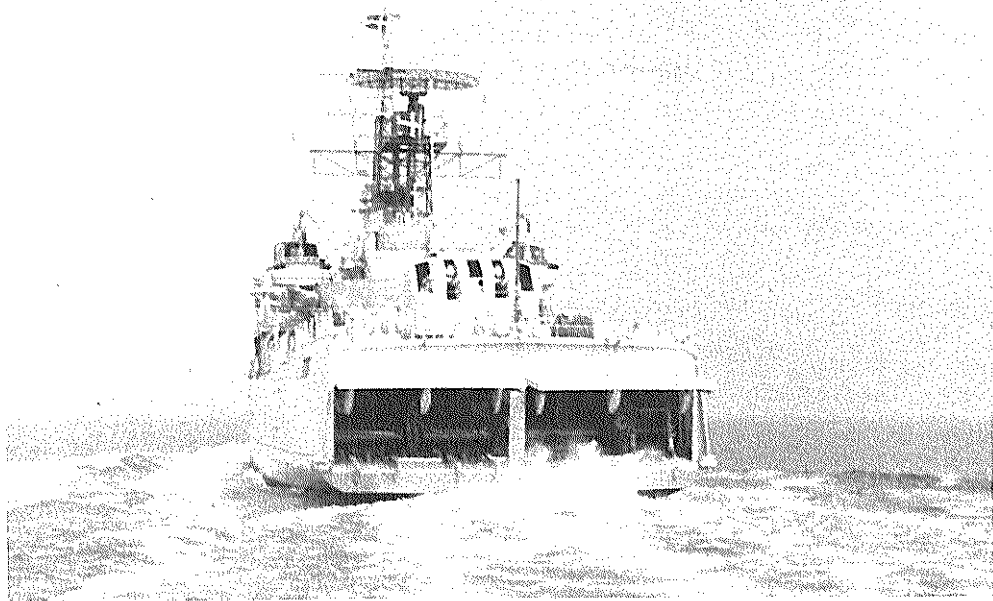
Fregatterne af PEDER SKRAM-klassen oplægges med udgangen af 1986 med nøglebemanding.

De 6 torpedobåde af SØLØVEN-klassen (4 levetidsforlængede og 2 som materielreserve) er forudsat først at udgå efter 1989.

De oprindelige 4 undervandsbåde af DELFINEN-klassen – hvoraf to tidli-

Ubåden Nordkaperen. Ubåde er en vigtig faktor i bestræbelserne på at skabe dybde i invasionsforsvaret. Foto: Søværnet

*Minelægger af FALSTER-klassen. De fire enheder i denne klasse vil blive levetidsforlænget.
Foto: Søværnet*

gere er udgået i 1981 og 1983, og de to sidste udgår i henholdsvis 1986 og 1988 — påregnes erstattet af 3 lejede undervandsbåde. NARHVALEN-klassen påregnes at udgå omkring 1994.

Den ældste kabelminelægger, LANGELAND, forudses at udgå i 1987, når et nyt kontrolleret minesystem bliver operativt. De 4 minelæggere af FALSTER-klassen levetidsforlænges.

3 minestrygere af SUND-klassen udgår tidligt i perioden og de sidste 3 gennemgår en større vedligeholdelse.

De 8 bevogtningsfartøjer af DAPHNE-klassen påregnes reduceret med 2 i 1989. De resterende 6 enheder, hvoraf de 5 levetidsforlænges i 1985-87, må forventes at udgå i begyndelsen af 1990'erne.

I 1985 påbegyndes bygning af prototype af en nyskibstype (STANDARD FLEX 300). Typen udvikles med henblik på, under anvendelse af udskiftelige moduler, at erstatte eksisterende

ældre typer af mindre skibe (bevogtningsfartøjer, torpedobåde og minestrygere). Denne nye type påregnes at tilgå fra omkring 1987, og det er derefter hensigten at realisere projektet, således at i alt 7 enheder vil være operative snarest muligt, heraf 3 som minerydningsfartøjer og 4 som farvandsovervågningsenheder. Dette forudsætter kontrahering af yderligere 6 enheder inden udgangen af 1987.

4 af de 5 inspektionsskibe — HVIDBJØRNEN-klassen — samt 2 af de 5 inspektionsskuttere er teknisk forældede, og på basis af betænkning fra det under Forsvarsministeriet nedsatte Udvalg vedrørende Fiskeriinspektionens Fremtid vil der blive indledt drøftelser om evt. erstatningsbyggeri. Disse skibe forudsættes erstattet ved særlig bevilling, jf. pkt. 8.3.

Transportfartøjet SLEIPNER vil blive erstattet i løbet af perioden 1985-87. I forbindelse med udvidet eftersyn

Søværnet har 8 LYNX-helikoptere. De vil blive udstyret således, at de kan bistå HARPOON-bærende enheder med måludpegning. Foto: Søværnet

levetidsforlænges de to tankfartøjer af FAXE-klassen.

I tilslutning til en automatisering af kystradarstationerne og en moderniseret farvandsovervågning reduceres antallet af marinedistrikter i periodens første del.

Som resultat af igangværende undersøgelser påregnes i slutningen af perioden en udflytning af dele af den logistiske støttestruktur fra Holmen til Frederikshavn og Korsør.

Den påbegyndte effektivisering ved Orlogsværftet m.v. afsluttes, hvorved det vil være muligt at løse arbejdsopgaver, der tidligere blev lagt ud til private virksomheder.

3.22. Materielsituationen

De planlagte anskaffelser til søværnet omfatter sømålsmissiler af typen HARPOON, kontrollerede søminer og udstyr af typen SEA GNAT til vildledning af fjendens sømålsmissiler. Her-

udover modificeres de 8 inspektionshelikoptere, og der anskaffes udstyr, så helikopterne kan bistå ved måludpegning for HARPOON-bærende enheder.

I perioden påbegyndes anskaffelse af en forbedret udgave af luftmålsmissilet SEA SPARROW. Endvidere indledes anskaffelse af et missilsystem (RAM) specielt til forsvar mod sømålsmissiler.

Der vil herudover i perioden blive foretaget en modernisering af en del af beholdningen af trådstyrede torpedoer.

3.23. Aktivitetsniveau

I perioden videreføres udrustnings- og aktivitetsniveauet i princippet uændret i forhold til 1984. Dette indebærer, at indsatsberedskabet vil være stort set uændret. Dele af søværnets operative støttestrukturer vil være bemandede med henblik på kontinuerlig gen-

nemførelse af farvandsovervågning og suverænitetshævdelse.

De enkelte udrustede skibes aktivitetsniveau vil ligeledes være uændret i forhold til 1984.

Et uændret aktivitetsniveau i perioden for stations- og fiskeriinspektions-tjenesten ved Grønland og Færøerne har som forudsætning, at de 4 inspektionsskibe og 2 inspektionskuttere, som udgår i perioden frem til midten af 90'erne på grund af nedslidning, erstattes.

3.3. Flyvevåbnet 1985-87

3.3.1. Strukturudvikling

Den udfasning af flytypen F-104, der påbegyndtes i 1983, fortsætter, således at de sidste fly af typen udgår med udgangen af 1985. Fra primo 1986 vil den organisatoriske styrke være 80 kampfly, fordelt med F-35 DRAKEN

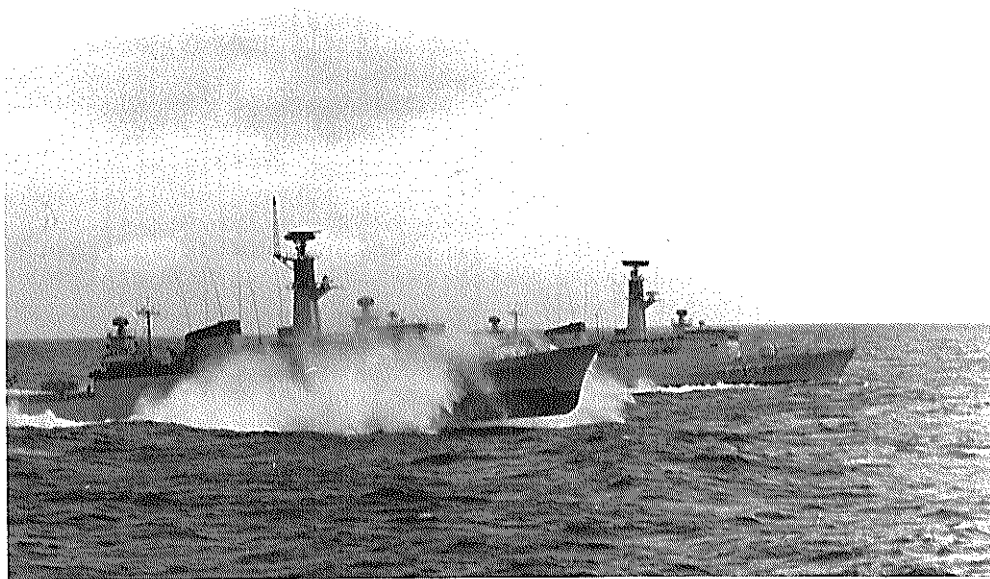
på Flyvestation Karup og F-16 fly på Flyvestation Skrydstrup og Flyvestation Alborg.

I 1985 påbegyndes anskaffelse af yderligere 12 F-16 fly, hvoraf 9 vil indgå i F-16 eskadrillerne, medens 3 vil være erstatningsfly.

F-35 flyene påregnes at måtte udgå i første halvdel af 1990'erne.

I overensstemmelse med hidtidig planlægning opstilles yderligere 2 IHAWK-eskadriller (7. og 8. eskadrille). Den endelige placering af dem overvejes bl.a. i relation til udviklingen af luftforsvarskoncepten i Centralregionen og behovet for luftforsvar af modtagefaciliteter i Jylland for allierede forstærkninger.

Placeringen af HAWK-afdeling Vest (primært logistisk støtte til eskadrillerne vest for Store Bælt), der indgår i overvejelserne i forbindelse med opstilling af 7. og 8. IHAWK-eskadille,

Korvetterne af NIELS JUEL-klassen vil i forligningsperioden blive udstyret med en forbedret udgave af luftmålsmissilet SEA SPARROW. Endvidere vil der blive indledt anskaffelse af forsvaret mod sømålsmissiler. Foto: Søværnet

DRAKEN-flyene er blevet moderniseret, så de kan holdes operative til første halvdel af 90'erne. Foto: Flyvevåbnet

vil afhænge af eskadrillernes endelige placering.

Med henblik på at tilvejebringe de nødvendige midler til gennemførelse af den ovenfor beskrevne styrkestruktur foretages i 1985-86 en omlægning af uddannelsen af personel til kanon-nærluftforsvars-eskadrillerne, således at dette personel fremtidig uddannes ved eskadrillen på Flyvestation Ålborg, mens de øvrige eskadriller overgår til mobiliseringsstatus. Nærluftforsvars-eskadrillerne på flyvestationerne Skrydstrup, Karup og Værløse vil således blive mobiliseringsenheder i lighed med enhederne på flyvestationerne Vandel og Tirstrup.

Evnen til at operere med kampfly fra civile pladser samt flyvestationernes genetablerings- og reparationstjeneste planlægges forbedret i perioden.

Der vil blive gennemført en rationa-

lisering og tilpasning af støttestrukturen, herunder den logistiske struktur, i overensstemmelse med ændringer i våbensystemer og styrkemål.

3.32. Materielsituationen

De planlagte anskaffelser til flyvevåbnet omfatter 12 F-16 fly, der vil tilgå i perioden 1987-89. Der lejes materiel til to IHAWK-eskadriller, L/70 kanon-systemet og radaranflyningsanlæg på flyvestationerne levetidsforlænges, og der indledes anskaffelse af elektronisk selvbeskyttelsesudstyr til kampfly.

Igennem perioden iværksættes en række anskaffelser af ammunition til kampfly. Der gennemføres således en supplerende anskaffelse af eksisterende ammunitionstyper (raketter og bomber) og af luft-til-luft missilet SIDEWINDER samt en indledende an-

skaffelse af en ny type luft-til-overflade raket.

Der planlægges herudover i perioden anskaffet landingsradarudstyr til Flyvestation Tirstrup, yderligere elektronisk selvbeskyttelsesudstyr til kampfly, udstyr til reparation i krigstid af flyvestationsinstallationer samt nødvendigt udstyr for i krigstid at kunne udnytte civile flyvepladser. Endvidere planlægges IHAWK-eskadrillerne at blive elektronisk integrerede i det overordnede luftforsvarssystem (NADGE).

I slutningen af perioden påregnes påbegyndt en opdatering af transportflyene (C-130) og af F-16. Sidstnævnte har til formål at opretholde samme status for danske F-16 fly, som gælder for øvrige europæiske F-16 konsortielande.

3.33. Aktivitetsniveau

Der er i perioden forudsat et uændret, højt indsatsberedskab ved de flyvende

eskadriller, raketeskadrillerne og kontrol- og varslingeskadrillerne.

Der vil være uændret aktivitet i forhold til 1984 ved de fredstidsbemandede enheder.

Hærens Flyvetjeneste vil forblive på Flyvestation Vandel, medens der fortsat ikke vil være fly stationeret på Flyvestation Tirstrup i fredstid. Bemandingen på disse flyvestationer vil i fredstid være begrænset, men vil i krigstid blive forøget med henblik på deployering af såvel egne fly som forstærkningsfly.

3.4. Fællesværnsområdet

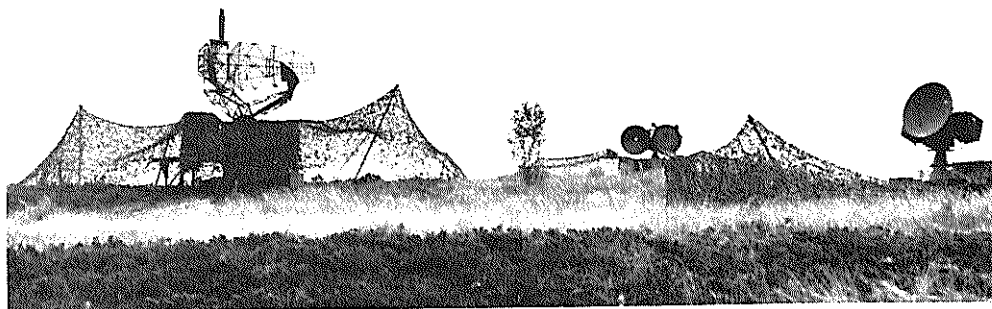
Inden for fællesværnsområdet er status følgende:

3.41. Forsvarskommandoen

Reorganisering af Forsvarskommandoen trådte i kraft i februar 1984.

3.42. Forsvarets Forskningstjeneste

En ny organisation påregnes iværksat i begyndelsen af 1985.

IHAWK luftforsvarssystemet udgør — sammen med F-16 — ryggraden i det danske område-luftforsvar. Her ses nogle radarer, der hører til systemet. Foto: Flyvevåbnet

3.43. Forsvarets Center for Lederskab
Der overvejes en ændret organisation baseret på en samlet placering af centrets forskellige dele.

3.44. Øvrige områder

Øvrige fællesværnsområder vil blive nøjere analyseret og vurderet. Analyser og vurderinger vil omfatte opgaver, organisation og bemanning, og vil — da etablissemetsudgifterne udgør en stadig stigende del af det samlede budget — endvidere omfatte etablissemets geografiske placering.

Da fællesværnsmyndighederne i stor udstrækning udgøres af skoler, vil ikke mindst den nye personel- og uddannelsesstruktur få indflydelse på en lang række af disse myndigheders opgaver, organisation og evt. også deres geografiske placering.

Mulig sammenlægning af officersskoler

I forsvarsaftalen anføres bl.a., at mulighederne for sammenlægning af officersskolerne skal undersøges.

Sagen er oprindeligt rejst af Rigsrevisionen. Forsvarsministeriet har i 1982 over for Rigsrevisionen anbefalet, at de tre værn officersskoler indtil videre fortsætter uændret, dels som følge af implementeringen af den nye personel- og uddannelsesstruktur, dels fordi det ikke har vist sig muligt på forsvarsbudgettet for de nærmeste år at afsætte midler til bygningsmæssige foranstaltninger i forbindelse med en fysisk sammenlægning af officersskolerne.

Sammenlægningen af officersskolerne bør således ses i sammenhæng med gennemførelse af den nye uddannelsesstruktur, hvorfor officerskolernes organisation, opgaver, bemanning og placering må tages op til vurdering i relation til det samlede uddannelsessystem. Resultaterne af de første nye uddannelser må derfor foreligge, inden sagen tages op på ny.

Hærens kaserner

Udnyttelsen af forsvarets etablissemter i Vestre Landsdelskommando's om-

Transportflyene af typen C-130 påregnes moderniseret fra 1987. Foto: Flyvevåbnet

råde behandles i en arbejdsgruppe under Forsvarsministeriet.

I Østre Landsdelskommando's område har Forsvarskommandoen iværksat det indledende arbejde vedrørende udnyttelsen af samtlige etableringer — såvel mindre etableringer som hærens store kaserner — for herigennem at opnå en så effektiv udnyttelse af etableringerne som muligt.

I disse vurderinger og analyser vil bl.a. indgå myndighedernes opgaver og hermed forbundne geografiske bindinge, personellets tarv samt mulighederne for afhændelse af etableringer.

Det overordnede mål er at give myndigheder og enheder optimale rammer og samtidig reducere de ressourcer, der anvendes til bygge- og anlægsvirk-somheden, herunder til drift og vedligeholdelse, således at flest mulige ressourcer kan anvendes til en styrkelse af de kampafgørende enheder.

3.45. Analysegruppe vedrørende teknologi

Som et led i forligsaftalen skal der di-

rette under Forsvarsministeriet ned-sættes en uafhængig rådgivnings- og analysegruppe med det formål at følge den våbenteknologiske udvikling i østlig og vestlig regie. Den viden, som her-ved tilvejebringes, skal herefter omsæt-tes i konkrete forsvarsmæssige sam-menhænge og indgå i beslutningsgrund-laget for forsvarrets materielanskaffel-ser og strukturudvikling.

Det er besluttet, at gruppen indled-ningsvis skal analysere:

- Behovet for et dansk u-bådsvåben,
- mulig anvendelse af landbaserede sømålsmissiler i Danmark,
- mulig anvendelse af Synthetic Aperture Radar (SAR) i F-16 i forbin-delse med overvågning,
- mulig anvendelse af egentlige flåde-helikoptere i Danmark og
- materielafløsning for CENTURION kampvogne.

Gruppen, der skal bemannes med såvel militære som civile sagsbehandlere, vil således få en vigtig funktion med at sikre, at samtlige aspekter ved den moderne teknologi vurderes, og at den-dermed kan indføres, hvor dette er fordelagtigt.

4. Hjemmeværnet

4.1. Situationen 1984

Styrkeudviklingen

Hjemmeværnets samlede styrke pr. 1. oktober 1984 på 77.049 fordeler sig således:

Hjemmeværnskommandoen og	
Hjemmeværnsskolen	63
Hærhjemmeværnet	51.570
Danmarks Lottekorps	8.260
Marinehjemmeværnet	3.694
Kvindeligt Marinekorps	1.446
Flyverhjemmeværnet	10.308
Kvindeligt Flyvekorps	1.708
I alt	77.049

Den opadgående tendens i det samlede personeltal, som i de senere år har været konstateret, er ophørt i 1984. Hjemmeværnet har i perioden 1. oktober 1983 — 1. oktober 1984 haft en tilgang på ca. 11.000, hvilket svarer til en månedlig tilgang på ca. 925. Af den samlede tilgang er ca. 80% under 30 år, og ca. 65% af de nytilgåede er uden forudgående militær uddannelse.

Den store tilgang af frivilligt personel modsvares imidlertid af en stigende afgang, så det totale styrketal er ikke ændret.

Denne store bevægelse i personelstyrken stiller øgede krav til personelressourcerne såvel på uddannelses- som forvaltningsområderne.

4.2. Uddannelsen

Som nævnt ovenfor udgør nye medlemmer uden forudgående militær uddannelse ca. 65% af tilgangen, og de har i den anledning skullet gennemføre den fulde grunduddannelse, hvilket har været noget mere end forudset. Grunduddannelsen har derfor haft en klar førsteprioritet i aktiviteterne, og der er brugt mange ressourcer på at løse denne opgave.

Den manglende militære uddannelse har bl.a. medført, at der er konstateret et behov for at gennemføre en overbygning på grunduddannelsen med det formål at styrke erfaringsniveauet.

Udviklingen i uddannelsen stiller meget store krav til uddannelsesfaciliteter som skydebaner, skydeterræner, uddannelseslejre m.v., herunder en øget anvendelse af forsvarrets etableringer.

Det har været nødvendigt at forøge antallet af frivillige instruktører.

4.3. Lederuddannelse

Den store udskiftning i personellet samt den konstaterede nødvendighed af en styrkelse af det militære erfaringsniveau har medført et pres på befalingsmandsuddannelserne. I 1983 er uddannet ca. 4.000 på i alt ca. 1.800 kurser af hver en uges varighed.

Hjemmeværnet råder over ca. 16.000 ledere, der udover den grundlæggende uddannelse med jævne mellemrum

skal have uddannelsen vedligeholdt og udbygget.

Vedligeholdelse og efteruddannelse gennemføres lokalt i regionerne med specielle tilbud, afpasset det enkelte områdes behov. Presset på disse uddannelser er stigende, og dette medfører et stærkt pres på økonomien samt de rådige personelressourcer.

4.4. Hjemmeværnets tilpasning til forsvarsforliget

Hjemmeværnets driftsudgifter er i finanslovsforslaget for 1985 opført med 382,2 mill.kr. Imidlertid er det ved den politiske aftale af 29. juni 1984

om forswarets ordning i perioden 1985-87 fastsat, at hjemmeværnsbudgettet i hvert af årene i aftaleperioden tilføres 30 mill.kr. (prisniveau januar 1983).

Denne bevillingstilførsel er forudsat anvendt til bl.a. de forøgede udgifter vedrørende uddannelsen af det stigende antal frivillige, der ikke har aftjent værnepligt, således at de seneste års aktivitetsniveau vil kunne bevares uden ulempe for den øvrige del af driftsbudgettet. Endvidere vil de stigende drifts- og vedligeholdelsesudgifter i forbindelse med hjemmeværnets overtagelse af en del af forswarets kaserner, bygninger m.v. til brug til hjemmeværnets

*Luftmeldekorpsset blev oprettet for 50 år siden. Uanset teknologiens udvikling har det vist sig, at det menneskelige øjes observationer er uundværlige ved varsling af fly i lav højde.
Foto: Hjemmeværnet*

Hærbjemmeværnet er udstyret med et stort antal panserværnsøåben af typen CARL GUSTAV. Foto: Hjemmeværnet

uddannelsesvirksomhed blive dækket af bevillingstilførslen.

Endelig vil en del af beløbet medgå til dækning af øgede udgifter til øvelsesammunition, udskiftning af nedslidte ABC-masker og af materiel til brug ved skydeuddannelser samt erstatningsanskaffelser af motorkøretøjer.

4.5. Økonomi

På forannævnte baggrund påregner hjemmeværnet i aftaleperioden at kunne gennemføre den fornødne grund- og vedligeholdelsesuddannelse af såvel nytildgåede frivillige som af den bestående styrke af frivilligt personel samt den øvrige drift af hjemmeværnet.

Hjemmeværnet gennemførte allere-

de med virkning i 1982 en række besparelsesforanstaltninger, og disse blev udvidet i 1983 og i 1984. Til trods herfor var det ikke muligt at gennemføre hjemmeværnets virksomhed, herunder den nødvendige grunduddannelse af nye frivillige, i finansåret 1983 inden for den oprindeligt bevilgede ramme. Det blev derfor nødvendigt på tillægsbevillingsloven at overføre yderligere 5,2 mill.kr. fra andre bevillingsområder inden for Forsvarsministeriets budget.

Uanset den omtalte bevillingstilførsel i aftaleperioden 1985-87 vil besparelsesforanstaltninger blive videreført, og på dette grundlag påregnes, at den hidtidige rammebevilling tillagt bevil-

lingstilførslen vil kunne dække hjemmевærnets behov for midler på driftsbudgettet i de tre aftaleår.

Endvidere har hjemmевærnet andel i forsvarets anlægsbudget. Det gennemsnitlige, årlige betalingsbeløb forventes at udgøre ca. 30 mill.kr. i de tre år i aftaleperioden. For disse bevillinger vil hjemmевærnet kunne gennemføre en betydelig del af de nødvendige materielanskaffelser over anlægsbudgettet. Det drejer sig primært om signalmateriel samt de mest påtrængende bygge- og anlægsinvesteringer. Det ville være ønskeligt, om der kunne påbegyndes en udskiftning af marinehjemmевærns-

fartøjer, men det er tvivlsomt, om der vil kunne findes midler hertil.

4.6. Foranstaltninger mod våbenmisbrug

Hjemmевærnets høje beredskab er bl.a. betinget af, at personalet opbevarer personlig udrustning, våben og en mindre mængde ammunition i hjemmet. Denne foranstaltning er af hensyn til sikkerheden omfattet af meget stramme opbevaringsbestemmelser, og overtrædelse af disse bestemmelser medfører øjeblikkelig ophævelse af medlemskabet i hjemmевærnet. Forseelser af

*Marinehjemmевærnets
øklære fartøjer er snart
modne til udskiftning.
Foto: Hjemmевærnet*

denne art betragtes som grov misligholdelse af den indgåede kontrakt.

Ved optagelse i hjemmeværnet gennemføres en grundig våbenuddannelse, der også indeholder gennemgang af bestemmelserne for opbevaring af våben. Den enkelte hjemmeværnsmand eller -kvinde får først udleveret et våben til opbevaring i hjemmet, når den grundlæggende våbenuddannelse er gennemført. Af andre forholdsregler mod våbenmisbrug kan nævnes, at personel under 20 år ikke må få udleveret ammunition til opbevaring i hjemmet, at våben skal opbevares med en vital del udtaget, og at alt hjemmeværns personel skal være opmærksom på psykisk ustabilitet eller lignende hos andre medlemmer. I forbindelse med optagelsen lægges der stor vægt på at frasortere uegnede ansøgere, og der foregår i

øjeblikket et arbejde med henblik på at forbedre retningslinierne for hjemmeværnets distriktsudvalg. Dermed får distriktsudvalgene de bedst mulige betingelser, når de skal vurdere ansøgers egnethed til optagelse i hjemmeværnet.

Hertil kommer, at bestemmelser og foranstaltninger mod våbenmisbrug jævnlige indskærpes, og at problemet debatteres og vurderes i hjemmeværnet med henblik på at øge sikkerheden.

Der gøres således meget for at undgå disse ulykkelige situationer, hvor hjemmeværnsvåben misbruges. Ud fra en samlet vurdering, herunder antallet af udleverede våben, antallet af hændelser og deres fordeling over tiden samt de beredskabsmæssige hensyn, er det ikke under overvejelse at ændre de gældende opbevaringsbestemmelser.

5. Forsvarsministeriets institutioner

5.1. Farvandsvæsenet

Som omtalt i Årlig Redegørelse 1983 genoprettede Industriministeriet i maj 1983 den undersøgelseskommission, der i juli 1982 afgav betænkning om redningsfartøjet RF 2's forlis. Den nye undersøgelseskommissions betænkning om forliset forelå den 2. april 1984.

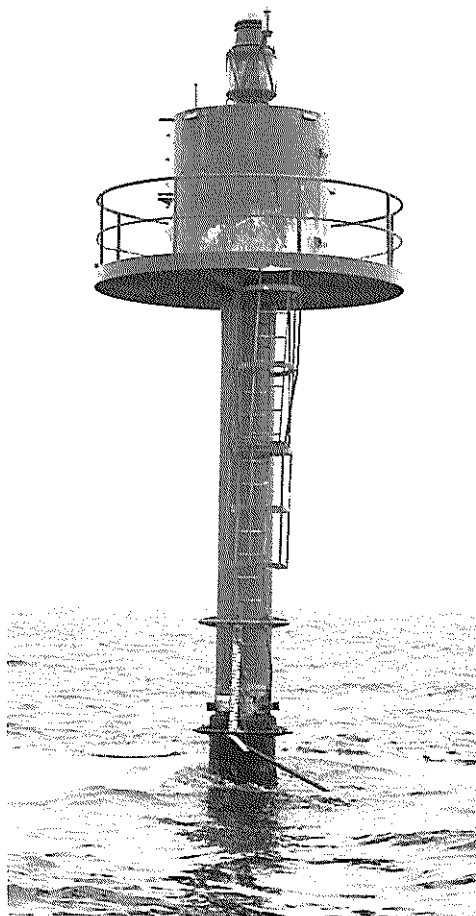
Efter en strafferetlig vurdering af de forhold, der er nævnt i de to beretninger, har Justitsministeriet på baggrund af indstillinger fra den borgerlige anklagemyndighed udtalt, at der ikke er grundlag for tiltale mod nogen for overtrædelse af straffeloven.

Forsvarsministeriet påtænker herefter at indlede disciplinære undersøgelser i medfør af tjenestemandsløven mod tjenestemænd i Farvandsvæsenet, som må antages at have handlet tjenstligt ukorrekt i den foreliggende sag.

5.11. Nye redningsfartøjer

Den arbejdsgruppe, der blev nedsat med henblik på vurdering af kravene til fremtidige redningsfartøjer, har i 1984 udarbejdet regler for bygning af redningsfartøjer til brug i henholdsvis Nordsøen og i Kattegat. Disse regler er blevet godkendt af Statens Skibstilsyn og Skibstilsynsrådet og indebærer bl.a., at afprøvning af nye redningsfartøjer vil foregå i overværelse af bl.a. repræsentanter for Statens Skibstilsyn, der efterfølgende skal godkende de foretagne prøver.

Projektering af de ovennævnte far-

Hatter Barn fyr er anbragt på den vestlige kant af Hatter Barn, Samsøbælt, og indgår i afmærkningen af dybvandsruten

tøjstyper blev påbegyndt i juli 1984, efter at Finansudvalget den 29. maj 1984 havde tiltrådt, at der anvendtes ca. 1,2 mill.kr. til formålet. Igangsætning af bygningen af redningsfartøjer forventes først at kunne ske i begyndelsen af 1985, idet de udarbejdede projekter skal gennemgås i det udvalg for redningsfartøjer og materiel, som Farvandsdirektoratet har nedsat, og hvori også deltager repræsentanter for Foreningen af danske Redningsmænd.

Der er i forbindelse med aftalen om forsvarets ordning i perioden 1985-1987 afsat 15 mill.kr. i 1985 og 30 mill.kr. i hvert af årene 1986 og 1987 til bygning af nye redningsfartøjer.

5.12. Afprøvning og anskaffelse af nye gummibåde

I 1983 og 1984 har Farvandsdirektoratet ved leje af forskellige typer af gummibåde gennemført forsøg ved et antal kystredningsstationer for at kunne bedømme hensigtsmæssigheden af at anskaffe sådanne både. Såvel Farvandsdirektoratet som redningsstationerne har været meget tilfredse med de typer både, der har været afprøvet ved de enkelte redningsstationer. På baggrund heraf foreslog Farvandsdirektoratet, at disse både blev anskaffet, hvilket også anbefaledes af Foreningen af danske Redningsmænd. Efter indstilling fra Forsvarsministeriet tiltrådte Finansudvalget den 21. maj 1984, at der anvendtes ca. 5 mill.kr. i 1984 til anskaffelse af 8 gummibåde. Bådene vil alle blive leveret til redningsstationerne inden udgangen af 1984.

5.13. Mobile telefonanlæg og personsøgeanlæg

I 1983 installerede Farvandsdirektoratet forsøgsvis et mobilt telefonanlæg og et personsøgeanlæg ved redningsstation Hirtshals. Efter en forsøgsperiode på næsten 6 måneder fandt redningsstationen, at de installerede an-

læg fungerede fuldt tilfredsstillende. Farvandsdirektoratet indstillede derefter til Forsvarsministeriet, at der anskaffedes mobile telefonanlæg til 15 redningsfartøjer, 6 redningskøretøjer samt til Farvandsvæsenets 3 inspektionsskibe og 5 inspektionsfartøjer og -kuttere. Ligeledes fandt Farvandsdirektoratet det hensigtsmæssigt at anskaffe personsøgeanlæg til 14 kystredningsstationer. Finansudvalget tiltrådte den 29. juni 1984, at der anvendtes ca. 1,9 mill.kr. hertil. De nævnte mobile telefonanlæg forventes alle anskaffet og i drift inden udgangen af 1984. I begyndelsen af 1985 vil alle personsøgeanlæg være installeret.

5.14. Ny redningsstation i Hirtshals

Den nuværende redningsstation i Hirtshals er beliggende i det indre af Hirtshals havn i en bygning, der rummer opholdsafdeling for stationens mandskab og en garage. Redningsstation Hirtshals har foreslået, at stationen flyttes til havnens vestmole, hvorfra der vil være bedre udsigt over indsejlingen til Hirtshals havn.

Farvandsdirektoratet har over for Forsvarsministeriet anbefalet, at redningsstationens ønske imødekommes og har efter forhandling med de involverede myndigheder udarbejdet projekt til ny redningsstation, som indrettes i en bygning, der overtages fra Post- og Telegrafvæsenet. Finansudvalget har den 24. oktober 1984 tiltrådt, at der anvendes ca. 0,6 mill.kr. til gennemførelse af projektet.

5.15. Strukturrationalisering af lodsvæsenet

Denne rationalisering fortsætter, og i 1984 behandlede og tiltrådte Lodsrådet et forslag om sammenlægning af lodserierne i København, Helsingør og Dragør pr. 1. juli 1984 til SUNDET LODSERI.

Farvandsdirektoratet forventer at kunne fremsætte yderligere forslag til

sammenlægning af lodserier, således at strukturrationaliseringen af lodsvæsenet kan være tilendebragt inden udgangen af 1985.

5.2. Geodætisk Institut

Et led i instituttets opgaver er at foretage opmåling og kortlægning af Grønland. I 1978 iværksatte Geodætisk Institut således en længe påkrævet opmåling m.v. af Nordgrønland. Resultatet heraf er dels en gennemført etablering af et geodætisk net af høj kvalitet, dels en kortproduktion, der forventes afsluttet inden for en kortere årrække.

For en stor del af den øvrige del af Grønland er der ligeledes behov for en tidssvarende opmåling og kortlægning, bl.a. på østkysten. Som første skridt i den videre kortlægning af Grønland er det nødvendigt — således som tilfældet også var ved opmåling m.v. af Nordgrønland — at foretage en luftfotografering af dele af landet. Det er hensigten, såfremt de nødvendige midler kan fremskaffes, at påbegynde luftfotograferingen i 1985.

Ved Danmarkshavn i Grønland har instituttet siden 50'erne drevet en seismisk station til brug for oplysninger om jordskælv. Denne station er et led i et verdensomspændende net af seismiske stationer. Bl.a. på grund af forsyningsvanskeligheder og behovet for en omfattende reparation af stationen har instituttet overvejet en flytning af stationen til Station Nord, hvor den seismiske station vil kunne tilses af Station Nord's personel.

5.3. Statens Konfektion

Konfektionsvirksomheden viser en fortsat stigende vareomsætning fra ca. 48 mill.kr. i 1982 til ca. 80 mill.kr. i 1984. For 1985 er vareomsætningen budgetteret til 82 mill.kr.

Som led i regeringens moderniseringsprogram har Statens Konfektion

opnået status som egentlig statsvirksomhed. Dette betyder bl.a., at udgifter, herunder personaleudgifter, og indtægter i løbet af et finansår kan ændres uden forelæggelse for de bevillende myndigheder. Det er dog en forudsætning, at der er en rimelig balance mellem indtægter og udgifter.

I 1983 anskaffede Statens Konfektion et EDB-styret oplægnings- og graderingssystem til uniforms fremstilling. Statens Konfektion har nu ønsket dette system udvidet med et stofudskæringssystem og har opnået tilladelse til at finansiere denne udvidelse gennem en særlig pulje under Finansministeriet til teknologisk modernisering.

5.4. Forsvarets Bygningstjeneste

Udgifter til bygge- og anlægsarbejder, der administreres af Forsvarets Bygningstjeneste, skønnes for 1984 at ville andrage ca. 555 mill.kr., hvoraf ca. 265 mill.kr. til vedligeholdelses- og istandsætningsarbejder m.v. Hertil kommer egentlige anlægsarbejder for et beløb på ca. 290 mill.kr., hvoraf ca. 180 mill.kr. anvendes til NATO-finansierede anlægsarbejder herhjemme.

5.4.1. Tank- og rørledningsanlæg

For at sikre brændstofforsyningerne er der taget skridt til at modernisere og udbygge tank- og rørledningskapaciteten. Opførelse af beskyttede lagre tilsluttet rørledningssystemet er indledt, og det påregnes, at Forsvarets Bygningstjeneste kan færdiggøre disse arbejder ultimo 1984, således at man til den tid vil være bedre i stand til at imødegå eventuelle forsyningskriser. Herudover planlægges direkte tilslutning til danske raffinaderier, hvilket yderligere kan sikre forsvarrets og hele samfundets funktionsdygtighed i energikriser. Arbejderne udføres i hovedsagen som fællesfinansierede projekter.

Der har i løbet af 1984 været påført rørledningssystemet skader i to tilfælde. Skaderne opstod under markarbejde og var ikke af alvorlig karakter. Forsvaret har taget skridt til at indføre et system, som skal sikre imod uheld af denne art.

5.5. Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste

Virksomheden har i 1984 været yderligere præget af den budgetbeskæring på 2 mill.kr., som Folketinget besluttede at overføre til Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg fra 1. januar 1983.

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste har derfor valgt at lægge sin informationsindsats på felter, som ikke har krævet større udgifter. Det er sket gennem en intensivering af foredragsvirksomheden, der alt overvejende udføres af officerer, der ligeledes har deltaget i paneler, høringer, diskussioner o.s.v. overalt i landet, hvor skoler, foreninger, sammenslutninger m.v. har ønsket at behandle spørgsmål omkring forsvar og sikkerhed.

Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste har koordineret en del af denne virksomhed, ligesom tjenestestederne individuelt har dækket de behov, der har været i deres opland på vedkommende felter. Omkring 130 officerer har stillet sig til rådighed, og gennem Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste er arrangeret mindst 200 foredrag, mens der ved siden heraf har været officersdeltagelse i formentlig omkring det dobbelt antal arrangementer.

Publikationer

Den manifesterede store interesse for forsvars- og sikkerhedspolitik har tæret på oplagene af de 25-30 publikationer, der findes i serien "Forsvaret i samfundet" og "Forsvarets langtidspanlægnings-serie", ligesom der er trukket på de øvrige publikationer, nemlig den nordiske "Folk og forsvar"-serie og "People and Defence"-serien.

Dette skal endvidere ses i sammenhæng med det forhold, at der ikke har været penge til nye oplag af eksisterende hæfter eller til nye publikationer. To undtagelser er den stærkt efterspurgte "Hvorfor våben?" af lektor Bertel Heurlin, Københavns Universitet, (udsendt i nyt, ajourført oplag) og journalist Hugo Gårdens hæfte om "Vesteuropa – og forholdet til USA".

I 1982 udkom 11 hæfter, medens der i 1983 kun udkom 4 hæfter, hvoraf 3 var nye, reviderede oplag.

I 1984 er udleveret ca. 61.000 hæfter fra de udgivne serier. I 1983 var antallet ca. 81.000. De største aftagere er landets offentlige skoler, som bruger hæfterne i forbindelse med emneuger m.v. og som eksamensstof eller supplerer til dette. Et fortsat træk på oplagene af den nævnte størrelsesorden uden samtidige nyudgivelser vil på få år standse denne vigtige oplysningskilde om forsvar og sikkerhed.

4.500 i erhvervspraktik

Erhvervspraktikken har omfattet omkring 4.500 drenge og piger, som i 5 dage har opholdt sig på et tjenestested og deltaget i alle de aktiviteter, de har kunnet indgå i. Herigennem har de fået et indtryk af forsvarets hverdag.

6. Forsvarets personel

6.1. Status vedrørende den nye personelstruktur

Med personellovens ikrafttræden den 1. januar 1983 påbegyndtes indførelsen af den nye personel- og uddannelsesstruktur. Målet er at etablere en personel- og uddannelsesstruktur, der tilgodeser kravene om en smidig, enkel og økonomisk opbygning, og som løbende lader sig tilpasse samfundsudviklingen samt organisations- og aktivitetsændringer i forsvaret.

Allerede i 1982, men i udvidet omfang i 1983, påbegyndtes en omlægning af forsvarets uddannelser, således at personellet efter behov og egnethed opnår en større grad af fleksibilitet i deres anvendelse. Endvidere har personel fra sergentgruppen fået større muligheder end hidtil for at blive optaget på officersskolerne.

Udviklingen fra 1982/83 er videreført gennem 1984. De tidligere officersuddannelser vil ophøre endeligt medio 1986, hvorefter der kun vil eksistere én fælles officersgrunduddannelse i hvert værn.

På uddannelsesområdet har der gennem 1984 tillige været arbejdet med fastsættelse af behov for typer og antal af de videreuddannelser, der skal kvalificere personellet til at overtage mere komplicerede og ansvarsfulde stillinger på et højere funktionsniveau. Dette arbejde fortsættes og følges op af en fastsættelse af uddannelsernes indhold og længde samt med henblik

på overførsel af allerede ansatte i den nye personelstruktur. Første fase af arbejdet forventes at være afsluttet primo 1985.

Fastsættelsen af en ny grads- og advancementsstruktur på lederniveau er påbegyndt. Arbejdet er en følge af den nye strukturs princip om entydighed mellem funktion og grad og drejer sig om anvendelse af de enkelte grader i relation til tre funktionsniveauer. Hertil kommer fastsættelsen af de til graderne hørende krav om uddannelse, færdigheder og erfaring. Endvidere undersøges muligheden for at sætte det automatiske udnævnelsessystem ud af kraft for herefter at overgå alene til funktionsbestemte udnævnelser. Endelig vurderes behovet for fastsættelse af eventuelle overgangsordninger. Resultatet af nævnte arbejde forventes at foreligge ultimo 1984.

Samtidig forventes også en indledende plan over de konverteringer, der inden for en 5-års periode vil kunne gennemføres fra det militære lederniveau til det militære mellemlederniveau. Planen er en følge af, at et antal hidtidige officersstillinger overtages af stampersonel. Konverteringerne vil komme til at strække sig over en år-række, fordi de vil blive gennemført i takt med naturlig afgang blandt officerspersonellet. Det tilstræbes også at undgå at forflytte personel geografisk i forbindelse med de planlagte konverteringer. Endelig tilstræbes, at militært

personel på mellemliderniveau gennemgår de nødvendige uddannelser, umiddelbart inden eller efter det besætter hidtidige officersfunktioner.

6.2. Ansættelsesformer som led i en ny personelstruktur

Som en del af omlægningen af forsvarets personelstruktur er det nødvendigt at gennemføre ændrede principper i løn- og ansættelsesforholdene for en række personelgrupper. Herunder fastlægges retningslinier for brug af statens almindelige ansættelsesformer inden for forsvaret. Endvidere skal der gennemføres en ny lønstruktur for officersgruppen, tilpasset de ændrede principper for gruppens uddannelse, anvendelse og karrieresystem.

6.2.1. Statens ansættelsesformer

I forbindelse med tjenestemandreformen i 1969 var det bl.a. tjenestemandskommissionens opfattelse, at der ved den nye lovgivning skulle ske en genoprettelse af den gennem 1950'erne og 1960'erne tabte balance mellem de forskellige ansættelsesformer, således at de ansættende myndigheder fik mulighed for at vælge mellem ansættelsesformerne under hensyntagen til tjenestens tarv.

Bortset fra visse mindre områder har Finansministeriet som et led i de årlige bevillingslove overladt det til de enkelte styrelser på fastlægge principperne for anvendelsen af de forskellige ansættelsesformer.

6.2.2. Forsvarets særlige forhold

De ansættelsesformer, der anvendes inden for Forsvarsministeriets område, har baggrund i statens traditionelt anvendte og omfatter følgende ansættelsesformer:

- Tjenestemandsansættelse,
- ansættelse på tjenstemandslignende vilkår,
- overenskomstansættelse, herunder kontraktansættelse.

Anvendelsen af de 3 ansættelsesformer må for forsvarets vedkommende bl.a. sammenholdes med lov nr. 82 af 12. marts 1970 om pensionering af civilt personel m.v. i forsvaret.

6.2.3. Særlige krav til ansættelsesformen

Forsvaret er bl.a. karakteristisk ved, at der til enhver tid skal opretholdes et beredskab, og at varetagelsen af visse stillinger inden for de militære funktionsområder stiller sådanne fysiske krav, at det ikke er muligt for personalet at bestride tjenesten heri indtil afsked ved den i staten gældende normale afskedsalder.

Herudover må det konstateres, at der ved forsvarsordningerne op gennem 1970'erne er sket en væsentlig udbygning af stampersonelgruppen og herunder skabt mulighed for, at denne gruppe kan forblive tjenstgørende til det 60. år. Endvidere har udviklingen været karakteristisk ved, at det jævnligt har været nødvendigt at foretage strukturmæssige tilpasninger, der har indebåret personelreduktioner, som dog — bortset fra forsvarsordningen i 1973 — ikke har medført afskedigelse af tjenestemænd. Udviklingen på det teknologiske område har tidligere og vil formentlig fortsat fremover medføre en justering af personelbehovet.

Det må yderligere konstateres, at det forhold, at forsvaret i meget stor udstrækning selv uddanner det militære personel, samt at denne uddannelse ofte vil være en specifik uddannelse, der hovedsagelig er rettet mod anvendelsen i forsvaret, på længere sigt kan skabe visse rekrutteringsmæssige vanskeligheder, hvis der ikke samtidig skabes en vis tryghed i ansættelsen for dette personel.

Disse forhold bevirker, at der kan opstilles følgende krav til ansættelsesformen:

- Ansættelsesformen skal i alle forhold tilgodese forsvarets beredskabsmæs-

Ny kamp- og tjenesteuniform

Kampuniform. Hæren

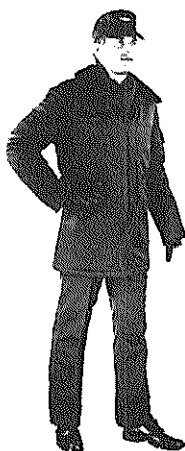
Tjenesteuniform, ensfarvet.
Hæren

Tjenesteuniform,
sløringsmønstret. Hæren

Kampuniform. Flyvevåbnet

Tjenesteuniform.
Flyvevåbnet

Regntøj. Flyvevåbnet

Et nyt uniformssystem (model 1984) vil blive indført i hæren og flyvevåbnet i perioden 1984-1987.

For hærens vedkommende består systemet af en sløringsmønstret kampuniform til feltforhold, en sløringsmønstret tjenesteuniform til daglig tjeneste på kasernen og en ensfarvet tjenesteuniform til administrativ tjeneste og udgangsbrug.

Flyvevåbnets personel får samme kampuniform, mens tjenesteuniformen er mørkeblå og af et lidt andet design.

sige krav m.v. samt sikre en uforstyrret tjeneste.

- Ansættelsesformens anvendelse skal kunne sikre, at de nødvendige personetilpasninger kan gennemføres på en for staten hensigtsmæssig måde.
- Ansættelsesformen skal sikre smidighed i forsvarets personelsammensætning.
- Ansættelsesformen skal sikre tilgang af kvalificeret personel samt sikre de ansatte tryghed i ansættelsen.

6.24. Brug af ansættelsesformerne i fremtiden

Forsvarsministeriet modtog i 1983 fra Styringsgruppen vedrørende Nyordning af Forsvarets Personelforhold en rapport, der vurderer de fremtidige ansættelsesformer i forsvaret og fremsætter forslag til forsvarets fremtidige anvendelse af statens ansættelsesformer. Endvidere foreslås det i rapporten, at der etableres visse overgangsordninger for dele af det allerede ansatte personel.

Det fremgår af rapporten, at antallet af tjenestemænd i forsvaret udgør en væsentlig mindre andel af det totale antal ansatte, end hvad der er tilfældet i de styrelser, som forsvaret oftest sammenlignes med, herunder politiet, statsbanerne, postvæsenet m.v.

På baggrund af denne rapport og især som et led i den nye personelstruktur har Forsvarsministeriet indledt en række drøftelser med de berørte personelorganisationer om den fremtidige anvendelse af statens ansættelsesformer både for fremtidige og allerede ansatte.

Ved etablering af en ny personelstruktur må det forventes, at forsvaret, især som en følge af ændringerne i stampersonelstyrken, fremover vil forøge antallet af tjenestemandsansatte i forhold til tidligere mod en tilsvarende reduktion i antallet af overenskomstansatte. Forsvaret vil således

fremover have fastlagt en overordnet generel politik på ansættelsesområdet, der bl.a. vil kunne sikre en uforstyrret tjeneste m.v. samt sikre de ansatte en vis tryghed i ansættelsen.

6.3. Udviklingen i personelstyrken, herunder den forventede udvikling i perioden 1985-87

Ved aftalen af 29. juni 1984 om forsvarets ordning i perioden 1985-87 er fastlagt målsætningen for udviklingen på personelområdet som angivet i *tabel 6*, der viser personelbehovet ved udgangen af henholdsvis aftaleperioden 1982-84 og den nye aftaleperiode 1985-87.

Tabel 6

	ultimo 1984	ultimo 1987
Officerer	5825	5685
Stampersonel og kadetter	15765	13585
Værnepligtige og konstabelelever	9110	9835
Civile	9225	9060
I alt	39925	38165

I tabellen er fratrukket visse personelgrupper tjenstgørende uden for Forsvarskommandoens budgetområde, bl.a. under FN og ved hjemmeværnet. I alt omfatter dette område 40 officerer, 440 stampersonel og 125 civile. Endvidere er lærlinge og praktikanter (ca. 400) ikke medtaget.

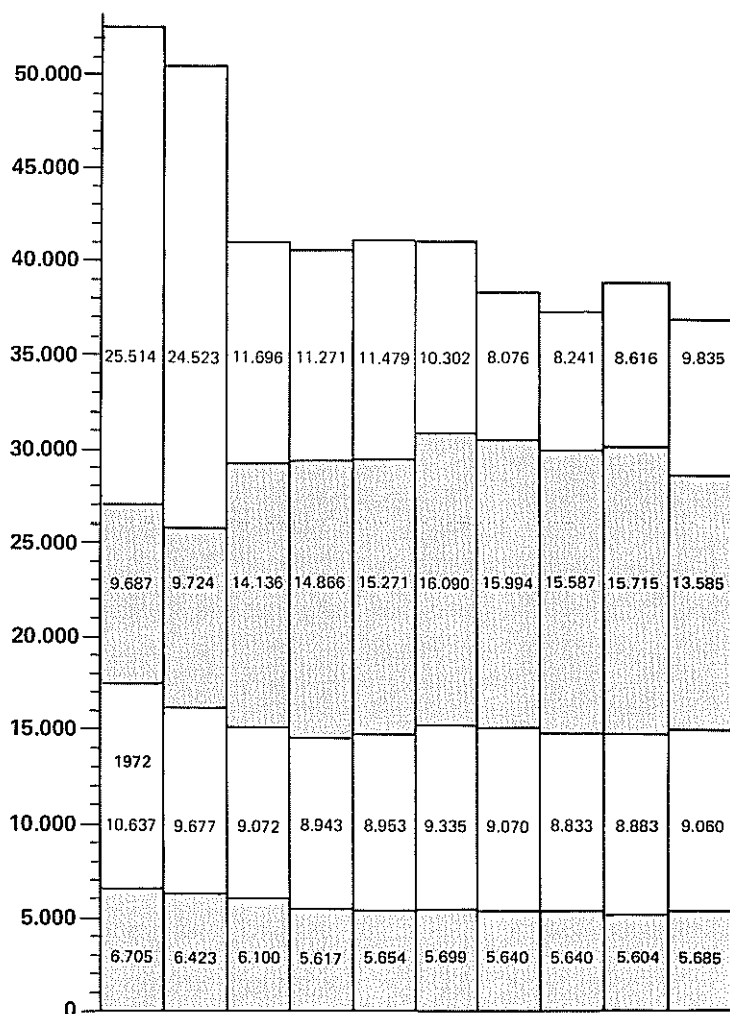
Tallene for stampersonel og værnepligtige ultimo 1987 vil kunne justeres indbyrdes, når resultatet af arbejdet i den arbejdsgruppe til analyse af de værnepligtiges anvendelse i forsvaret, som nedsættes i medfør af forsvarsforliget, foreligger.

Herudover forudses i perioden 1985-87 en successiv konvertering af et antal stillinger fra militær til civil besæt-

Tabel 5: Forsvarets personelstyrke 1972-84 (årligt gennemsnit) og målsætning ultimo 1987

1972	1973	1975	1977	1979	1981	1982	1983	1984	ult. 1987
52.543	50.347	41.004	40.697	41.357	41.426	38.780	38.301	38.818	38.165

← Samlet styrke

← Værnepligtige

← Stampersonel

← Civile

← Officerer

telse og fra besættelse med officerer til besættelse med stampersonel.

De større ændringer i stampersonel- og værnepligtsstyrken, jfr. tabel 6, vedrører hovedsagelig hæren. I søværnet og flyvevåbnet sker mindre forøgelse af stampersonelstyrken og reduktioner af værnepligtsstyrken.

Personelstyrkens tilpasning søges gennemført ved begrænsninger i tilgang, naturlig afgang, omskoling og forflytninger for i videst mulige omfang at undgå afskedigelser.

6.4. Uddannelse af piloter til forsvaret

Uddannelse af en pilot til et moderne kampfly kræver anvendelse af store ressourcer både i tid og penge. Det tidsmæssige forløb er langt, idet den enkelte pilot skal igennem mange uddannelsesstrin, før han kan betegnes som "fuldt operativ" og som sådan være rede til at udnytte et højteknologisk kampfly's muligheder fuldt ud.

Efter grundlæggende flyveruddannelse i Danmark — hvor flyvereleven lærer at flyve et enmotoret fly — fortsættes uddannelsen ved EURO-NATO Joint Jet Pilot Training-skolen i U.S.A. Her uddannes piloten bl.a. til selvstændigt at føre et jetfly og får en indledende træning i et kampfly's specielle opgaver. Skolen i U.S.A. er et samarbejde mellem flere NATO-lande, som gennem dette samarbejde optimalt kan udnytte specielle jetskolefly, forskellige former for simulatorer og erfarne instruktører under ideelle forhold. Skolen er placeret i Texas, og den daglige flyvetræning kan ske uden gener som dårligt vejr og uden miljømæssige problemer.

Efter uddannelsen i U.S.A. bliver piloten i Danmark omskoleet til flyvevåbnets kampfly. Omskolingen sker alene til den flytype, som piloten skal anvendes i. I alt varer uddannelsen til kampfly ca. 3 år.

Da et jetfly bruger meget brændstof og kræver en omfattende service og

vedligeholdelse — ikke mindst af sikkerhedsmæssige hensyn — er prisen for en flyvetime høj.

Når lønninger m.v. til flyverelever, instruktører, teknikere m.fl. lægges sammen med udgifterne til brændstof, øvelsesammunition og reservedele, vil de samlede uddannelsesomkostninger til en kampfly pilot udgøre op mod 10 mill.kr. Da både de fysiske, psykiske og tekniske krav til kampfly piloter er meget høje, betyder det, at piloten hvert år skal have et større antal flyvetimer i kampflyet. Det er derfor ikke muligt at være f.eks. civil trafikflyver og samtidig holde de nødvendige kampfly pilotfærdigheder vedlige.

Dette forhold er endda blevet skærpet ved det moderne kampfly's helt specielle teknologi.

I løbet af 1970'erne var der en stor afgang af piloter fra flyvevåbnet til de civile rute- og charterselskaber, som kunne tilbyde en høj løn og muligheden for at flyve op til en relativ høj alder. Med tilslutning fra Folketingets Finansudvalg gennemførtes der i 1979 visse forbedringer af piloternes løn- og ansættelsesforhold. Disse foranstaltninger samt en begrænset rekruttering fra de større selskabers side har medført, at forsvaret i de seneste år har kunnet fastholde det nødvendige antal piloter, hvorved antallet af flyverelever har kunnet reduceres, og uddannelsesomkostningerne har således kunnet holdes på et minimum.

Udviklingen inden for den civile flytrafik vil tilsyneladende kunne betyde en øget rekruttering af piloter i slutningen af 1980'erne. Hvis en sådan rekruttering sker fra forsvaret, vil det igen betyde stigende udgifter til uddannelse af kampfly piloter, samtidig med at erfaringsniveauet hos kampfly piloterne generelt vil falde.

For at modvirke sådanne konsekvenser er der igennem flere år arbejdet med oprettelsen af en civil pilotuddannelse, som direkte tager sigte på

anvendelsen som trafikflyver. Etableringen af en sådan uddannelse forudsætter imidlertid, at den trafikflyuddannede pilots kvalifikationer bliver fuldt på højde med forsvarets piloters.

Etableringen af en civilpilotuddannelse har bl.a. været behandlet af et udvalg under Undervisningsministeriet. Udvalget afgav betænkning i 1981, hvori der gives en række indstillinger om bl.a. indholdet af uddannelsen og om forslag til den praktiske gennemførelse af en sådan uddannelse. Uddannelseskraevne og -planerne er siden behandlet i Uddannelsesnævnet for Luftfartsuddannelserne under Undervisningsministeriet.

Forsvarsministeriet forventer, at det kommende år vil bringe afklaring i sagen af hensyn til muligheden for at minimere anvendelsen af samfundets ressourcer på dette område. Det er således i forsvarsforliget forudsat, at forsvaret alene skal uddanne piloter til brug for forsvaret.

6.5. Arbejdstidsforhold

Finansministeriet har ved cirkulære af 16. juni 1981 udsendt generelle arbejdstidsregler for statens tjenestemænd, som tillige omfatter alt militært personel i forsvaret, bortset fra værnepligtige. Arbejdstidsreglerne baserer sig på en gennemsnitlig 40 timers arbejdsuge, idet bl.a. tjenestemænd i lønramme 24 og højere lønrammer dog ikke har nogen højeste arbejdstid. Da alt militært personel, der er omfattet af statens generelle arbejdstidsregler, tillige er omfattet af en tillægsordning, der bl.a. ydes som godtgørelse for overarbejde, har det militære personel principielt ikke adgang til at oppebære særskilt betaling, såfremt arbejdstidsnormen overskrides. I visse tilfælde vil der dog kunne ydes godtgørelse for merarbejde, forudsat merarbejdet er af midlertidig karakter, har et større omfang, strækker sig over en

given periode samt er pålagt tjenestemænd i henhold til særlig ordre.

Der påhviler de enkelte myndigheder en pligt til at planlægge arbejdstidsforbruget på en sådan måde, at den generelle arbejdstidsnorm søges overholdt.

Forsvarets virksomhed er omfattet af statens generelle arbejdstidsregler, idet der dog for så vidt angår øvelsesvirksomhed og vagttjeneste er fastsat supplerende regler af Forsvarsministeriet. I medfør af disse regler medregnes en 24 timers øvelsesvirksomhed/vagttjeneste som 16 arbejdstimer. Øvelsesvirksomhed og vagttjeneste kan efter den enkelte myndigheds bestemmelse enten kompenseres ved, at tjenesten som ovenfor anført indregnes i den generelle arbejdstidsnorm eller gennem særligt etablerede betalingsordninger, hvis størrelse skal ses i lyset af de generelle betalingsordninger for overarbejde m.v., som det militære personel oppebærer. Herudover oppebærer det militære personel godtgørelse for tjeneste om natter samt på lørdage og søn- og helligdage efter de for statens tjenestemænd generelt gældende regler.

Som et led i ændringerne i forsvarets personelstruktur overvejer Forsvarsministeriet, i hvilken udstrækning det vil være hensigtsmæssigt at ændre de gældende arbejdstids- og ydelsesordninger. På den ene side er der hensynet til de operative enheder samt disse enheders mulighed for at administrere ordninger, der baserer sig på enkeltpersoners forhold, og på den anden side er der personellet's ønske om på individuel basis ikke at være ringere stillet end andre offentligt ansatte. I samarbejde med de militære myndigheder samt forsvarets personelorganisationer overvejer Forsvarsministeriet således for tiden muligheden for at etablere en nyordning. I overvejelserne indgår endvidere Finansministeriets bestræbelser på sammen med statstjeneste-

mændenes centralorganisationer at gennemføre en forenkling af statens generelle arbejdstidsregler.

For så vidt angår arbejdstidsforholdene i søværnets skibe, har Forsvarsministeriet i samarbejde med forsvarrets myndigheder og de berørte personellosgøringer iværksat en forsøgsordning vedrørende regulering af arbejdstidsforholdene for dette personel. Forsøgsordningen baserer sig på et gennemsnitligt arbejdstidsforbrug pr. sejldøgn, som skal ses i sammenhæng med de særlige tillægsordninger m.v., der oppebæres under sejlads.

6.6. Jobsikring for værnepligtige

I januar 1979 rejste Forsvarsministeriet over for Arbejdsministeriet spørgsmålet om at sikre de værnepligtige ret til efter aftjening af værnepligten at vende tilbage til det job, som de havde før indkaldelsen.

Arbejdsministeriet har i den anledning haft nedsat et udvalg med repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter, Indenrigsministeriet, Forsvarsministeriet og de værnepligtige. Udvalgets opgave var at undersøge mulighederne for at gennemføre en tilbagegangsordning til arbejdsmarkedet for værnepligtige (værnepligts-orlov) og som et alternativ hertil en jobtilbudsordning.

Arbejdsministeriet har i 1984 udsendt "Betænkning fra udvalget vedrørende jobsikring for værnepligtige" (nr. 1004).

Af betænkningen fremgår det, at et flertal i udvalget (de værnepligtige, Landsorganisationen i Danmark (LO), Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF), Forsvarsministeriet og Indenrigsministeriet) foreslår, at der ved lov gennemføres en tilbagegangsordning for de værnepligtige, således at de værnepligtige, som havde arbejde forud for værnepligtstjenesten, kan vende tilbage til dette arbejde efter tjenesten. Forslaget indebærer således en sikkerhed mod at blive afskedi-

get med begrundelse i indkaldelsen til værnepligtstjenesten. Forslaget er anbefalet suppleret med en jobtilbudsordning for de værnepligtige, som ikke vil få gavn af ovennævnte tilbagegangsordning.

Blandt andet på grund af arbejdet i det nævnte arbejdsministerielle udvalg er der på regeringens lovprogram for 1984/85 optaget et punkt om værnepligtsorlov med følgende indhold:

"På baggrund af betænkningen fra udvalget vedrørende jobsikring for værnepligtige vil regeringen søge at afbøde de værnepligtiges beskæftigelsesproblemer efter hjemsendelsen ved at fremsætte forslag om en værnepligtsorlov".

I forbindelse med ovennævnte punkt foregår der for tiden i Arbejdsministeriet overvejelser om, hvorledes omhandlede lov om værnepligtsorlov nærmere skal udformes.

Det er hensigten, at lovforslag skal forelægges Folketinget i indeværende folketingssamling.

6.7. Samarbejdsordninger m.v.

Som den eneste statsvirksomhed i Danmark er forsvaret omfattet af 2 samarbejdsordninger, nemlig lov nr. 244 af 7. juni 1967 om samarbejdsregler i forsvaret og Finansministeriets cirkulære af 21. november 1979 om samarbejde og samarbejdsudvalg i statens virksomheder og institutioner.

I modsætning til loven, der omfatter alt personel i forsvaret, gælder cirkulæret ikke for de værnepligtige.

Der har i den anledning været behov for at udarbejde supplerende bestemmelser og vejledning vedrørende samarbejdsregler i forsvaret, senest i 1981, bl.a. vedrørende talsmænd, foretningsudvalg, møder m.v. Disse bestemmelser har stort set fungeret tilfredsstillende, men der har dog været behov for enkelte justeringer.

Et udvalgsarbejde, der påbegyndtes i 1979, og som resulterede i udarbej-

delsen af ovennævnte bestemmelser og vejledning, blev genoptaget i efteråret 1982. Udvalget afgav herefter beretning i august 1984. Ovennævnte bestemmelser og vejledning forventes herefter korrigeret i løbet af efteråret 1984 i overensstemmelse hermed.

6.8. Forsvarsministeriets straffe- og retsplejeudvalg

Det af Forsvarsministeriet den 14. juni 1982 nedsatte straffe- og retsplejeudvalg afsluttede sit indledende arbejde med afgivelse af beretning af 25. oktober 1983. Beretningen er bl.a. fordelt til militære myndigheder og til tillids- og talsmænd.

På grundlag af beretningen har Forsvarsministeriet udarbejdet administrative regler, efter hvilke lønafkortning i forbindelse med ulovligt fravær vil blive foretaget.

Spørgsmålet om yderligere begrænsning i anvendelsen af alle disciplinarmidler, hvorom der ikke var enighed i udvalget, har efter endt høring af myndigheder og organisationer ført til en ændring af vejledning nr. 102 af 11. marts 1974 om ny militær straffe- og retsplejelovgivning. Ændringen indebærer, at disciplinarmidlerne belæring, tilrettevisning og overflytning til anden tjeneste kun kan anvendes over for militært personel, der har forrettet mere end 21 måneders tjeneste.

7. Forsvarets materiel

7.1. Forsvarets materielsituation

I 1984 er der gennem en samlet bevilning på ca. 2,5 milliarder kr. skabt økonomisk mulighed for, at forsvarrets mest presserende materielproblemer kan løses.

For hærens vedkommende er der tale om anskaffelse af signalmateriel – såvel mandbåret udstyr som udstyr

til installering i køretøjer. Til artilleriet anskaffes moderne udstyr til indhentning af vejrdata, og hærens lette kampvogne af typen M/41 skal gennemgå en omfattende modifikation med det formål at gøre kampvognen fortsat operativt anvendelig.

Hærens mangel på hjulkøretøjer afhjælpes delvis gennem store anskaffel-

*Hæren har i 1984 anskaffet yderligere et antal panserværnsvåben af typen CARL GUSTAV.
Foto: Forsvaret*

IHAWK raketsektionen består af 3 launchere med 9 raketter, som har en rækkevidde på ca. 40 km. Foto. Flyvevåbnet

ser af nye jeeps og lette terrængående lastvogne, og panserværnet udbygges ved yderligere anskaffelse af det lette panserværnsvåben CARL GUSTAV.

Søværnet vil bl.a. foretage supplerende indkøb af HARPOON-sømålsmissiler, og beholdningen af søminer moderniseres. Søværnets minelæggere af FALSTER-klassen moderniseres, og der foretages udskiftninger i søværnets kommunikationsudstyr.

Flyvevåbnets kanonluftforsvar af flyvestationerne moderniseres, og der indkøbes udstyr mod luftmålsmissiler. Herudover forbedres flyvestationernes landingsradarudstyr, og sidst men ikke mindst er der afsat midler til leje af yderligere to IHAWK-eskadriller.

For hjemmeværnets vedkommende betyder den givne bevilling, at værnet nu endelig får fornyet sit udslidte ra-

diomateriel. Denne anskaffelse blev i første omgang forsinket, fordi et lovende dansk produkt først skulle afprøves. Efter afprøvningen vil hjemmeværnet i de kommende år få tilført et betragteligt antal dansk producerede, mandbårne radiostationer.

7.2. Beholdninger m.v.

Generelt må forsvarets beholdningssituation betegnes som ikke tilfredsstillende. Selv om der til stadighed afsættes midler til f.eks. opbygning af ammunitionsbeholdningerne, må det konstateres, at der endnu vil gå lang tid, før beholdningerne kan betragtes som værende tilfredsstillende.

Binding af store økonomiske midler til øvrige formål i de kommende år gør imidlertid, at beholdningssituationen ikke kan forbedres væsentligt i

denne periode. Det må dog bemærkes, at strukturomlægningen i hæren med de deraf følgende ændringer i uddannelsen vil medvirke til en forbedring af dette forhold.

Den 19. juni 1984 mistede flyvevåbnet under en øvelse to F-16 fly ved et sammenstød.

7.3. Planlagte materielanskaffelser i perioden 1985-87

På materielområdet indebærer forsvarsforliget for perioden 1985-87 anskaffelse af en del nye våbensystemer m.v., jf. afsnit 3.13, 3.22 og 3.32.

7.4. Procedurer for forsvarets materielanskaffelser

7.4.1. Generelt

Forsvarets procedurer for anskaffelse af materiel bygger på tre grundlæggende principper.

Det første princip er, at forsvaret skal købe ind på almindelige forretningsmæssige vilkår, d.v.s. at den tilbudte pris skal stå i rimeligt forhold til bl.a. kvalitet, anvendelse og leveringstid.

Det andet princip er, at forsvarets anskaffelser skal finde sted under fuldt hensyn til dansk-producerede varers konkurrencemæssige muligheder.

Det tredje princip er, at forsvaret skal antage det tilbud, der alle forhold taget i betragtning er det mest fordelagtige for staten.

Principperne er klart og enkelt formulerede, men på ingen måde lette at følge i praksis. Erfaringerne fra de senere år har dog vist, at selv om det er forbundet med vanskeligheder, er det muligt at indkøbe materiel uden at sætte det forretningsmæssige princip over styr, samtidig med at såvel dansk industri som den danske stats interesser tilgodeses.

Anvendelsen af disse principper har bevirket, at dansk industris produktion til forsvaret er steget støt i de se-

ner år — en udvikling forsvaret gerne ser fortsat, idet det på længere sigt medfører en større forsyningssikkerhed for forsvaret, samtidig med at det bl.a. medfører forøget beskæftigelse i det danske samfund.

7.4.2. Budgetteknik

Forsvarets materielanskaffelser foretages budgetteknisk på to forskellige måder.

Omfattende anskaffelser af f.eks. våbensystemer, orlogsfartøjer, fly m.v. indkøbes via forsvarets anlægsbudget (investeringsanskaffelser), og hvert enkelt projekt kræver Finansudvalgets godkendelse forinden iværksættelse.

Mindre og ofte rutinemæssige materielanskaffelser, f.eks. håndvåbenammunition, munderingsgenstande, brandslukningsudstyr m.v. anskaffes over driftsbudgettet. Driftsbudgettet er en rammebevilling, der kan anvendes fra finansårets start under forudsætning af, at finansloven forinden er vedtaget i Folketinget.

Den her beskrevne budgetteknik er bl.a. af interesse for de mange leverandører til forsvaret, idet en anskaffelse over forsvarets anlægsbudget kræver Finansudvalgets tilslutning, hvori mod en anskaffelse over driftsbudgettet kan gennemføres væsentligt hurtigere, idet den indkøbende myndighed normalt råder over bevillingen fra finansårets start.

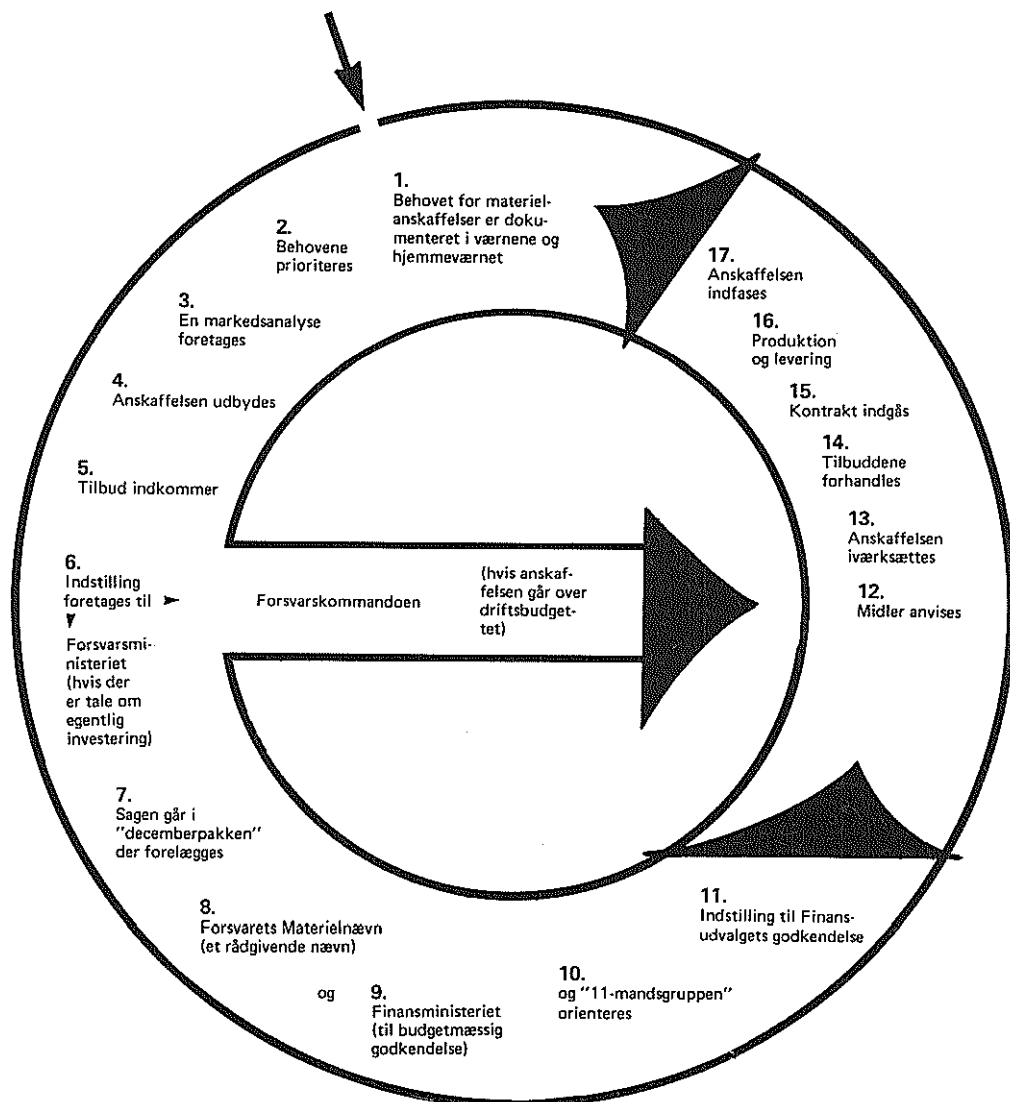
7.4.3. Procedure for indkøb

Grundlæggende for ethvert indkøb i forsvaret er, at der eksisterer et dokumenteret behov for anskaffelse.

Dokumenterede behov har i de senere år langt oversteget de økonomiske muligheder, og behovene må derfor prioriteres.

På grundlag af denne prioritering går det enkelte materielanskaffelsesprojekt som hovedregel i offentligt udbud, idet der dog forinden af pågældende anskaffende myndighed — nor-

Sådan køber forsvaret nyt materiel

malt materielkommandoerne – er foretaget en markedsanalyse.

De indkomne tilbud behandles, og der afgives indstilling til Forsvarskommandoen.

Foretages anskaffelsen over driftsbudgettet, afgøres sagen i Forsvarskommandoen, og den indkøbende

myndighed skriver kontrakt med den valgte leverandør.

Har anskaffelsen karakter af en egentlig investering ("et langvarigt forbrugsgode"), sender Forsvarskommandoen en indstilling om anskaffelsen til Forsvarsmi-nisteriet. Her samles anskaffelserne i en såkaldt "december-pakke"

(benævnt således, fordi ansøgningerne planlægges forelagt for Finansudvalget i december måned).

Pakken klargøres i Forsvarsministeriet og forelægges for såvel Finansministeriet til budgetmæssig godkendelse som for Forsvarets Materielnævn, der er et rådgivende nævn sammensat af repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, Industriministeriet, Statens Direktorat for Indkøb og forsvaret. Nævnet rådgiver Forsvarsministeriet i spørgsmål om dansk industris muligheder for produktion inden for de enkelte forelagte projekter, og nævnet udtaler sig ligeledes om de af forsvaret ønskede materielstandardiseringer.

Efter forsvarsforliget i 1981, hvor der blev oprettet den såkaldte "11-mandsgruppe" bestående af 3 repræsentanter fra Socialdemokratiet og 2 repræsentanter fra hvert af de nuværende regeringspartier, har det været kutyme, at gruppen orienteres om indholdet af decemberpakken.

Derefter indstiller Forsvarsministeren pakken til Finansudvalgets godkendelse, der er en forudsætning for projekternes iværksættelse.

7.44. Køb i udlandet

Selv om forsvaret udviser store anstrengelser for at få mest muligt materiel produceret i Danmark, er der en del anskaffelser til forsvaret, der nødvendigvis må foretages i udlandet.

Der fremstilles f.eks. ikke fly og kampvogne her i landet, og de større våbensystemer må ligeledes indkøbes i udlandet.

En betingelse fra dansk side for at købe materiel i udlandet vil meget ofte være, at den pågældende udenlandske leverandør forpligter sig til at aftage dansk produktion for et aftalt beløb (kompensationskøb), eller at danske virksomheder medinddrages i produktionen (medproduktion).

Hensigten med at forlange kompensationskøb eller medproduktion er

dobbelt, idet der ved arrangementer af denne art naturligvis skabes flere arbejdspladser herhjemme, men gennem især medproduktion tilføres der danske virksomheder ny viden om produktionsteknik og teknologi.

Erfaringerne med disse arrangementer har vist, at mange danske virksomheder efter udløb af selve kompensationskøbs- eller medproduktionsaftalen har knyttet varige handelsforbindelser med udenlandske virksomheder.

Det hører med i billedet, at adskillige danske producenter kan fremvise opnået kompensationskøb på flere hundrede procent i forhold til den oprindelige aftale.

Udenlandske kompensationskøb skal ikke nødvendigvis omfatte forsvarsmateriel, produceret her i landet. Der er meget ofte tale om almindelige civile handelsvarer.

7.45. Køb i Danmark

Dansk industris stigende produktion til forsvaret er resultatet af et mangeårigt samarbejde mellem forsvaret og industriens brancheorganisationer eller Industrirådet. Siden 1982 har det under Teknologistyrelsen oprettede Formidlingsråd også været inddraget i dette samarbejde.

Samarbejdet med industrien foregår på stort set alle niveauer, og det er den almene opfattelse, at dette samarbejde har haft en gunstig virkning på beskæftigelsessituationen herhjemme.

7.46. Forsvaret og EF

Efter Rom-traktatens artikel 223 er produktion af forsvarsmateriel undtaget fra de almindelige regler om handelssamkvem EF-landene imellem.

Dette har betydning for forsvarets indkøb af materiel, der ikke kan betegnes som forsvarsmateriel. Ifølge EF-reglerne skal stort set alle statslige myndigheder, bl.a. forsvaret, udbyde leverancer af sådant materiel gennem EF-tidende. Mindre leverancer er dog

undtaget (grænsen ligger i år på ca. 1,4 mill.kr.) fra denne udbudsregel.

Denne regel medfører, at danske virksomheder på hjemmemarkedet påføres en meget hård konkurrence fra leverandører i hele EF, men det betyder også, at danske virksomheder på grund af den påførte konkurrence tvinges ind i en yderst rationel produktion for at overleve, og dermed åbner eksportmarkederne sig for de konkurrencedygtige virksomheder.

7.47. Forsvarets indkøb i fremtiden

De her beskrevne procedureregler og indkøbsforhold i øvrigt har vist sig levedygtige, men på de områder, hvor forsvaret primært henter sine leverancer, bl.a. på elektronikområdet, sker der markedsfølsomt set store forskydninger på grund af den hastige teknologiske udvikling. Det er forsvarets hensigt til stadighed at ajourføre gældende procedurer således, at disse kan modsvare markedskravene med det

formål at kunne indkøbe materiellet til den rigtige pris hos den rette leverandør.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at der allerede nu tegner sig et ændret billede med hensyn til produktion af forsvarsmateriel.

Tidligere har det været normalt, at de store og mellemstore våbenproducerende lande i NATO har produceret hver deres våbensystem.

Resultatet af dette forhold har været, at der er skabt stor konkurrence på de enkelte systemer inden for NATO, og set i sin helhed har der været tale om et overforbrug af ressourcer, der nu virker økonomisk tyngende, selv på de store producentlande.

Fremover vil der tegne sig et billede, hvor de enkelte NATO-lande går sammen om produktion af forsvarsmateriel, som de pågældende lande alle har behov for. Danmark er allerede deltager i flere projekter af denne art, hvoraf F-16 projektet nok er det mest

Anskaffelse af yderligere 12 F-16 fly er indeholdt i forsvarsforliget. Foto: Flyvevåbnet

kendte. Denne udvikling kan føre til en ændring af forsvarrets hidtidige indkøbspolitik.

Forsvaret har til dækning af sine behov hidtil som hovedregel alene indkøbt færdigudviklede og afprøvede våbensystemer (fly, kampvogne, missiler etc.), som tidligere er anskaffet af andre NATO-lande.

Kan forsvarrets behov i fremtiden ikke dækkes på denne måde, vil Danmark i stigende grad blive deltager i samproduktioner og dermed også deltager i den forskning og udvikling, der skal føre til den egentlige fælles produktion.

Fremtiden stiller derfor store krav til såvel forsvarrets indkøbende myndigheder som til dansk industris engagement.

7.5. Materielorienterede udgifter til værnene

I 1985 påregnes der anvendt ca. 3.655 mill.kr. til materielorienterede aktiviteter.

Beløbet, der fremgår af *tabel 3 i afsnit 2.3.*, er planlagt således:

1. Egentlige materielanskaffelser	2.132 mill.kr.
2. Brændstof	435 mill.kr.
3. Reservedele	461 mill.kr.
4. Reparation og vedligeholdelse	263 mill.kr.
5. Ammunition	96 mill.kr.
6. Mundering og fodtøj	120 mill.kr.
7. Fragt og transport	45 mill.kr.
8. Leje af kredsløb m.v.	36 mill.kr.
9. Inventar og linned	16 mill.kr.
10. Vask og rensning	13 mill.kr.
11. Feltforplejning	13 mill.kr.
12. Fremmede tjenesteydelser (lodsning m.v.)	15 mill.kr.
13. Kontormaskiner m.v.	6 mill.kr.
14. Medicin m.v.	4 mill.kr.
<hr/>	
i alt 3.655 mill.kr.	

I denne aktivitetsliste er pkt. 1 udtryk for det beløb, der i 1985 er afsat til indkøb af nyt materiel. Af *afsnit 7.42.* fremgår, at materiel i forsvarret anskaffes over såvel anlægsbudgettet som driftsbudgettet. Anskaffelserne over anlægsbudgettet vil i 1985 beløbe sig til ca. 1.670 mill.kr., og til de mindre og ofte rutinemæssige materielanskaffelser over driftsbudgettet er afsat ca. 462 mill.kr.

Pkt. 2-14 er rene driftsudgifter og derved udtryk for de udgifter, som forsvarret må afholde for dels at opnå et passende højt materielberedskab, dels for at uddannelsen kan afvikles planmæssigt.

7.6. Bygninger og anlæg

Årsprogrammet for 1984, der er femte og sidste del af NATO's nuværende fællesfinansierede infrastrukturprogram for perioden 1980-84, er endnu ikke endeligt godkendt af NATO's forsvarsplanlægningskomité.

Dette årsprogram indeholder projekter her i landet for ca. 280 mill.kr., bl.a. forstærkningsprojekter på jyske flyvestationer, etablering af luftforsvarsinstallationer og modernisering af forskellige radarstationer. Årsprogrammet er endvidere det sidste årsprogram, hvor der er optaget bygge- og anlægsarbejder i forbindelse med opstillingen af mellemdistanceraketter i Vesteuropa. Danmark bidrager ikke til disse anlægsarbejder.

Det planlagte årsprogram for 1985 indeholder projekter her i landet til ca. 95 mill.kr. og omfatter et forstærkningsprojekt på en jysk flyvestation, et projekt til forbedring af det jyske olierørledningssystem samt projekter til forbedring af signalforbindelserne.

Det danske bidrag til NATO-infrastrukturarbejder forventes i 1984 at ville andrage ca. 234 mill.kr. og overstiger således det på budgettet foreløbigt afsatte beløb på 225 mill.kr., se *afsnit 2.2.*

8. Forsvarets aktiviteter

8.1. Øvelser

I efteråret 1984 gennemførtes NATO-feltøvelsen BOLD GANNET 84 på den sjællandske øgruppe. Øvelsen notificeredes i henhold til "Konferencen om sikkerhed og samarbejde i Europa". I øvelsen deltog danske styrker, den engelsk-hollandske marineinfanteristyrke og elementer fra United Kingdom Mobile Force (UKMF). Formålet med øvelsen var bl.a. at indøve tilførsel af allierede forstærkninger til dansk

område og samarbejde mellem allierede styrker.

I sommeren 1984 deltog et antal F-16 fly fra Flyvestation Skrydstrup i øvelse "Red Flag" i USA. Øvelsen, der viste sig særdeles værdifuld, indebærer, at danske F-16 fly samt støtteelementer fløj over Atlanten via Island og Grønland.

I 1985 gennemføres der ikke større NATO-feltøvelser på dansk område.

Danske F-16 piloter opnåede værdifuld træning ved at deltage i øvelse RED FLAG i USA. De 4 deltagende fly passerer her Grand Canyon. Foto: Flyvåbnet

8.2. FN-tjeneste

Danmark har i 1984 fortsat ydet bidrag til det fredsbevarende arbejde under FN ved udsendelse af observatører og militære enheder. Der har således været udsendt 12 observatører til Mellemøsten, hvor de indgår i FN's observatørkorps, som anvendes i Sinai, Libanon, Golan og Israel. Endvidere har der været udsendt 6 observatører til Kashmir. På Cypern har Danmark haft en styrke på ca. 340 mand. Det forventes fortsat, at Danmark skal bidrage med en styrke på ca. 120 mand i Namibia, når en iværksættelsesresolution herom foreligger. I alt har der i 1984 været anvendt ca. 360 mand af den beredskabsstyrke på 900 mand, som Danmark har parat til fredsbevarende operationer.

Sammen med de øvrige nordiske lande gennemføres der inden for dette område en række fælles aktiviteter i form af kurser og arbejdsgrupper samt koordination af transport m.v. En række kurser er permanent fordelt mellem landene. Således afholder Danmark hvert år militærpolitiofficerskursus af ca. 3 ugers varighed. Dette giver dels en økonomisk besparelse, dels mulighed for en mere fleksibel anvendelse af personellet. Med henblik på at styrke FN's stilling i det fredsbevarende arbejde er der nu givet adgang for ikke-nordiske landes deltagelse i en del af disse uddannelser, som afholdes for personel, der skal anvendes i konfliktområder.

I løsningen af fællesopgaver har de nordiske lande nedsat en arbejdsgruppe, Den nordiske samarbejdsgruppe for militære FN-spørgsmål (NordSam-FN). Denne arbejdsgruppe har primært en koordinerende funktion, specielt i den indledende fase af en fredsbevarende operation, hvori deltager to eller flere af de nordiske lande.

De nordiske forsvarsministre mødes to gange om året for at udveksle erfaringer og synspunkter vedrørende de

problemer og opgaver, som landene står over for i det fredsbevarende arbejde. Forårets møde fandt sted i Tammerfors i Finland, og i tiden 18.-19. oktober 1984 var Danmark vært ved Nordisk Forsvarsministermøde nr. 50, som fandt sted på Gurrehus i Nordsjælland.

De årlige udgifter til det danske kontingent på Cypern udgør ca. 55 mill. kr. FN's refusion af disse udgifter finder sted én gang årligt på baggrund af frivillige bidrag fra medlemslandene. Der er i øjeblikket et efterslæb på ca. 300 mill.kr. Hertil kommer et krav for afsluttede operationer (Congo, Gaza) på ca. 53 mill.kr., hvilket bringer det samlede danske krav over for FN op på ca. 353 mill.kr.

8.3. Forsvarets fiskeriinspektion

Der har i året været foretaget i alt 177 kontrolbesøg om bord i fiskefartøjer på Grønlands fiskeriterritorium. Der er herunder konstateret ulovligt fiskeri i 22 tilfælde. Bøder for nævnte forseelser har beløbet sig til ca. 1.2 mill. kr.

På Færøerne har der i en tilsvarende periode været gennemført 111 kontrolbesøg, og der har her været konstateret 7 tilfælde af ulovligheder, som har medført bøde eller advarsel.

Udgifterne i 1983 til driften af forsvarets fiskeriinspektion ved Færøerne og Grønland samt til bistand ved inspektion i Østersøen var ca. 250 mill. kr.

Som det fremgår af forligsaftalen er 4 af de 5 inspektionsskibe — HVIDBJØRNEN-klassen — samt 2 af de 5 inspektionskuttere teknisk forældede.

HVIDBJØRNEN-klassen blev bygget på danske værfter i perioden 1961-63. Bygningen skete efter anbefaling fra det under Ministeren for Grønland af 19. februar 1959 nedsatte udvalg vedrørende besejling af Grønland (Vedel-udvalget). Nedsættelsen af dette

De fire nordiske forsvarsministre holdt deres 50. møde i Danmark den 18. og 19. oktober 1984. Fra venstre ses A.C. Sjaastad, Norge, H. Engell, Danmark, A. Thunborg, Sverige og V. Pihlajamähi, Finland. Foto: Forsvaret

udvalg skyldtes primært forliset af "Hans Hedtoft" i januar 1959.

De nu mere end 20 år gamle enheder har nået den alder, hvor yderligere vedligeholdelse er så kostbar, at den næppe eller i hvert fald kun undtagelsesvis kan betragtes som lønsom.

Ved vurdering af enhedernes levetid må det erindres, at der er gennemført en betydelig intensivering af fiskeriinspektionen, bl.a. gennem forøgelse af inspektionsskibenes udnyttelsesgrad. I perioden 1977 til 1980 er skibene således etapevis blevet bemandede efter dobbeltbemandingsprincippet med henblik på at søge målsætningerne for den udvidede fiskeriinspektionstjeneste tilgodeset optimalt — d.v.s. at opnå størst mulig effekt på felterne. Den herved opnåede effektforøgelse har naturligt stillet øgede krav til vedlige-

holdelsestjenesten, samtidig med at besætningernes muligheder for at udføre reparations- og vedligeholdelsesarbejder er blevet reduceret. Det i anledning af den udvidede fiskeriinspektionstjeneste ændrede sejlads mønster m.v. for skibene har medført, at væsentlige dele af togtperioderne finder sted i afstande på 200 sømil fra land i arktiske og nordatlantiske farvandsafsnit — og under alle vejrforhold.

Enhederne har således været udnyttet intensivt under ekstremt belastende forhold, hvor eftersyns- og vedligeholdelsestjenesten samtidig har haft vanskelige vilkår.

Med henblik på fastsættelse af eventuelt erstatningsbyggeri for 4 inspektionsskibe af HVIDBJØRNEN-klassen er der under Forsvarsministeriet nedsat et udvalg med repræsentanter for

Stats-, Udenrigs-, Finans-, Fiskeri- og Grønlandsministerierne. Endvidere indgår repræsentanter for Grønlands Hjemmestyre samt Forsvarskommandoen (jf. afsnit 3.2.).

Udvalget har endnu ikke afsluttet sit arbejde, men intet tyder på, at begrundelserne for HVIDBJØRNEN-klassemens tilstedeværelse på afgørende punkter har ændret sig.

Der må således forudses et behov for erstatningsbyggeri af en lignende type.

Såfremt fiskeriinspektionen skal fortsættes med samme intensitet i de nuværende farvandsområder, anses det af sikkerhedsmæssige årsager for nødvendigt at anskaffe nye enheder af nogenlunde samme størrelse.

En uforpligtende undersøgelse har vist, at sådanne enheder vil have en stykpris på 250-275 millioner kroner.

De årlige driftsudgifter vil blive væsentligt lavere end for HVIDBJØR-

NEN-klassemens. Alene besætningen vil kunne reduceres fra 70 til 50 mand. Dette giver ved dobbelt-besætningsprincippet en nedsættelse på 2×20 mand = 40 mand pr. enhed årligt, og den årlige lønudgift kan derfor reduceres med ca. 7 mill.kr. pr. enhed.

Vedligeholdelsesudgifterne til HVIDBJØRNEN-klassemens udgør ca. 7,5 mill. kr. pr. år over en 5-års periode. Denne udgift kan skønmæssigt nedsættes med 20%. Den samlede årlige besparelse på driftsbudgettet vil således udgøre ca. 8,5 mill.kr. pr. enhed eller ca. 34 mill. kr. for fire enheder.

Når rapporten fra førnævnte udvalg foreligger, er det hensigten, at spørgsmålet om erstatningsbyggeri skal drøftes i en større sammenhæng inden for forligspartierne.

Det må dog på forhånd fastslås, at der i forligsaftalen ikke er afsat ressourcer til erstatningsbyggeri, og da opgaverne for inspektionsskibene pri-

Inspektionsskibene af HVIDBJØRNEN-klassemens, der i mere end 20 år har løst opgaver omkring Grønland og Færøerne, er efterhånden nedslidte. Foto: Søværnet

mært har civil karakter, må udgifterne i overensstemmelse med hidtidig praksis afholdes uden for forsvarsbudgettet.

8.4. Beredskabet ved forsvarets enheder

Ved indgåelsen af forsvarsforliget af 29. juni 1984 har forligspartierne lagt vægt på, at der opretholdes et indsatsberedskab, der med kort varsel kan løse kampopgaver og skabe tid til gennemførelse af mobilisering og beredskabsforanstaltninger.

Som følge af forligsaftalen bliver hærens beredskab generelt styrket i forhold til situationen ved udgangen af 1984, idet uddannelsen af de værnepligtige i forbindelse med den forlængede tjenestetid vil blive tilrettelagt, således at disse kan indgå i beredskabet efter ca. 6 måneders uddannelse sammen med Stående Styrke. Som hidtil vil dette beredskab blive suppleret af et udbygget og hyppigt afprøvet mobiliseringssystem.

I søværnet er en række enheder aktiveret i døgndrift for til stadighed at kunne overvåge dansk søterritorium. Dette suppleres med hyppig øvelsesaktivitet i vore farvande.

I flyvevåbnet er væsentlige dele ligeledes aktiveret i døgndrift, ligesom den daglige virksomhed i stort omfang kombineres med overvågning af dansk interesseområde.

Vedrørende suverænitetsshævdelsen kan det nævnes, at der i 1982 og 1983 har været 9 krænkelser af dansk luft- rum og 26 krænkelser af dansk søterritorium.

8.4.1. Nye regler for afvisning af krænkelser

Den 14. maj 1984 iværksatte Forsvarsministeren nye og skærpede regler for forsvarets afvisning af undervandskrænkelser af dansk søterritorium.

Efter fremkomsten i 1983 af den svenske u-bådskommissions rapport om krænkelser af svensk territorialfarvand blev betydningen af de fortsatte krænkelser af især svensk, men også norsk territorialfarvand underkastet en nøje vurdering for så vidt angår danske forhold.

De hidtil gældende danske afvisningsreglers formål har været at tvinge en neddykket fremmed undervandsbåd, som krænker dansk søterritorium, op til overfladen uden at beskadige den med henblik på at udvise den af dansk søterritorium.

Over for de nye aspekter i trusselsbilledet er der imidlertid fundet behov for en tydeligere og kraftigere tilkendegivelse af vor vilje til at sikre vor nationale integritet. De aktuelle hændelser i Sverige har yderligere understreget dette behov.

De nye regler indeholder derfor en præcisering af, hvorledes der skal forholdes ved krænkelser af dansk søterritorium begået af fremmede undervandsfartøjer eller lignende.

Formålet er fortsat at tvinge et undervandsfartøj, som krænker vort søterritorium, op til overfladen, bl.a. med henblik på en sikker identifikation. Forbliver fartøjet imidlertid neddykket, er det nu klart tilkendegivet, at der efter anvendelse af advarselssignaler skal anvendes våbenmagt for at tvinge fartøjet til uddykning — om nødvendigt også med risiko for, at det krænkende fartøj dermed kan gå tabt.

8.5. Mobiliseringssystemet

Danmark kan af bl.a. økonomiske årsager ikke i fredstid opretholde den styrke, der er behov for i en krigssituation. Dette er ikke særegent for Danmark, men gælder også de øvrige NATO-lande. Som en følge af dette forhold skal fredsstyrken forud for krigsudbrud forøges til krigsstyrke. Denne opstilling kaldes mobilisering.

Der er i princippet to hovedfaser i mobiliseringssystemet:

- Indkaldelse af Foreløbig Sikringsstyrke og
- indkaldelse af Resterende Sikringsstyrke.

Hertil kommer en tidlig indkaldelse af modtagehold, der skal lette opstillingen af de mobiliserede enheder ved udlevering af materiel m.v.

8.51. Mobilisering er krisestyring

Mobilisering indgår som enkeltforanstaltninger i forsvarets beredskabssystem og er dermed et led i regeringens krisestyring.

Forøgelse af forsvarets styrker kan ske gradvis eller på én gang, og det vil kunne foregå mere eller mindre åbenlyst og mere eller mindre hurtigt ved anvendelse af følgende midler:

- Udsendelse af ekstraordinære indkaldelsesordrer gennem Post- og Telegrafvæsenet,
- anvendelse af kirkeklokker, sirener, radio og TV samt
- den generelle instruktion i Forholdsordren om, at ethvert angreb på Danmark er at betragte som ordre til mobilisering.

Specielt skal nævnes Hjemsendt Supplement, der kan indkaldes allerede under fredsberedskab, og dermed inden det formelle beredskabssystem træder i kraft. Hjemsendt Supplement blev indført i 1973, da man ønskede at bevare en dækningsstyrke på 13.000 mand. Man dannede derfor Stående Styrke på 8.500 mand og lod 4.500 hjemsendte, benævnt Hjemsendt Supplement, tælle med i dækningsstyrken. Begrebet findes kun i hæren.

Et af de væsentlige problemer, når man baserer sit forsvar på en mobiliseringsstyrke, er at beslutningen om mobilisering træffes i tide, således at enhederne ikke alene møder op, men at de kan forberede deres indsats rimeligt og forsvarligt.

8.52. Mønstringer

En forudsætning for at kunne basere sig på et mobiliseringssystem er muligheden for løbende at kunne vedligeholde den militære uddannelse og i nødvendigt omfang foretage omskoling til andet materiel. Dette gøres ved mønstringer, hvis formål er:

- At tilsikre, at hærens Hjemsendte Supplement og værnenes sikringsstyrker hurtigt kan opstilles og klarlægges med henblik på forøgelse af forsvarets styrker og
 - at genopfriske personellens personlige færdigheder.
- Personelmønstringerne inddeles i:
- Mønstringer, der kan have form af alarmeringsmønstringer eller uddannelsesmønstringer og
 - mønstring af nøglepersonel/specialister, der altid vil være uddannelsesmønstringer.

8.53. Forliget har styrket evnen til mobilisering

I det af 29. juni 1984 indgåede forsvarsforlig tillægges mobiliseringssystemet den allerstørste vægt. I erkendelse af, at forsvaret i stigende grad i krigstid må forlade sig på mobilisering af hjemsendt personel, er der i det nye forslag aftalt en række tiltag, der netop sigter på at forbedre grundlaget for mobiliseringsstyrken.

Her skal nævnes:

- Udvidelse af den første uddannelsesperiode for værnepligtige menige i hæren ved kamptropperne og ingeniørtropperne fra 9 til 12 måneder,
- forøgelse af antallet af værnepligtige menige i hæren efter 1985,
- forøgelse af mønstringsdage i hæren til 70.000 i 1987, ligesom forholdene, bl.a. de økonomiske, under mønstringerne søges forbedret og effektiviseret og
- understregning af betydningen af at bevare et veluddannet reserveofficerskorps.

Mønstringer har blandt andet til hensigt at vedligeholde uddannelsen af specialister, hvor f.eks. skydeøvelser med 105 mm dysekanon indgår. Foto: Forsvaret

I 1983 afskaffedes reglen om, at man efter det 9. værnepligtsår kun kunne mønstre personellet i 2 dage. Herved har man gjort det muligt at uddannelsesmønstre personellet i al den tid, det står i mobiliseringsstyrken inden for den totale ramme på 24 måneders tjenestetid. Denne ramme for befalingsmandskorpset i kamp- og ingeniørtropperne overvejes i øjeblikket under hensyntagen til udvidelsen af den første uddannelsesperiode for værnepligtige menige fra 9 til 12 måneder.

Enhver mand er principielt værnepligtig og til rådighed for forsvaret fra sit 18. til 50. år.

Når en værnepligtig hjemsendes, fremgår det af hans mødebefaling, hvilken del af mobiliseringsstyrken han indgår i, og hvilken enhed han tilhører.

8.531. Tjenestetidsforøgelsen

Den første samlede tjeneste giver den enkelte soldat det fundament, der skal gøre ham egnet til at indgå i mobiliseringsstyrken og løse de opgaver, han der pålægges.

Der er stor forståelse for, at den alsidigt uddannede soldat, der hurtigt og rutineret skal løse komplekse opgaver og betjene kompliceret materiel, kun vanskeligt eller slet ikke kan uddannes på 9 måneder. Forøgelsen til 12 måneder i kamp- og ingeniørtropperne i hæren skal ses i lyset heraf.

Soldaterne skal under den første samlede tjeneste have en målrettet uddannelse, der tager sigte på deres placering i mobiliseringsstyrken.

Fredstidsberedskabet har hidtil været opretholdt primært med stampersonel. I medfør af det nye forlig vil

dette delvis blive ændret, idet uddannelsen af værnepligtige nu skal tilrettelægges således, at de værnepligtige efter 6 måneders uddannelse også skal indgå som en del af beredskabet, hvorved dette styrkes.

De mere komplicerede våbensystemer skal dog fortsat bemannes hovedsagelig med stampersonel.

Personellet mobiliseringsplaceres således, at det ikke skal løse sværere opgaver, end det er uddannet til, og det skal friskes således, at alder og uddannelsesniveau svarer til de krav, der stilles. Mulighederne herfor er styrket i det nye forlig gennem forøgelsen af antallet af værnepligtige efter 1985.

8.54. Værnsforskel

Søværnet og flyvevåbnet har et antal fredstidsopgaver, der skal løses hele døgnet og året rundt. Her skal blot nævnes overvågning, fiskeriinspektion og redningsberedskab.

Det mest moderne krigsmateriel som fly, krigsskibe, kampvogne og missilsystemer kræver ligeledes at være bemanded allerede i fredstid med fastansat personel.

Værnene er derfor afbalanceret mellem fredstidsstyrke og krigsstyrke således, at hærens krigsstyrke i langt højere grad end søværn og flyvevåben udgøres af en mobiliseringsstyrke.

8.55. Tidsfaktoren

Fuldstændig mobilisering antages at ville kunne foretages relativt hurtigt.

Uvarslede angreb på Danmark vurderes dog ikke som sandsynlige, og varslingsgivende forberedelser hos modstanderen vurderes at tilvejebringe den nødvendige tid til mobilisering såvel her i landet som hos vore allierede i NATO.

En hurtig mobilisering i Danmark er bl.a. mulig på grund af det tætte trafiknet og det forhold, at den enkelte værnepligtige som hovedregel ind-

kaldes, uddannes og mobiliseringsplaceres ved enheder tæt på egen bopæl.

8.56. Mobiliseringsbeholdninger

Mobiliseringsstyrkens materielstatus vil normalt afspejle den generelle materielstatus. Såvel kvalitativt som kvantitativt vil status variere alt efter mulighederne for at anskaffe nyt materiel i takt med nedslidning af ældre materiel.

Tildeling af materiel til enhederne foretages på grundlag af en prioritering, der bygger på enhedernes krigsopgaver. Der vil derfor være forskel i den materielle status mellem de højst og de lavest prioriterede enheder. Stående Styrke og Hjemsendt Supplement hører til de højst prioriterede enheder. Mobiliseringsstyrkens enheder hører i varierende grad til de lavere prioriterede.

Det vil i den nye forligsperiode blive tilstræbt at opbygge mobiliseringsbeholdningerne, ikke mindst på ammunitionsområdet. Dette sker ikke mindst i erkendelse af, at mobiliseringsstyrken og dennes grundlag for virke tillægges den største vægt i forsvarsforliget.

8.57. Friskning af mobiliseringsstyrken

Som det er tilfældet på materielsiden, foretages der også på personelsiden en prioritering af enhederne efter krigsopgaver. De enheder, der skal løse de hårdeste og mest komplicerede opgaver, vil have det yngste personel. Efterhånden vil personellet rykke ned gennem systemet til lavere og lavere prioriterede enheder (mindre komplekse opgaver), f.eks. først til kystforsvarsenheder og derefter til lokale bevogtningsenheder.

Det er ønskeligt, at det samme personel hele tiden bevares i samme enhed; men en uensartet tilgang kan bewirke, at enheden må friskes ad flere gange. Dette vil oftest være tilfældet med specialiserede enheder og enhe-

der, der friskes af stampersonel. Friskningshyppigheden afhænger af den til enhver tid værende tilgang af personel fra uddannelsesstyrken og Stående Styrke. Det har siden 1973 været nødvendigt at gribe regulerende ind af flere årsager. Reduktionen af værnepligtsstyrken medførte et behov for at bevare personellet i mobiliseringsstyrken i længere tid, hvilket gav problemer med hensyn til vedligeholdende uddannelse og omskoling. Dette problem blev delvis løst med ophævelse af 9-årsreglen (jf. afsnit 8.53.) og er mere grundlæggende søgt løst gennem forøgelse af antallet af værnepligtige efter 1985. Efterhånden som det har været nødvendigt at reducere Stående Styrke og overføre enheder herfra til Hjemsendt Supplement, har det ikke kunnet lade sig gøre at friske disse enheder udelukkende med hjemsendt stampersonel; man har derfor måttet oprette f.eks. panserinfanteri- og telegrafenheder i uddannelsesstyrken.

8.58. Reserveofficerer i mobiliseringsstyrken

Det er vigtigt for mobiliseringsstyrkens troværdighed og effektivitet, at der er et veluddannet reserveofficerskorps.

Reserveofficeren, der har det militære arbejde ved siden af sit civile job, uddanner, leder og fører hovedparten af mobiliseringsstyrkens enheder samt indgår i stabe og øvrige enheder ved mobilisering.

Følgende oversigt viser det samlede antal reserveofficerer i mobiliseringsstyrken:

Hæren	9.450
Søværnet	2.870
Flyvevåbnet	2.710
I alt	15.030

8.59. Iværksættelse af mobilisering

I henhold til § 9 i Lov om forsvarets personel af 26. maj 1982 kan Forsvars-

ministeren under krig eller andre ekstraordinære forhold foretage de nødvendige indkaldelser af personel.

Forud for en egentlig mobilisering, d.v.s. under fredsberedskab, kan Forsvarschefen med Forsvarsministerens bemyndigelse indkalde Hjemsendt Supplementsstyrke. I kraft af supplementets størrelse (ca. 6.000 mand) må man gå ud fra, at en indkaldelse vil blive drøftet i regeringen. Dels berører indkaldelsen samfundet, dels virker indkaldelsen signalgivende for omverdenen.

Egentlig mobilisering (indkaldelse af foreløbig og resterende sikringsstyrke) finder sted som foranstaltninger i det formelle beredskabssystem. Forsvarsministeren kan med hjemmel i ovennævnte lov om forsvarets personel foretage nødvendige indkaldelser; man må dog også her forvente, at spørgsmålet vil blive overvejet i regeringen forud for iværksættelse af mobilisering. Forhold som omfang af mobiliseringen, mobiliseringsform (brev, radio, TV) og beslægtede foranstaltninger samt konsekvenser vil blive drøftet. Krisestyingsaspektet vil være tungtvejende i overvejelserne.

Det bør her understreges, at Kongelig Anordning af 27. september 1951 om forholdsordre for det militære forsvaret ved angreb på landet og under krig indeholder automatisk ordre til mobilisering.

8.6. Uddannelse af reserveofficerer

Grunduddannelsen til reserveofficer er en 18-24 måneders lederuddannelse, hvor den teoretiske del bl.a. giver reserveofficeren en solid viden om voksenundervisningens pædagogiske principper. Herudover gennemføres en praktisk tjeneste, hvor reserveofficeren normalt får kommandoen over en styrke bestående af 20-35 befalingsmænd og menige.

En del officerer af reserven får efter hjemkommanderingen kontrakt

Sennepgas-beholder opfisket i Østersøen af en færøsk kutter. Nordisk Pressefoto

om rådighedspligt, så der kontinuerligt skabes mulighed for at give reserveofficeren uddannelse og rutine.

Forsvaret har tre typer kontrakter om rådighedspligt:

- *Almindelig rådighedspligt*, der normalt tilbydes reserveofficerer, der i særlig grad har et uddannelsesbehov.
- *Begrænset rådighedspligt* tilbydes mere rutinerede reserveofficerer uden særligt uddannelsesbehov.
- *Begrænset rådighedspligt med pligt til at udføre administrativt arbejde* tilbydes rutinerede reserveofficerer, der er designeret i funktioner, der nødvendiggør administrativt og planlæggende arbejde i hjemmet.

Analogt med uddannelsesstrukturen for linieofficerer indeholder den fremtidige uddannelsesstruktur for reserveofficerer to videreuddannelsestrin samt

et stort antal efteruddannelseskurser.

Gennem disse uddannelser vil reserveofficeren kunne vedligeholde og udbygge sine færdigheder og erfaringer, ligesom udviklingen inden for den pågældende tjeneste kan følges.

8.7. Støtte til det civile samfund

Ligesom tidligere har forsvaret løst en række opgaver for det civile samfund.

Søredningstjenesten iværksatte således i 1983 743 aktioner for at redde, eftersøge eller assistere på søen.

Dette er en stigning på ca. 7% i forhold til 1982 (694) og ca. 15% i forhold til 1981 (639).

Flyveredningstjenesten iværksatte i samme periode 360 udrykninger, hvoraf de 98% var rent civile eftersøgnings- og redningsopgaver. Dette er et fald på 10% i forhold til 1982.

8.71. Ammunitionsrydning m.m.

En af forsvarrets mere miljøprægede og meget omfattende fredsopgaver er ammunitionsrydning og uskadeliggørelse af farlige stoffer. Forsvaret har således året igennem været aktivt involveret i rydning af bl.a. områderne ved Thornby Strand, Henne Strand, Skallingen samt på Kalvebod skydeterræn. Alene på disse områder er fundet og bortsprængt mere end 2000 genstande. Endvidere har man ydet bistand ved 30 tilfælde af terrorbomber eller bombetrusler.

Krigsefterladenskaberne i de danske farvande er ligeledes et vedvarende problem. Det kan således nævnes, at der i årets løb er uskadeliggjort mere end 7000 ammunitionsgenstande, der i størrelse varierer fra miner til håndvåbenammunition.

I denne forbindelse udgør krigsgassen fra 2. Verdenskrig, der er nedsænket øst for Bornholm et helt specielt

problem, fordi gasklumperne, der fiskes op, indeholder sprængstof og dermed meget vanskeligt lader sig destruere.

Endvidere skal nævnes forsvarrets bidrag i den særdeles vanskelige og arbejdskrævende opfiskning af de Dino-seb-tromler, der i en januarstorm blev skyllet over bord fra DANA OPTIMA. Forsvaret havde således ca. 130 mand fra søværnet beskæftiget med bjærgningen i mere end 3 uger.

8.8. HARPOON-sagen

På baggrund af den første kommissionsdomstols beretning af 7. juni 1983 blev Forsvarschefen af Forsvarsministeriet anmodet om at foranledige, at der på grundlag af beretningen snarest blev iværksat en auditørundersøgelse vedrørende spørgsmålet, om militært personel havde begået fejl eller forsømmelser i tilknytning til missiluheldet om bord på fregatten PEDER SKRAM

Dykkere på miljøskibet *Gunnar Thorsson* "spules", efter at de har bjærget gifttønder fra fragtskibet *Dana Optima*. Nordisk Pressefoto

den 6. september 1982. Endvidere ønskede Forsvarsministeriet indhentet en udtalelse fra auditør vedrørende spørgsmålet, om civilt personel i forsvaret havde forset sig i sagen. Resultatet af auditørundersøgelsen medførte tiltalerejsning mod en orlogskaptajn, medens der ikke fandtes grundlag for at rejse tiltale mod andre.

Efter at Forsvarsudvalget havde rejst spørgsmål om grundlaget for tiltalerejsningen mod orlogskaptajnen, nedsatte Justitsministeriet en ny kommissionsdomstol, der fik til opgave at foretage en undersøgelse af, hvorfor en amerikansk advarsel vedrørende brugen af missilaffyringsystemerne i søværnets skibe ikke havde ført til ændringer i de danske missilers sikkerhed samt af omstændighederne ved den administrative tiltalerejsning, herunder grundlaget for at der alene blev rejst tiltale mod orlogskaptajnen. Samtidig blev straffesagen stillet i bero.

Denne kommissionsdomstol afgav beretning den 1. oktober 1984. Af beretningen fremgik det bl.a., at anvendelsen af det gældende objektivitetsprincip med føje havde givet grundlag for den militære anklagemyndigheds beslutning om ikke at rejse tiltale mod

andre end orlogskaptajnen. Det fremgik endvidere, at intet i det materiale, der var fremlagt for kommissionsdomstolen, indicerede, at samme objektivitetsprincip skulle være tilsidesat ved afgørelsen at tiltalen mod orlogskaptajnen. Som en følge heraf fandt kommissionsdomstolen, at den endelige afgørelse af sagen burde træffes af de ordinære domstole.

På dette grundlag blev straffesagen mod orlogskaptajnen herefter genoptaget den 23. oktober 1984, idet der dog forinden af anklagemyndigheden blev udfærdiget et nyt anklageskrift i sagen med henblik på en klargøring af tiltalen.

Missiluheldet, der medførte betydelige skader i et sommerhusområde ved Lumsås, har medført, at der er anmeldt i alt 143 skader og indtil udgangen af august 1984 udbetalt erstatninger i 135 sager til et samlet beløb af ca. 2,4 mill.kr. Det samlede skadeserstatningskrav forventes at ville udgøre ca. 2,8 mill.kr.

Der er ved kammeradvokatens foranstaltning i New York, USA, indledt voldgiftssag mod McDonnell Douglass Corporation, der har leveret affyrings-systemet.

Tillæg 1:

Oversigt over spørgsmål m.m. i Folketinget i perioden 16. november 1983 – 1. oktober 1984 til Forsvarsministeren

	Stillet	Redegørelse givet
	1984	
Lovforslag:		
Genfremsættelse af forslag til lov om ophævelse af lov om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personale (Lovforslag nr. L 30)	6/2	23/2
Forslag til folketingsbeslutninger:		
1. Af Albrechtsen (VS) og Anne Grete Holmsgaard (VS) om forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af fly- og forstærkningsaftalerne	15/2	15/3
2. Af Albrechtsen (VS) og Anne Grete Holmsgaard (VS) om forslag til folketingsbeslutning om øget parlamentarisk-demokratisk kontrol med Danmarks deltagelse i NATO	8/2	22/3
3. Af Albrechtsen (VS) og Anne Grete Holmsgaard (VS) om forslag til folketingsbeslutning om ikke-førstebud af atomvåben	8/2	22/3
4. Af Albrechtsen (VS) og Anne Grete Holmsgaard (VS) om forslag til folketingsbeslutning om fjernelse af ukontrollable missiler	9/2	29/3
5. Af Pelle Voigt (SF) m.fl. om forslag til folketingsbeslutning om, at militær straffelov kun skal gælde i krigstid	21/2	29/3
6. Af Pelle Voigt (SF) m.fl. om forslag til folketingsbeslutning om ikke at købe nye undervandsbåde til søværnet	7/3	10/4
Forespørgsler:		
1. Af Pelle Voigt (SF), Margrete Auken (SF) og Thoft (SF) om atomvåben på dansk område m.v.	15/2	15/3
2. Af Pelle Voigt (SF) og Albrechtsen (VS) om drøftelser i NATO om ændringer af den militære strategi	6/3	22/3
3. Af Albrechtsen (VS) og Thoft (SF) om udbetalingen af ca. 48 mill.kr. udover 902 mill.kr. til NATO's infrastrukturprogram for perioden 1980-1984	6/4	10/ 5
Spørgsmål nr.	1983	
170. Af Pelle Voigt (SF) om konsultationer mellem Danmark og USA om forsvarsspørgsmål	15/11	30/11
199. Af Birkholm (VS) om indkaldelse af folketingets forsvarsudvalg forud for alle NATO-forsvarsministermøder	18/11	23/11
202. Af Pelle Voigt (SF) om overvejelser mellem regeringen og de NATO-allierede om reaktion på folketingsflertallets forsvarspolitiske beslutninger	18/11	23/11

227. Af Birkholm (VS) om deployering af neutronbomben i Vesteuropa	25/11	30/11
228. Af Birkholm (VS) om regeringens stilling til Storbritanniens planer om at udvide atomvåbenarsenal	25/11	30/11
229. Af Birkholm (VS) om Danmark kan nedlægge veto, når der i NATO drøftes opstilling af nye — eller flere — atomvåben i NATO-styrken	25/11	30/11
236. Af Ikast (KF) om udvisning af større opmærksomhed over for mulige besparelser på udgifter til forsendelser, herunder portoudgifter	25/11	7/12
286. Af Pelle Voigt (SF) om anvendelsen af magt over for uskyldige bilister under øvelsen SMALLPLAY III/83	8/12	14/12
288. Af Birkholm (VS) om den danske regerings stilling til USA's planer om at udvide dets u-bådsbaserede atomvåbenarsenal	13/12	16/12
316. Af Bo Kristensen (KF) om tilstedeværelsen af u-både fra Warszawapagtlandene i grønlandske farvande	13/12	21/12
344. Af Pelle Voigt (SF) om modtagelse af de nye amerikanske konventionelle krydsermissiler "Ground Launched Anti-ship System"	15/12	23/12

1984

2. Af Birthe Hansen (SF) om opbevaring af hjemmeværnsfolks våben og ammunition	6/2	14/2
20. Af Pelle Voigt (SF) om Søværnets Materielkommando's ansvarlighed for, at McDonnell Douglass fabrikkernes anbefaling om afmontering af tændkabler på HARPOON ikke blev videregivet	7/2	14/2
21. Af Pelle Voigt (SF) om der i den amerikanske flåde er sket flere uheld med Harpoonmissiler	7/2	14/2
22. Af Pelle Voigt (SF) om Harpoonsagen — indskærpelse af de gældende procedurer omkring afprøvningen af missiler	7/2	14/2
31. Af Pelle Voigt (SF) om offentliggørelse af forstærkningsaftaler	7/2	17/2
52. Af Albrechtsen (VS) om sikring mod, at NATO-fly lander på Bornholm	9/2	16/2
58. Af Thoft (SF) om tilladelse til USA og Vesttyskland til fly's landing på Bornholm	10/2	15/2
59. Af Thoft (SF) om, hvorledes man sikrer, at USA Orion-fly, der landede på Bornholm 6/2 84 ikke krænker dansk politik	10/2	15/2
60. Af Thoft (SF) om formål med NATO-havundersøgelser i Østersøen	10/2	15/2
76. Af Pelle Voigt (SF) om, på hvilke punkter major Kroon's synspunkter i Militært Tidsskrift er i overensstemmelse med Danmarks officielle forsvarspolitik	10/2	17/2
81. Af Albrechtsen (VS) om, hvilken holdning regeringen har til det såkaldt offensive fremskudte forsvar	10/2	17/2
82. Af Albrechtsen (VS) om, hvad ministeren agter at foretage sig i anledning af fremkomne meddelelser i Militært Tidsskrift om statskup	10/2	17/2
92. Af Tommy Dinesen (SF) om kørsel med kampvogne i Slagelse Lystskov	15/2	23/2

109. Af Pelle Voigt (SF) om Knud Damgaards udtalelser vedrørende køb af u-både	17/2	22/2
123. Af Albrechtsen (VS) om bekræftelse på, at der f.eks. fra amerikansk side vil blive fremlagt forslag om ændret strategi	21/2	2/3
160. Af Albrechtsen (VS) om sænkning af den såkaldte atomtærskel	24/2	6/3
161. Af Albrechtsen (VS) om regeringen på NATO-mødet 1.-2./12 1982 blev informeret om og har godkendt udvikling af ændret strateg	24/2	6/3
162. Af Albrechtsen (VS) om hindring af overskridelse af NATO's geografiske mandat i forbindelse med udviklingen af ændret strategi	24/2	6/3
163. Af Albrechtsen (VS) om NATO's taktiske og logistiske konceptpanel	24/2	6/3
164. Af Albrechtsen (VS) om Danmark i alle NATO-organer tager afstand fra udviklingen af ny strategi	24/2	6/3
178. Af Pelle Voigt (SF) om, hvilke juridiske procedurer der lagdes til grund for, at forsvarschefen underskrev COB-aftalen med USA	1/3	7/3
179. Af Pelle Voigt (SF) om begrænsning af USA's benyttelse af danske flyvestationer	1/3	7/3
180. Af Pelle Voigt (SF) om begrænsning af USA's benyttelse af danske flyvestationer i internationale spændingsperioder	1/3	7/3
190. Af Albrechtsen (VS) om indgåede aftaler vedrørende forstærkninger med USA, NATO eller Storbritannien	2/3	7/3
193. Af Pelle Voigt (SF) om internationale aftaler forhindrer Danmark i at sige nej til atomvåben på dansk område i krigs-, krise- og fredstid	2/3	7/3
204. Af Albrechtsen (VS) om overvejelser i NATO kan føre til hævelse af atomtærsklen	6/3	15/3
205. Af Albrechtsen (VS) om amerikanske og europæiske styrker under en ny strategi	6/3	15/3
216. Af Albrechtsen (VS) om den danske regering på NATO-ministermødet i december 1982 har været med til at beslutte en ny strategi	7/3	15/3
217. Af Albrechtsen (VS) om Airland Battle-doktrinen vil omfatte forstærkningsstyrker	7/3	15/3
224. Af Pelle Voigt (SF) om resultatet af Norfolk-konferencen i juni 1983 vedrørende konstruktionsfejl i Harpoon-missilet	8/3	16/3
225. Af Pelle Voigt (SF) om reaktionen på den vesttyske flådes rapport om HARPOON	8/3	16/3
226. Af Pelle Voigt (SF) om Harpoon-ulykken	8/3	16/3
227. Af Pelle Voigt (SF) om ministerens reaktion på tysk rapport om HARPOON	8/3	16/3
236. Af Pelle Voigt (SF) om konsekvenserne af, at USA og Tyskland har aftale om Airland Battle-doktrinens anvendelse på Centralfronten	9/3	19/3
237. Af Pelle Voigt (SF) om bekræftelse på, at den amerikanske hær vil anvende Airland Battle-doktrinen i Europa	9/3	19/3
238. Af Pelle Voigt (SF) om der har været dansk-amerikansk aftale om anvendelse af Airland Battle-doktrinen i NATO's Nordregion	9/3	19/3
239. Af Pelle Voigt (SF) om ministerens holdning til Airland		

Battle-doktrinen anvendelse i forsvaret af Danmark	9/3	19/3
243. Af Albrechtsen (VS) om forsøg på at udvide NATO's ansvarsområde	9/3	14/3
244. Af Albrechtsen (VS) om planer for NATO's fremskudte aktioner uden for Europa	9/3	14/3
259. Af Thoft (SF) om form og tidspunkt for forelæggelse af oplæg til forsvarsforlig	12/3	20/3
263. Af Albrechtsen (VS) om, hvorvidt det kan bekræftes, at Airland Battle-doktrinen forudsætter en integreret indsats af konventionelle, atomare og kemiske våben	12/3	20/3
264. Af Albrechtsen (VS) om oplysninger om amerikansk-tysk Airland Battle-øvelse i sept. 1983	12/3	20/3
275. Af Thoft (SF) om informationsoplysninger om offensivt våbensystem til F-16	15/3	21/3
276. Af Thoft (SF) om, hvorvidt Danmark betaler samme beløb til NATO infrastrukturprogram som forudsat før Folketingets dagsorden af 7. december 1982	15/3	21/3
284. Af Jes Lunde (SF) om NATO's brændstoflednings gennemløb ved Aalborg	14/3	21/3
291. Af Albrechtsen (VS) om NATO's indblanding i forhold uden for ansvarsområdet	16/3	21/3
309. Af Albrechtsen (VS) om regeringens efterlevelse af indhold af Folketingets dagsorden den 7. december 1982 om opstilling af mellemdistanceraketter	19/3	23/3
310. Af Albrechtsen (VS) om stop for yderligere bidrag til atomraketter	19/3	28/3
312. Af Albrechtsen (VS) om oplysninger vedrørende oplysnings- og velfærdstjenestens kurser i ny NATO-strategi	20/3	27/3
323. Af Albrechtsen (VS) om militærlægers medvirken i tortur-øvelser	21/3	28/3
354. Af P.H. Houe (KF) om oplysninger om fund af sovjetisk markeringsudstyr i danske farvande	29/3	6/4
361. Af Albrechtsen (VS) om sikkerhed for, at vesttyske u-både overholder sikkerhedsregler	30/3	6/4
363. Af Thoft (SF) om, hvorvidt der som led i NATO-HILEX II stabsøvelsen blev tilkaldt forstærkninger til Danmark	30/3	2/4
378. Af Albrechtsen (VS) om vesttyske værfters brug af Skagen og Frederikshavn som baser for prøvesejlads med u-både	3/4	11/4
385. Af Albrechtsen (VS) om oplysninger om typer kemiske våben NATO og USA påregner at bruge	4/4	11/4
386. Af Albrechtsen (VS) om folketingets kontrol med NATO's beslutninger om ny koncept	4/4	11/4
395. Af Connie Hedegaard (KF) om oplysninger om igangværende russisk flådemanoevrer	5/4	11/4
417. Af Peile Voigt (SF) om, hvor stort det danske bidrag til NATO's infrastrukturprogram for 1980-84 er	11/4	16/4
418. Af Peile Voigt (SF) om NATO's mellemdistanceprogram	11/4	17/4
419. Af Peile Voigt (SF) om COB-aftalen åbner mulighed for, at F-111 fly kan anvende danske flyvestationer	11/4	24/4
443. Af Thoft (SF) om skærpede regler for forsvarets afvisning af u-bådskrænkelser	18/4	27/4
446. Af Albrechtsen (VS) om chilenske u-bådes besøg i danske havne	24/4	2/5
467. Af Albrechtsen (VS) om, på hvilket grundlag Danmark har		

tilsluttet sig de folkeretstridige NATO-planer om brug af kemiske våben	9/5	9/5
492. Af Arne Lund (KF) om Standard Flex skibenes bygning	4/5	15/5
517. Af Pelle Voigt (SF) om Vesttysklands politiske betingelser for leje af u-både i Vesttyskland	10/5	14/5
550. Af Albrechtsen (VS) om reduktion af infrastrukturbidrag i 1985	22/5	25/5
560. Af Connie Hedegaard (KF) om art og omfang af sovjetiske mellemdistanceraketter opstillet uden for Sovjetunionen	23/5	6/6
579. Af Dohrmann (FP) om lovhjemmel for hjemmeværnet til at foretage sprængninger af civile bygninger m.v.	25/4	4/6
609. Af Albrechtsen (VS) om opstilling af to eskadriller IHAWK missiler i Odense by	4/6	13/6
610. Af Albrechtsen (VS) om forelæggelse for forsvarsudvalget af NATO's nye operative og taktiske koncept	4/6	15/6
619. Af Albrechtsen (VS) om eventuel opstilling af Harpoon-missiler på Bornholm	6/6	12/6
622. Af Pelle Voigt (SF) om medvirken til, at hjemmeværnets våben i fremtiden ikke opbevares privat	7/6	15/6
623. Af Birthe Hansen (SF) om opbevaring af hjemmeværnsfolks håndvåben og ammunition	7/6	15/6
675. Af Pelle Voigt (SF) om eventuelt erstatningskrav over for McDonnell Douglass-fabrikkerne	21/6	29/6
676. Af Pelle Voigt (SF) om fundet af defekt sikring og et defekt printkort i fregatten Peder Skram	21/6	29/6
677. Af Pelle Voigt (SF) om manglende information fra McDonnell Douglass	21/6	29/6
689. Af Thoft (SF) om omstændighederne bag F-16 flykatastrofen den 19/6 1984	22/6	29/6
690. Af Thoft (SF) om følgerne af F-16 flykatastrofen den 19/6 1984	22/6	29/6
691. Af Thoft (SF) om, hvor mange F-16 fly der er forulykket	22/6	29/6
704. Af Thoft (SF) om danske våbendepoter til brug for de udenlandske forstærkningsstyrker	26/6	4/7
718. Af Albrechtsen (VS) om Sydafrika's deltagelse i internationalt symposium i Belgien om anvendt militær psykologi	28/6	5/7
719. Af Albrechtsen (VS) om NATO har bygget og betalt lytteposten Silvermine i Sydafrika	28/6	6/7
729. Af Kaj Poulsen (S) om sikring af, at NATO-skibe på vennsbesøg i Danmark ikke er armeret med atomvåben	2/7	6/7
739. Af Thoft (SF) om anløbstilladelse for britisk hangarskib med atomvåben	3/7	10/7
741. Af Pelle Voigt (SF) om, hvorfor man endnu ikke har frigivet den udarbejdede "Final Report" om Harpoon-missiluheldet	3/7	11/7
742. Af Pelle Voigt (SF) om udleveringen af endelig amerikansk rapport om Coontz-uheldet	3/7	11/7
743. Af Pelle Voigt (SF) om, hvorfor Harpoon-uheldet fik US-NAVY til at sende underretning til alle Harpoon-landene om forudgående uheld på den amerikanske fregat Coontz	3/7	11/7
744. Af Pelle Voigt (SF) om indførelsen af 2 tekniske sikkerhedssystemer på den amerikanske fregat Coontz efter Harpoon-uheldet	3/7	11/7
759. Af Thoft (SF) om overvejelse af indførelse af nationalt klassifikationssystem	5/7	13/7

775. Af Thoft (SF) om forholdsregler for at hindre ulykker med de flydele, som har forurenede afgrøderne på Helnæs efter F-16 katastrofen	9/7	16/7
776. Af Thoft (SF) om oplysning om den omtrentlige erstatningsstørrelse til beboere på Helnæs efter F-16 katastrofen	7/7	16/7
808. Af Albrechtsen (VS) om sikring af, at NATO's militærøvelser ikke oftere finder sted på grundlag af retningslinier i en amerikansk Field Manual	17/7	23/7
809. Af Albrechtsen (VS) om anskaffelse af NATO's nye binære kemiske våben, produceret i USA	17/7	23/7
810. Af Albrechtsen (VS) om sikring af, at NATO-landes styrker ikke overfører kemiske våben til Danmark i freds-, krise- eller krigstid	17/7	23/7
811. Af Albrechtsen (VS) om Field Manual 100-5, Operations	17/7	23/7
822. Af Heiselberg (V) om straffesag eller tjenestemandssag mod eventuelt ansvarlige embedsmænd i Farvandsdirektoratet	19/7	30/7
843. Af Thoft (SF) om, i hvilken udstrækning forsvaret kan anvende beskæftigelsesmidler som f.eks. jobskabelsesordningen	26/7	3/8
848. Af Albrechtsen (VS) om eventuel anvendelse af kemiske våben på dansk område i krise- eller krigssituationer	26/7	3/8
877. Af Pelle Voigt (SF) om indhold af de amerikanske sikkerhedskrav til HARPOON-missil-systemet	1/8	13/8
878. Af Pelle Voigt (SF) om sikring af, at eventuelt erstatningskrav mod våbenfabrikken McDonnell Douglas afklares inden tidsfristen udløber	1/8	13/8
879. Af Pelle Voigt (SF) om at underrette forsvarsudvalget om indholdet af den indgåede kontrakt med McDonnell Douglas	1/8	13/8
897. Af Tinning (VS) om inspektionsskibet Hvidbjørnens uafsluttede eftersøgning ved Østgrønland	6/8	16/8
910. Af Albrechtsen (VS) om, hvorledes kemiske våben, der stationeres på dansk jord, men som under ingen omstændigheder må bruges, kan have afskrækkende virkning	9/8	17/8
966. Af Tinning (VS) om prioritering af eftersøgnings- og redningsopgaver	20/8	27/8
967. Af Tinning (VS) om, hvor længe Hvidbjørnen kunne have deltaget i eftersøgningsarbejdet ved Grønland ud over den 2/7 1984	20/8	27/8
968. Af Tinning (VS) om årsagen til, at Hvidbjørnen forlod den uafsluttede eftersøgning ved Østgrønland den 2/7 1984	20/8	27/8
974. Af Qvist Jørgensen (S) om, hvornår garniseringsarbejdsgruppen forventes at have tilendebragt sit arbejde vedrørende den forventede nye garniseringsplan	21/8	27/8
995. Af Thoft (SF) om bidrag via NATO's infrastrukturprogram til faciliteter til bl.a. opbevaring af atomvåben	22/8	3/9
1000. Af Agerschou (SF) om bevarelsen af de eksisterende fortidsminder på det militære øvelsesterræn ved Oksbøl	23/8	4/9
1004. Af Poul Søgaard (S) om fremsættelse af forslag til job-sikring af værnepligtige	24/8	3/9
1013. Af Thoft (SF) om opgaver m.v. for kommandobunkeren i Ravnstrup og mulighed for besigtigelse af anlægget	27/8	3/9
1031. Af Qvist Jørgensen (S) om stationering af Sikorsky S-61 i Skrydstrup	31/8	10/9
1052. Af T. Dinesen (SF) om, hvor mange redningsaktioner Søværnets operative Kommando har foretaget for lyst-		

sejlere i 1980, 1981, 1982, 1983 og 1984	4/9	7/9
1057. Af Albrechtsen (VS) om, hvor mange af flådefartøjerne, der deltager i NATO-øvelsen 8.-9./9-84, der er udrustet med atomvåben	5/9	13/9
1058. Af Albrechtsen (VS) om garanti for, at fremmede krigsskibe, der anløber København i forbindelse med NATO-øvelse, ikke medfører atomvåben	5/9	13/9
1062. Af Albrechtsen (VS) om NATO-efterårsmanøvre er udtryk for, at København skal gøres til opmarchområde for allierede styrker	5/9	13/9
1063. Af Albrechtsen (VS) om grunden til, at København skal gøres til centralt opmarchområde for NATO-øvelse på Sydsjælland, Møn og Lolland-Falster	5/9	13/9
1106. Af J. Lenger (VS) om britiske soldaters deltagelse i nedrivningen af bygninger på godset Overgård	12/9	19/9
1134. Af Albrechtsen (VS) om, hvorvidt NATO's efterårsmanøvre finder sted på grundlag af retningslinier i den amerikanske Field Manual 100-5, Operations	14/9	24/9

(i alt 130 spørgsmål).

I samme periode har Folketingets Forsvarsudvalg stillet 144 spørgsmål til Forsvarsministeren, og ministeren har 9 gange været kaldt til samråd og herunder besvaret 14 samrådsspørgsmål.

Tillæg 2:

Aftale om forsvarets ordning i perioden 1985-87

Mellem Socialdemokratiet, Det konservative Folkeparti, Venstre, Centrum-Demokraterne og Kristeligt Folkeparti er indgået følgende aftale om forsvarets ordning:

1. Aftalen gælder for årene 1985, 1986 og 1987.

2. Forsvarets nuværende formål og opgaver, som de fremgår af Folketingets Forsvarsudvalgs betænkning af 29. april 1982 over de gældende forsvarslove, fastholdes. Dette er bl.a. ensbetydende med, at Danmarks sikkerhed fortsat søges primært i medlemskabet af Atlantpagten, hvor det militære forsvar indgår som en del af NATO's integrerede forsvar. Samarbejdet i Enhedskommandoen og med de medlemslande, der stiller forstærkninger til rådighed for forsvaret af Danmark, tillægges særlig vægt.

Forsvarets styrke, sammensætning og udholdenhed må derfor fortsat ses i nøje sammenhæng med kravene til sikker modtagelse af, tilstrækkelig logistisk støtte til og hensigtsmæssigt samarbejde med de forstærkninger, som kan komme på tale i henhold til SA-CEUR's forstærkningsplan for Europa.

I den forbindelse bør de praktiske foranstaltninger til modtagelse af forstærkninger, aftaler om støtte m.v. i videst muligt omfang forberedes i fredstid.

En vurdering af den sikkerhedspolitiske situation tilsiger ikke ændringer i den nuværende krigsstyrke. I fredstid tillægges det betydning, at der opretholdes et indsatsberedskab, der med kort varsel kan indsættes til at løse kampopgaver og skabe tid til gennemførelse af mobilisering og beredskabsforanstaltninger. Fredsstyrken bør derfor i de kommende år konsolideres ad de linier, der blev

fastlagt i aftalen af 12. august 1981. Længden af den første uddannelsesperiode for værnepligtige menige ved kamptropperne og ved ingeniørtropperne øges fra de nuværende 9 måneder til 12 måneder, hvilket bl.a. betyder en forbedring af mobiliseringsstyrken og det stående beredskab i hæren. Det forudsættes, at tjenestetidsforøgelsen i muligt omfang gennemføres ved frivillighed. Der nedsættes snarest en arbejdsgruppe til analyse af de værnepligtiges anvendelse i forsvaret, herunder mulighederne for en differentieret tjenestetid. Arbejdsgruppen vurderer også mulighederne for en kontraktmæssig aftale i de sidste 3 måneder af tjenestetiden.

Målsætningen for udviklingen på personelområdet fremgår af bilagene, idet dog tallene for stampersonel og værnepligtige senere vil kunne justeres indbyrdes efter nærmere aftale afhængig af resultatet af arbejdet i nævnte arbejdsgruppe.

De nødvendige ordninger for personeltilpasninger, herunder særlige fratrædelsesordninger, rekrutterings- og uddannelsesbegrænsning samt omskolingsforanstaltninger, tilrettelægges efter tilsvarende retningslinier som gældende for indeværende forligsperiode.

Det menige stampersonel forudsættes fortsat at varetage stillinger, der kræver en længere uddannelse og større erfaring, end der kan opnås gennem uddannelse af værnepligtige menige.

Forsvarets personelforhold baseres i øvrigt på gennemførelsen af lov nr. 232 af 26. maj 1982 om forsvarets personel, idet der, efter nærmere aftale med personelorganisationerne, kan gennemføres ændrede ansættelsesformer, herunder indførelse af kortere kontraktperioder for stampersonel.

Betydningen af at bevare de bedste mulig-

heder for opretholdelse af et veluddannet reserveofficerskorps understreges.

3. *Hæren* vil, jf. bilag 1, i perioden 1985-87 i Vestre Landsdelskommando's område (Jylland-Fyn) bestå af Jyske Division med bl.a. 3 brigader samt 1 kampgruppe og lokalforsvarsstyrker.

I Østre Landsdelskommando's område (Sjælland, Lolland-Falster) vil hæren bestå af bl.a. 2 brigader samt 4 kampgrupper og lokalforsvarsstyrker.

På Bornholm vil hæren bestå af 1 kampgruppe.

Hærens stående styrke udgør sammen med hjemsendt supplement hærens dækningsstyrke.

Generelt bliver hærens beredskab styrket i forhold til situationen ved udgangen af 1984, idet uddannelsen af de værnepligtige i forbindelse med den forlængede tjenestetid vil kunne tilrettelægges, således at disse kan indgå i beredskabet efter ca. 6 måneders uddannelse.

Hærens krigsstyrke vil fortsat bestå af ca. 72.000 mand.

Antallet af mønstringsdage planlægges gradvis øget til 70.000 i 1987, ligesom forholdene under mønstringer forbedres og effektiviseres. Målsætningen for antallet af mønstringsdage er 85.000.

Garnisoneringsændringerne i bl.a. Vestre Landsdelskommando vil blive besluttet baseret på forslag fra den under Forsvarsministeriet nedsatte arbejdsgruppe til vurdering af dette forhold.

Hærens materiel vil efter følgende generelle prioritering blive forbedret med moderne nærluftforsvar, yderligere panserværns våben, artilleri- og kampvognsammunion, C-beskyttelsesdragter, signalmateriel, panserværnshelikoptere og hjulkøretøjer.

Endvidere gennemføres en modifikation af kampvogn M 41.

4. *Søværnet* vil, jf. bilag 2, i 1987 bestå af 35 kampenheder (fregatter, korvetter, missilbåde, torpedobåde, undervandsbåde, minelæggere og minerydningsfartøjer), hvortil kommer 23 farvandsovervågningsenheder (STANDARD FLEX, bevogtningsfartøjer, orlogskuttere og bevogtningsbåde) samt 5 inspektionsskibe, 5 inspektionskuttere, 8 inspektionshelikoptere samt et antal landbase-

rede overvågningsinstallationer.

Fregatterne af PEDER SKRAM-klassen oplægges med udgangen af 1986 med nøglebesætning. Efter 1986 påregnes ikke uddannet yderligere mobiliseringsbesætninger, og fregatterne udgår efter aftaleperioden i takt med, at deres opgaver helt eller delvis overtages af enheder fra STANDARD-FLEX-programmet m.v.

De to sidste u-både af DELFINEN-klassen udgår i 1986 og 1988, og der påregnes lejet 3 u-både, således at antallet af u-både i 1988/89 vil være 5.

Der iværksættes snarest en modifikation af de nuværende inspektionshelikoptere, således at 4 af disse vil kunne bistå ved måludpegning til HARPOON-bærende enheder samt deltage i løsning af forsvarets fredstidsopgaver, primært farvandsovervågning og redningstjeneste, bl.a. ved Bornholm.

Minelæggerne af FALSTER-klassen levetidsforlænges med henblik på at bevare disse operative til omkring år 2000, medens den ældste kabelminelægger, LANGE LAND, forudses at udgå i 1987.

Det påregnes, at prototypen for enheder af STANDARD FLEX 300-klassen vil kunne indføres fra omkring 1987, og det er derefter hensigten at realisere projektet, således at i alt 7 enheder vil være operative snarest muligt, heraf 3 som minerydningsfartøjer og 4 som farvandsovervågningsenheder. Dette forudsætter kontrahering af yderligere 6 enheder inden aftaleperiodens udløb. Typen forudses bl.a. at erstatte minerydningsfartøjerne af SUND-klassen og bevogtningsfartøjerne af DAPHNE-klassen, der skal udgå efter perioden. Den allerede påbegyndte modernisering af farvandsovervågningen afsluttes tidligt i perioden, hvorved bl.a. kystradarstationerne gøres ubemandede.

4 af de 5 inspektionsskibe — HVIDBJØRNEN-klassen — samt 2 af de 5 inspektionskuttere er teknisk forældede, og på basis af betænkning fra det under Forsvarsministeriet nedsatte udvalg vedrørende fiskeriinspektionens fremtid vil der blive indledt drøftelser om evt. erstatningsbyggeri. I nærværende aftale er der ikke afsat ressourcer til erstatningsbyggeri, idet dette forudses forhandlet særskilt.

Afhængig af igangværende undersøgelser påregnes i slutningen af perioden en udflytning af dele af den logistiske støttestruktur fra Holmen til Frederikshavn og Korsør.

En påbegyndteffektivisering af Orlogsværftet afsluttes, hvorefter søværnets behov for civil reparationskapacitet kan reduceres.

Kampkraften ved visse af søværnets enheder forøges i perioden ved anskaffelse af yderligere missiler af HARPOON-typen, kontrollerede søminer, anti-raket forsvar af typen SEA GNAT samt en forbedret udgave af luftmålsmissilet SEA SPARROW. Endvidere iværksættes en indledende anskaffelse af et missilsystem (RAM) til forsvar mod sømålsmissiler samt en modernisering af trådstyrede torpedoer.

5. *Flyvevåbnet* vil, jf. bilag 3, i 1987 omfatte 6 kampflyeskadriller med i alt 84 fly. Disse består af 4 eskadriller med 52 F-16 (fra 1988 57 F-16) og 2 eskadriller med 32 DRAKEN.

F-104 flyene udgår med udgangen af 1985.

Hertil kommer 1 eskadrille med 3 transportfly og 3 fiskeriinspektionsfly samt en redningseskadrille med 8 redningshelikoptere.

Endvidere råder flyvevåbnet over 8 raketeskadriller (IHAWK), hvoraf de sidste to eskadriller opstilles i 1986 samt 6 kanonnærluftforsvareskadriller.

I 1985 påbegyndtes anskaffelse af yderligere 12 F-16 fly, hvoraf 9 vil indgå i F-16 eskadrillerne, medens 3 vil være erstatningsfly.

DRAKEN-flyene opretholdes i hele perioden med 2 eskadriller à 16 fly.

Af hensyn til omkostningerne herved forudsættes det, at forsvaret alene skal uddanne piloter til brug for forsvaret.

Den endelige placering af IHAWK-eskadrille 7 og 8 overvejes bl.a. i relation til udviklingen af luftforsvarskoncepten i Centralregionen og behovet for luftforsvar af modtagefaciliteter i Jylland for allierede forstærkninger.

I 1985-86 foretages en omlægning af uddannelsen af personel til kanonnærluftforsvareskadrillerne, således at disse centralt uddannes på Flyvestation Ålborg, medens de øvrige eskadriller overgår til mobiliseringsstatus.

I gennem perioden anskaffes en nyere type af luft-til-luft missilet SIDEWINDER samt mindst én ny type luft-til-overflade raket. Endvidere vil flyene blive udstyret med elektronisk selvbeskyttelsesudstyr.

For at sikre start- og landingsmuligheder for flyene forudsættes, at der i perioden sker en udbygning af evnen til at operere med kampfly fra civile flyvepladser samt en styrkelse af de militære flyvestationers evne til at retablere start- og landingsmuligheder.

6. I *hjemmeværnet* forudses ikke større organisatoriske ændringer i perioden, og det forventes, at hjemmeværnets styrke stabiliseres på det nuværende niveau. Der søges en fremskyndelse af visse materielanskaffelser som f.eks. ABC-udrustning, og der planlægges en fastholdelse af det nuværende aktivitetniveau.

Det anses fortsat for ønskeligt, at hjemmeværnet er i stand til at optage, udruste og uddanne alle egnede frivillige, der melder sig til hjemmeværnet.

Disse forhold medfører samlet et økonomisk merbehov til hjemmeværnet.

7. Den operative støttestruktur (kommandomyndigheder, overvågningsanlæg, kontrol- og varslingsanlæg m.v.), den logistiske støttestruktur (materielkommandoer, værksteder, depoter m.v.) og uddannelsesstrukturen dimensioneres således, at forsvarets kampafgørende enheder styrkes mest muligt. Rationaliserings- og effektiviseringsforanstaltninger gennemføres fortsat, herunder undersøges mulighederne for sammenlægning af officersskolerne. Disse foranstaltninger skal endvidere udnyttes mest muligt i forbindelse med den nødvendige tilpasning af strukturen og i forbindelse med materielanskaffelser.

8. *Forsvarsbudgettet* fastsættes i aftaleperioden uændret i forhold til bevillingen i finansloven for 1984, d.v.s. 11.442 mill. kr. (prisniveau januar 1983).

I lighed med hvad der gælder for det øvrige statsområde, reguleres forsvarsbudgettet for lønstigninger, som bliver resultatet af overenskomstforhandlingerne med de pågældende faglige organisationer, der repræsenterer forsvarets personel.

Forsvarsbudgettet reguleres endvidere for valutakursudsvingninger og prisudviklingen for materiel, brændstoffer m.v., som det er nødvendigt at importere.

Forsvarets anlægsgudgifter reguleres efter samme regler som for det øvrige statsområde.

Forsvarets øvrige driftsudgifter reguleres med 2% i 1985.

Forligspartierne drøfter medio 1986, om der er anledning til at ændre reguleringen for resten af forligsperioden. Dette forudsætter enighed mellem forligspartierne.

Hjemmeværnsbudgettet tilføres i hvert af årene i aftaleperioden 30 mill.kr., forsvarsbudgettet 20 mill.kr. til beholdninger, herunder mundering, og civilbudgettet 30 mill. kr. til anskaffelse af nye redningsbåde. Beløbet til redningsbåde er dog for 1985 reduceret til 15 mill.kr. Alle beløb i prisniveau januar 1983.

I budgettet indgår det danske bidrag til NATO's fælles infrastrukturprogrammer med 225 mill.kr. i 1985, men bidraget må dog forudses at stige væsentligt i den kommende periode. Infrastrukturprogrammerne i Danmark påregnes bl.a. at omfatte depoter til ammunition og brændstof, shelters til fly, udbygning af rørledningssystemet og modernisering af kystradarstationer.

Der forudsættes som hidtil ydet kompensation for forsvarrets deltagelse i forureningsbekæmpelse og lignende ikke-militære opgaver samt for fredsbevarende operationer under FN.

9. *Større materielanskaffelser.* I perioden 1985-87 vil der bl.a. blive iværksat en række materielanskaffelser, hvoraf nogle først tilgår forsvaret helt eller delvis efter aftaleperioden. De anførte beløb, som angiver projekternes samlede pris, vil således ikke alle blive betalt i fuldt omfang i perioden.

	(Pristal JAN 1983)
Materiel til hæren og hjemmевærnet:	
Ammunition	470
ABC udrustning	78
Signalmateriel	85
Panserværn	77
Hjulkøretøjer	84
Nærluftforsvar	1085
Panserværnshelikoptere	312
Materiel til hjemmевærnet	26
PMV med maskinkanon	378
Diverse materiel	101
Ialt	2696

Materiel til søværnet	
STANDARD FLEX	1160
Luftværnsmissil	82
Anti-raket system	100
Modifikation af inspektionshelikoptere	40
Diverse materiel	107
Ialt	1489

Materiel til flyvevåbnet	
Ammunition til fly	460
12 F-16 fly	1050
Udstyr til civile flypladser	82
Elektronisk beskyttelsesudstyr til kampfly	67
Diverse materiel	103
Ialt	1762

Det omtalte lejemål af tre u-både forventes at kunne foretages således, at to u-både lejes fra 1987 og den sidste fra 1988. Lejemålet forventes at kunne opretholdes til medio 90'erne.

Udgifterne ved lejemålet vil foruden selve lejen også omfatte midler til nødvendige modifikationer, uddannelse og egenlige driftsudgifter. Den samlede udgift skønnes på nuværende tidspunkt at ville andrage 375-400 mill.kr. i perioden 1985-89.

10. Forsvarsministeren nedsætter direkte under Forsvarsministeriet en uafhængig rådgivnings- og analysegruppe med følgende sammensætning:

- 1 formand (seniorforsker),
 - 6 civile og militære akademiske medarbejdere,
 - 1 repræsentant fra
 - Forsvarsministeriet,
 - Forsvarskommandoen,
 - Forsvarets Forskningsråd og
 - Forsvarets Forskningstjeneste.
- Forsvarsministeren udpeger formanden, som udpeger de 6 akademiske medarbejdere. Gruppen skal nøje følge den våbenteknologiske udvikling i østlig og vestlig regie og omsætte denne i konkrete forsvarsmæssige, herunder strukturelle sammenhænge. Særlige opgaver kan lægges ud til ad hoc grupper eller etablerede organer, herunder f.eks. Forsvarets Forskningstjeneste. Korsekvenser

heraf og mulige alternativer for forsvarets udvikling forelægges Forsvarsministeren og herigennem relevante folketingsudvalg m.v.

Gruppen skal indledningsvis analysere

- behovet for et dansk u-bådsvåben,
- mulig anvendelse af landbaserede sømålsmissiler i Danmark,
- mulig anvendelse af Synthetic Aperture Radar (SAR) i F-16 i forbindelse med overvågning,
- mulig anvendelse af egentlige flådehelikoptere i Danmark og
- materielafløsning for CENTURION kampvogne.

11. Partierne vil i løbet af forligsperioden nærmere drøfte arbejdsbetingelserne for Forsvarets Oplysnings- og Velfærdstjeneste.

12. Den kontaktgruppe, 11-mandsgruppen, der blev oprettet som en del af aftalen af 12. august 1981 med 3 repræsentanter for Socialdemokratiet og 2 repræsentanter for hvert af de øvrige partier, fortsættes i perioden med den opgave løbende at følge forsvarsordningens praktiske gennemførelse og at drøfte spørgsmål vedrørende eventuelle justeringer inden for forligsrammerne.

13. Ændringer i aftalen forudsætter enighed mellem partierne.

Hæren

Bilag 1
til aftale af
29. juni 1984.

Bestanddele	Ult. 1984	Ult. 1987
Krigsstruktur		
FELTHÆREN (Vestre/Østre Landsdelskommando)		
Brigader ¹⁾	3/2	3/2
Kampgrupper ²⁾	1/5	1/5
Bataljoner m.m. ³⁾	13/9	16/7
LOKALFORSVARET ⁴⁾		
Bataljoner m.m.	12/1	7/2
Kompagnier	7/9	3/1
Fredsstruktur		
FELTHÆREN		
Brigader ⁵⁾	3/2	3/2
Kampgrupper ⁶⁾	1/5	1/5
Bataljoner m.m.	5/3	7/3
LOKALFORSVARET		
Bataljoner m.m. } mobiliseres		
Kompagnier		
OPERATIV STØTTESTRUKTUR		
Landsdelskommandoer m.m.	2	2
Regioner	7	7
LOGISTISK STØTTESTRUKTUR		
Materielkommando med parkområder og ammunitionsarsenal	1	1
Samlet personelstyrke (cirkatal) ⁷⁾		
Fredsstyrke		
Officerer	3.105	2.990
Stampersonel	8.350	6.000
Værnepligtige (mandår)	6.665	8.050
Civile	3.350	3.350
Fredsstyrke i alt	21.470	20.390
Krigsstyrke		
Stående styrke/personel med 6 mdr. tjeneste	7.000	9.750
Hjemsendt supplement		
Mobiliseringsstyrke	65.000	62.250
Krigsstyrke i alt (militære)	72.000	72.000

- 1) Én brigade omfatter 3 kampbataljoner, én artilleriafdeling og én trænbataljon samt førings- og støtteenheder.
- 2) Én kampgruppe består af 2-3 kampbataljoner samt én artilleriafdeling samt førings- og støtteenheder.
- 3) Omfatter såvel kamp- som kampstøttetropper.
- 4) Reduktionerne er bl.a. en følge af krigsstyrkens fald fra 78.000 til 72.000, jf. forliget af 12. august 1981. Den her viste reduktion afslutter tilpasningen af krigsstyrken.
- 5) Brigadernes sammensætning afventer udarbejdelse af troppeplan.
- 6) Kadrebemandet med undtagelse af kampgruppen på Bornholm, der er opstillet med én kampbataljon, én artilleriafdeling samt førings- og støtteenheder.
- 7) I medfør af personelloven af 1982 forudses gennem perioden en konvertering af et antal stillinger fra militær til civil besættelse og fra besættelse med officerer til besættelse med stampersonel.

Søværnet

Bilag 2
til aftale af
29. juni 1984.

Bestanddele	Ult. 1984	Ult. 1987
KAMPENHEDER		
Fregatter	2	2 ¹⁾
Korvetter	3	3
Torpedo- og missilbåde	16	16 ²⁾
Undervandsbåde	4	5 ³⁾
Minelæggere	4	4
Kabelminelæggere	3	2
Minerydningsfartøjer	6	3
FARVANDSOVERVÅGNINGSENHEDER		
Bevogtningsfartøjer	8	8
STANDARD FLEX	0	1 ⁴⁾
Orlogskuttere	9	9
Bevogtningsbåde	5	5
FISKERIINSPEKTIONSENHEDER		
Inspektionsskibe	5	5
Inspektionskuttere	5	5
Inspektionshelikoptere	8	8 ⁵⁾
LANDBASEREDE KAMPENHEDER		
Kystforter	2	2 ⁶⁾
Frømandskorps	1	1
Operativ støttestruktur		
Operative kommandoer (inkl. Grønland og Færøerne)		
Marinedistrikter		
Radarstationer (herunder mobile)		
Mobil base		
Flåderadioer		
Logistisk støttestruktur		
Materielkommando med Orlogsværft	1	1
Flådestationer	3	3
Skibe	3	3 ⁷⁾
Mobil base	1	1
Samlet personelstyrke (cirkatal)⁸⁾		
Fredsstyrke: Officerer	1.380	1.340
Stampersonel	3.280	3.305
Værnepligtige (mandår)	1.215	1.050
Civile	2.560	2.460
Fredsstyrke i alt	8.435	8.155
Mobiliseringsstyrke	3.820	4.685
Krigsstyrke	12.255	12.840

1) Oplagt med nøglebesætning.

2) Heraf mobiliseringsbesætninger til 4 torpedobåde af SØLØVEN-klassen.

3) 2 NARHVALEN-klassen, 1 DELFINEN-klassen og 2 lejede, heraf 1 under modifikation.

4) Prototype.

5) Heraf 4 modificerede.

6) Kystforternes kanonbevæbning er i mølpose.

Mobiliseringsbesætninger forefindes.

7) 2 tankfartøjer og 1 transportfartøj.

8) I medfør af personelloven af 1982 forudses gennem perioden en konvertering af et antal stillinger fra militær til civil besættelse og fra besættelse med officerer til besættelse med stampersonel.

Flyvevåbnet

Bilag 3
til aftale af
29. juni 1984.

Fly	Ult. 1984	Ult. 1987
KAMPFLY i alt/antal kampflyeskadriller	96/6	84/6 ¹⁾
Nyere kampfly (F-16)	48/3	52/4 ¹⁾
Ældre kampfly (F-104 og DRAKEN)	48/3	32/2
TRANSPORTFLY	3	3
FISKERIINSPEKTIONSFLY	3	3
REDNINGSHELIKOPTERE	8	8
Skole- og kurérfly	23	23
Landbaserede luftforsvarsenheder		
OMRÅDELUFTFORSVARSENHEDER		
IHAWK raketeskadriller	6	8
NÆRLUFTFORSVARSENHEDER		
Kanonnærluftforsvareskadriller	6	6 ²⁾
Operativ støttestruktur		
Operativ kommando		
Flyoperative flyvestationer		
Raketoperative flyvestationer		
Kontrol- og varslingsstationer		
Logistisk støttestruktur		
Materielkommando	1	1
Hovedværksteder	3	3
Forsyningsdepoter	5	5
Samlet personelstyrke (cirkatal) ³⁾		
Fredsstyrke: Officerer	1.380	1.395
Stampersonel	4.575	4.720
Værnepligtige (mandår)	1.230	735
Civile	2.365	2.275
Fredsstyrke i alt	9.550	9.125
Mobiliseringsstyrke	10.000	10.000
Krigsstyrke	19.550	19.125

1) Antallet af F-16 øges til 57 og det samlede antal kampfly til 89 i 1988.

2) Heraf én aktiveret eskadrille.

3) I medfør af persone loven af 1982 forudses gennem perioden en konvertering af et antal stillinger fra militær til civil besættelse og fra besættelse med officerer til besættelse med stampersonel.

Ordliste

- BALTAP:** BALTic APproaches; kan oversættes: tilgangene til Østersøen. Hovedkvarteret BALTAP, der ligger i Karup (i Jylland), kaldes Enhedskommandoen for den sydlige del af NATO's Nordkommando. Enhedskommandoens område er Danmark og Slesvig-Holsten. Nordkommandoen har hovedkvarter i Kolsås uden for Oslo
- Centralregionen:** NATO inddeler Europas landforsvar i 3 områder: Nord-, Central- og Sydregionen. Centralregionen omfatter Vesttyskland og Beneluxlandene
- CSCE:** Conference on Security and Cooperation in Europe (Konferencen om sikkerhed og samarbejde i Europa). Konferencen forberedtes og gennemførtes i årene 1972-75 i Helsingfors, Geneve og Helsingfors
- dobbeltbeslutningen (1979):** NATO's beslutning i december 1979, der går ud på, at der fra slutningen af 1983 opstilles 572 mellemdistance-raketter i Europa, bl.a. som modforholdsregel mod de sovjetiske SS 20-raketter, med mindre der forinden opnås enighed om en begrænsning eller afskaffelse af denne type våben
- 11-mandsgruppen:** blev nedsat efter forsvarsforliget af 12. august 1981 og har til opgave løbende at følge forsvarsordningens praktiske gennemførelse og at drøfte spørgsmål vedrørende eventuelle justeringer inden for forligsrammerne. Gruppen består af 3 repræsentanter for Socialdemokratiet og 2 for hvert af regeringspartierne. For tiden er følgende medlemmer af gruppen: Kjeld Olesen (S), Poul Søgaard (S), Knud Damgaard (S), Knud Østergaard (KF), Hagen Hagensen (KF), Ivar Hansen (V), Peder Sønderby (V), Frode Nør Christensen (CD), René Brusvang (CD), Jens Steffensen (Kr. F) og Inger Stilling Pedersen (Kr. F)
- EUROgruppen:** gruppe bestående af forsvarsministrene fra 11 europæiske NATO-lande og repræsentanter ved NATO-hovedkvarteret (Frankrig og Island deltog ikke). Etableret 1968
- fleksibel imødegåelse:** den gældende NATO-strategi (flexible response), der foreskriver passende reaktioner på et angreb. Hensigten er alene at forhindre krig eller at gøre ende på en krig og genindføre situationen før angrebet. Strategien vedtoges i 1967
- Follow on Forces Attack:** en NATO-studie, der drejer sig om, hvorledes alliancen bedst muligt kan bekæmpe Warszawapagtens reservestyrker
- High Level gruppen:** er en andel af NATO's Nuclear Planning Group (Atomplanlægningsgruppen)
- IEPG:** Independent European Programme Group (uafhængig europæisk program-gruppe), etableret i 1975
- IHAWK:** Improved All the Way Killer (forbedret målsøgningssystem), velegnet mod fly i lav eller mellemhøjde
- INF:** Intermediate Nuclear Forces (mellemdistance kernevåben-styrker). De har været holdt uden for både SALT- og MBFR-forhandlingerne, men er et selvstændigt for-

- handlingsemne mellem USA (i konsultation med NATO) og USSR
- infrastruktur:** omfatter transport, kommunikations- og forsyningsanlæg, herunder radio, radar, forsyningsledninger, flyvepladser, havne etc.
- Konferencen om tillid- og sikkerhedsskabende foranstaltninger samt nedrustning i Europa:** Konferencen påbegyndtes i Stockholm i januar 1984 med deltagelse af repræsentanter for 33 europæiske lande samt Canada og USA
- konventionelt forsvar:** forsvar med hovedvægt på gængse våben, dvs. hverken kernevåben eller bakteriologiske og kemiske våben
- krydsermissil:** (cruise missil), der er en raket, der flyver ved hjælp af en jetmotor i meget lav højde, og som er særdeles nøjagtig i sit nedslag. Rækkevidde 2.500 km
- logistik:** forsyningstjeneste
- marineamfibie-brigade:** styrke fra det amerikanske marinekorps, der er uddannet og udrustet til landgang direkte på kyster
- MBFR:** Mutual and Balanced Force Reductions (gensidige og balancerede styrkereduktioner), som NATO første gang tog til orde for i 1968
- mellemdistance-raketter:** raketter, hvis rækkevidde ligger mellem 160 og 6.500 km, *se også INF*
- Montebello-beslutningen:** blev i 1983 truffet i Montebello, Quebec i Canada. Den gik ud på at reducere NATO's taktiske kernevåbenlagre i Europa betragteligt: 1.400 sprænghoveder blev destrueret
- NADGE:** NATO Air Defence Ground Environment. NATO's kontrol- og varslingskæde gennem Europa fra Nordnorge til Tyrkiet
- Nordregionen:** er den del af NATO's forsvar i Europa, der omfatter Norge, Danmark og Slesvig-Holsten
- notificere, notifikation:** officiel meddelelse fra en stat til en anden
- Pershing II:** amerikansk raket til atomladning. Rækkevidde 1.800 km
- Rom-traktaten:** traktaten er grundlaget for Det europæiske, økonomiske Fællesskab (EEC). Den blev undertegnet i Rom i 1957 af Belgien, Forbundsrepublikken Tyskland, Frankrig, Holland, Italien og Luxembourg. Danmark, Irland og Storbritannien undertegnede traktaten i januar 1972 med virkning fra den 1. januar 1973
- SACEUR:** Supreme Allied Commander Europe (den øverstkommanderende for de allierede styrker i Europa). Amerikansk general med hovedkvarter i Casteau (nær Mons) i Belgien
- sensor:** apparat, der kan "føle" temperatur, lys, bevægelse m.m.
- SHAPE:** Supreme Headquarters Allied Powers Europe (de allierede styrkers hovedkvarter i Europa)
- SS-20:** sovjetisk raket til atomladning med flere sprænghoveder. Rækkevidde 5.400 km
- STANAVFORCHAN:** STANDING NAVAL FORCE CHANNEL (den stående flådestyrke i Kanalen)
- STANAVFORLANT:** The STANDING NAVAL FORCE ATLANTIC (den stående atlantehavsflådestyrke)
- START:** STRATEGIC ARMS REDUCTION TALKS (forhandlinger om reduktion af strategiske våben) har i 1982 afløst SALT (Strategic Arms Limitation Talks). De føres mellem Sovjet og USA
- WEU:** Western European Union (Vestunionen) svarer til Bruxelles-pagten af 1948, et forsvarsforbund mellem Benelux-landene, Frankrig og Storbritannien, hvis militære organisation i 1951 indgik i NATO. Udvidedes i 1955 med Vesttyskland og Italien

Indholdsfortegnelse

Forord	3	2. Forsvarets økonomiske forhold	15
1. Sikkerhedspolitiske forhold	5	2.1. Budgetterne for 1985-88	15
1.1. Danmark og NATO	5	2.2. Forsvarsbudgettets sammensætning	16
1.1.1. Den internationale situation	5	2.3. Forsvarskommandoens budget	18
1.1.2. Forsvarsministrenes møde december 1983	6	2.4. NATO-landenes forsvarsudgifter	18
1.1.3. Forsvarsministrenes møde maj 1984	7	3. Udviklingen i værnene	19
1.1.4. Information om forsvarsforliget	8	3.1. Hæren 1985-87	19
1.1.5. Styrkelse af det konventionelle forsvar	8	3.1.1. Fredsstrukturen	19
1.1.6. Den nukleare planlægningsgruppe	9	3.1.2. Krigsstrukturen	20
1.2. NATO's fællesfinansierede infrastrukturprogram	10	3.1.3. Materielsituationen	21
1.2.1. De grundlæggende ideer bag det fælles infrastrukturprogram	10	3.1.4. Aktivitetsniveau	22
1.2.2. Praktiske fordele ved et fælles infrastrukturprogram	11	3.2. Søværnet 1985-87	22
1.2.3. Forhandlingerne om en økonomisk ramme for de kommende årsprogrammer	11	3.2.1. Strukturudvikling	22
1.2.4. Effektiv udgiftsstyring	12	3.2.2. Materielsituationen	24
1.2.5. Mulige infrastrukturprojekter i Danmark i de kommende år	12	3.2.3. Aktivitetsniveau	24
1.3. Forstærkninger	12	3.3. Flyvevåbnet 1985-87	25
1.3.1. Støtte til flyforstærkninger	13	3.3.1. Strukturudvikling	25
1.3.2. Forhandlinger med USA	13	3.3.2. Materielsituationen	26
1.3.3. Forhandlinger med England og Vesttyskland	14	3.3.3. Aktivitetsniveau	27
1.4. Ny teknologi i NATO, doktriner m.m.	14	3.4. Fællesværnsområdet	27
1.5. Officielle besøg m.m.	14	3.4.1. Forsvarskommandoen	27
		3.4.2. Forsvarets Forskningstjeneste	27
		3.4.3. Forsvarets Center for Lederskab	28
		3.4.4. Øvrige områder	28
		3.4.5. Analysegruppe vedrørende teknologi	29
		4. Hjemmeværnet	30
		4.1. Situationen 1984	30
		4.2. Uddannelsen	30
		4.3. Lederuddannelse	30
		4.4. Hjemmeværnets tilpasning til forsvarsforliget	31

4.5. Økonomi	32	7.42. Budgetteknik	50
4.6. Foranstaltninger mod våben- misbrug	33	7.43. Procedure for indkøb	50
5. Forsvarsministeriets institutioner	35	7.44. Køb i udlandet	52
5.1. Farvandsvæsenet	35	7.45. Køb i Danmark	52
5.11. Nye redningsfartøjer	35	7.46. Forsvaret og EF	52
5.12. Afprøvning og anskaffelse af nye gummiåbde	36	7.47. Forsvarets indkøb i frem- tiden	53
5.13. Mobile telefonanlæg og per- sonsøgeanlæg	36	7.5. Materielorienterede udgifter til værnene	54
5.14. Ny redningsstation i Hirts- hals	36	7.6. Bygninger og anlæg	54
5.15. Strukturrationalisering af lodsvæsenet	36	8. Forsvarets aktiviteter	55
5.2. Geodætisk Institut	37	8.1. Øvelser	55
5.3. Statens Konfektion	37	8.2. FN-tjeneste	56
5.4. Forsvarets Bygningstjeneste	37	8.3. Forsvarets fiskeriinspektion	56
5.41. Tank- og rørledningsanlæg	37	8.4. Beredskabet ved forsvarets en- heder	59
5.5. Forsvarets Oplysnings- og Vel- færdstjeneste	38	8.41. Nye regler for afvisning af krænkelser	59
6. Forsvarets personel	39	8.5. Mobiliseringssystemet	59
6.1. Status vedrørende den nye per- sonelstruktur	39	8.51. Mobilisering er krisestyrt	60
6.2. Ansættelsesformer som led i en ny personelstruktur	40	8.52. Mønstringer	60
6.21. Statens ansættelsesformer	40	8.53. Forliget har styrket evnen til mobilisering	60
6.22. Forsvarets særlige forhold	40	8.531. Tjenestetidsforøgelse sen	61
6.23. Særlige krav til ansættelses- formen	40	8.54. Værnsforskel	62
6.24. Brug af ansættelsesformerne i fremtiden	42	8.55. Tidsfaktoren	62
6.3. Udviklinger i personelstyrken, herunder den forventede udvik- ling i perioden 1985-87	42	8.56. Mobiliseringsbeholdninger	62
6.4. Uddannelse af piloter til forsvaret	44	8.57. Friskning af mobiliserings- styrken	62
6.5. Arbejdstidsforhold	45	8.58. Reserveofficerer i mobili- seringsstyrken	63
6.6. Jobsikring for værnepligtige	46	8.59. Iværksættelse af mobilise- ring	63
6.7. Samarbejdsordninger m.v.	46	8.6. Uddannelse af reserveofficerer	63
6.8. Forsvarsministeriets straffe- og retspejledvalg	47	8.7. Støtte til det civile samfund	64
7. Forsvarets materiel	48	8.71. Ammunitionsrydning m.m.	65
7.1. Forsvarets materielsituation	48	8.8. Harpoon-sagen	65
7.2. Beholdninger m.v.	49	Tillæg 1: Oversigt over spørgsmål m.m. i Folketinget i perioden 16. novem- ber 1983 — 1. oktober 1984 til Forsvarsministeren	67
7.3. Planlagte materielanskaffelser i perioden 1985-87	50	Tillæg 2: Aftale om forsvarets ordning i pe- rioden 1985-87	74
7.4. Procedurer for forsvarets mate- rielanskaffelser	50	Ordliste	82
7.41. Generelt	50		